

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI

SATHYA SAİ BABA HAREKETİ
VE
DİĞER DİNLERLE İLİŞKİSİ

ÜMMÜHAN CERAN

YÜKSEK LİSANS

DANIŞMAN:

PROF. DR. M. SAMİ BAYBAL

KONYA-2022

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÜMMÜHAN CERAN		
	Numarası	17810201057		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı / Dinler Tarihi Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	SATHYA SAİ BABA HAREKETİ VE DİĞER DİNLERLE İLİŞKİSİ			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
Ümmühan CERAN

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÜMMÜHAN CERAN		
	Numarası	17810201057		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı / Dinler Tarihi Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. M. SAMİ BAYBAL		
Tezin Adı	SATHYA SAİ BABA HAREKETİ VE DİĞER DİNLERLE İLİŞKİSİ			

Yeni Dini Hareketler, son yıllarda "*neden ve nasıl ortaya çıktıkları, yayılma alanları, tipolojileri, misyon ve faaliyetleri*" gibi pek çok konuda sosyoloji, psikoloji ve Dinler Tarihi gibi birçok disiplin için merak konusu olmuştur, konuya dair çok sayıda analiz ve yorumda bulunulmuştur. Yeni Dini Hareketler'in en hızlı yayılma imkânı buldukları sahalarda, mistik düşüncenin yoğun yaşandığı, dini duyguların istismara daha açık olduğu topluluklardır. Nitekim mistik düşünceden fazlasıyla beslenen Hint yarımadası Yeni Dini Hareketler için oldukça elverişli bir havzadır ve burada çok sayıda dini akım ve düşünce meydana gelmiştir. Sai Baba Hareketi de bu elverişli sahada meydana gelen ve hızla hem Hindistan'da hem de dünyanın pek çok ülkesinde hatırı sayılır bir kitleye ulaşan hareketlerden yalnızca biridir. Bu nedenle biz de Sai Baba Hareketi ile ilgili dünya genelinde yapılmış çalışmaların sayısı fazla olmasına rağmen ülkemizde sınırlı sayıda araştırmanın olmasından dolayı böyle bir çalışma ile katkıda bulunmak istedik.

Üç ana bölümden oluşan çalışmanın asıl konusu; Sai Baba Hareketi'nin diğer dinlerle ilişkisi ve kapsayıcı bakış açısını nasıl içselleştirdiği, buradan hareketle nerelerde, hangi yollarla yayıldığının incelenmesidir. Bu çerçevede ilk bölümde Hint alt kıtasının inanç yapısı, geçmişten günümüze varolmuş dinler ve Hindistan'da meydana gelen Yeni Dini Hareketler hakkında genel bir malumat verilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde ilk olarak Shirdi Sai Baba'nın hayatına kısaca değinilmiştir. Zira Sai Baba Hareketi'nin gelişimi iki guru yoluyla sağlanmıştır. Bunlardan ilki Shirdi Sai Baba (1838-1918), ikinci guru ise Shirdi Baba'nın enkarnasyonu olduğuna inanılan Sathya Sai Baba (1926-2011)'dir. Ardından Sathya Sai Baba'nın hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Bununla birlikte hareketin ana misyonunu daha iyi kavramak amacıyla çeşitli faaliyetleri incelenmiş; dünya genelinde bulunan kurum ve kuruluşlarından bahsedilmiştir. Araştırmanın ana bölümü olan üçüncü bölümde ise Sai Baba Hareketi'nin diğer dinlerin müntesipleriyle kurduğu ilişkiler neticesinde yayılım alanını nasıl genişlettiğine ve hızlandırdığına değinilmiştir. Son olarak harekete yöneltile eleştiriler analiz edilerek değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Din, Yeni Dini Hareketler, Hinduizm, Senkretizm, Sai Baba.

ABSTRACT

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Ümmühan CERAN		
	Student Number	17810201057		
	Department	Science of Religion		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. M. Sami BAYBAL		
Title of the Thesis/Dissertation	SATHYA SAI BABA MOVEMENT AND ITS RELATIONSHIP WITH OTHER RELIGIONS			

In recent years, New Religious Movements have been a subject of curiosity for many disciplines such as sociology, psychology and History of Religions in many subjects such as "why and how they emerged, expansion areas, typologies, mission and activities", and numerous analyzes and comments have been made on the subject. The areas where the New Religious Movements have the opportunity to spread the fastest are the communities where mystical thinking is intense and religious feelings are more open to abuse. As a matter of fact, the Indian peninsula, which is fed more than mystical thought, is a very favorable basin for New Religious Movements and many religious movements and thoughts have occurred here. The Sai Baba Movement is only one of the movements that took place in this favorable field and rapidly reached a considerable mass both in India and in many countries of the world. For this reason, although the number of studies on the Sai Baba Movement in the world is high, we wanted to contribute with such a study because there is not enough research in our country.

The main subject of the study, which consists of three main sections, is to examine the relationship of the Sai Baba Movement with other religions and how it internalizes its inclusive perspective, and from this point of view, where and in what ways it spreads. In this context, in the first part, a general information is given about the belief structure of the Indian subcontinent, the religions that existed from the past to the present and the New Religious Movements that took place in India. In the second part of the research, the life of Shirdi Sai Baba was briefly mentioned for the first time. Because the development of the Sai Baba Movement was achieved through two guru. The first of these is Shirdi Sai Baba (1838-1918), and the second guru is Sathya Sai Baba (1926-2011), who is believed to be the incarnation of Shirdi Baba. Then, detailed information about the life of Sathya Sai Baba was given. In addition, various activities were examined in order to better understand the main mission of the movement; detailed information was given about the institutions and organizations around the world. In the third part, which is the most important part of the research, it was mentioned how the Sai Baba Movement expanded and accelerated the field of spread as a result of establishing good relations with the followers of other religions. Finally, the criticisms directed to the action were analyzed and evaluations were made.

Keywords: Religion, New Religious Movements, Hinduism, Syncretism, Sai Baba.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÖNSÖZ	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Konusu	1
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	1
3. Araştırmanın Metodu	2
4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	3
5. Araştırmanın Kaynakları	5
BİRİNCİ BÖLÜM	6
HİNT ALT KİTASI İNANÇ YAPISI	6
1. Geçmişten Günümüze Hindistan'da Var Olmuş Dinler	6
2. Yeni Dini Hareketler ve Genel Özellikleri	11
2.1. Yeni Dini Hareketlerde Misyonerlik.....	13
3. Hindistan'da Yeni Dini Hareketler	14
3.1. Hare Krishna	14
3.2. Transandantal Meditasyon	15
3.3. Reiki	17
3.4. Osho (Rajneesh Movement).....	18
3.5. Ananda Marga.....	20
3.6. Divine Light Mission	20
3.7. Sahaja Yoga	21
3.8. Sathya Sai Baba Hareketi.....	24

İKİNCİ BÖLÜM	25
SATHYA SAİ BABA HAREKETİ'NDE İNANÇ VE İBADET	25
1. Shirdi Sai Baba.....	25
1.1. Shirdi Sai Baba Hintli Bir Guru mu? Müslüman Bir Bilge mi?	26
2. Sathya Sai Baba	28
2.1. Tanrı Avatarası Olarak Sai Baba	31
2.1.1. Shiva ve Shakti Avatarası	33
2.1.2. Kalki Avatarası	34
2.2. Mucizeleri	35
3. Sai Baba Hareketi İnanç Yapısı	38
3.1. Öğretileri	39
3.2. Kutsal Nesnelere ve Dini Semboller.....	41
3.3. Kutsal Kitaplar	43
4. İbadet ve Mabet.....	45
4.1. Bhajan (İlahiler)	45
4.2. Prasanthi Nilayam	47
4.3. Bayram ve Festivaller	49
5. Taraftar Kazanma Yöntemleri ve Faaliyet Alanları.....	52
5.1. Teşkilat Yapısı ve Profili	53
5.2. Yayılmacı Politikalarında Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi	54
5.3. SSSIO (SSS International Organization) (SSS Uluslararası Örgütü)	55
5.4. SSSCT (SSS Central Trust) (SSS Yardım Merkezi)	57
5.5. SSSIHL (SSS Institute of Higher Learning) (SSS Yüksek Öğrenim Enstitüsü)	58
5.6. Dağıtım Hizmetleri ve Güncel Yayın Siteleri.....	59
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	62
SAİ BABA HAREKETİ'NİN SENKRETİK YAPISI VE DİĞER DİNLERLE İLİŞKİSİ	62
1. Misyon ve Faaliyetleri	62
2. Senkretik Yapısı.....	65
2.1. Tek Bir Din Vardır O da Sevgi Dinidir.....	65

2.2. Hinduizm ile İlişkisi.....	67
2.3. İslâmiyet ile İlişkisi.....	68
2.4. Hıristiyanlık ile İlişkisi.....	72
2.5. Yahudilik ile İlişkisi.....	75
2.6. Budizm ile İlişkisi.....	76
2.7. Zerdüştlük ile İlişkisi.....	76
2.8. Sihizm ile İlişkisi.....	77
3. Harekete Yöneltilen Tenkitler.....	78
SONUÇ.....	81
BİBLİYOGRAFYA.....	86
EKLER.....	91

ÖNSÖZ

Dinler Tarihi, yeryüzünde tarih boyunca var olmuş, yaşayan ve ölü olarak sınıflandırılan tüm dinleri, ortak ve farklı yönleriyle, ortaya çıkış sebepleri ve önemli şahsiyetleriyle, tarihî gelişimleri, ibadetleri ve ahlâk kuralları gibi pek çok yönleriyle tarafsız bir biçimde ve karşılaştırmalı olarak, yer ve zaman belirterek inceleyen bilim dalıdır. Dinler Tarihi'nin bir diğer inceleme alanı da özellikle son yüzyılda meydana gelen bazı toplumsal ve köktenci olaylar neticesinde ortaya çıkan Yeni Dini Hareketlerdir. Bu hareketler, meydana gelen köklü değişiklikler karşısında manevî yönden zayıflayan ve içine düştüğü spiritüel (ruhsal) boşluktan kurtulmanın yollarını arayan modern dünya insanı arasında karşılık bulmuştur. Bu arayış onu artık sahnede yerini almış olan yeni ve modern dini hareketlere yönlendirmiştir.

Bir gruba Yeni Dini Hareket denebilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekir. Örneğin Yeni Dini Hareketler, geleneksel dine karşı bir duruş ortaya koyarlar, dinde aklı değil sezgi ve hissedimi ön plana alırlar ve genellikle karizmatik bir lidere sahiptirler. Bu çerçevede Sai Baba Hareketi de incelendiğinde bu özellikleri bünyesinde barındırmakla birlikte ideolojik olarak tekil, mevcut bir dinî gelenekten koparak; fikirlerini ve uygulamalarını eski dinî geleneklerden ödünç alıyor olmasından dolayı Yeni Dini Hareketler kapsamında değerlendirilir. Bu nedenle dünya genelinde pek çok müntesibi bulunan Sai Baba Hareketi'nin incelenmesinde fayda görülmüştür.

Araştırma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, amacı ve önemi, metodu, kapsamı, sınırlılıkları ve kaynakları hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde ilk olarak zengin bir dinî mirasa sahip olan Hint yarımadasında bugüne dek yaşamış olan dinî yapı incelenmiş ve bu zengin yapıya paralel olarak meydana gelen Yeni Dini Hareketler hakkında genel bir malumat verilmiştir. Yeni Dini Hareketler'in yaygınlık oranına bakılacak olursa, özellikle Hint kökenli hareketlerin oldukça mesafe kat ettikleri görülür. Bunda Hint mistisizminin insandaki içsel boşluğu bir takım meditatif yollarla ve söylemlerle doğrudan harekete geçirmeyi hedef alıyor olmasının rolü büyüktür.

İkinci bölümde, hareketin iki önemli gurusu olan Shirdi Sai Baba ve Sathya Sai Baba'nın hayatları hakkında bilgi verilmiştir. Yine bu bölümde özellikle Sai Baba'nın doğduğu andan itibaren anlatılagelen mucizeleri üzerinde durulmuştur. Zira Sai Baba tüm Hint guruları arasında en fazla mucize gösteren kişi olarak bilinir. Sonrasında hareketin inanç yapısı ve ibadet anlayışı anlatılarak, adanmış profili ve teşkilat yapısı hakkında üçüncü bölüme giriş mahiyetinde genel bir çerçeve çizilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmanın ana konusu olan "*Sathya Sai Baba Hareketi'nin Senkretik Yapısı ve Diğer Dinlerle Benzerlikleri*" incelenmiştir. Faaliyetleri ve çalışmalarını detaylı olarak araştırılmış, gerek dünya genelinde gerekse ülkemizde gerçekleştirilen çalışmalara değinilmiştir. Aynı zamanda ulaşılabilen veriler çerçevesinde harekete yöneltilen tenkidlere yer verilmiştir.

Çalışma gerçekleştirilirken tüm araştırma boyunca oldukça önyargısız yaklaşılmaya gayret gösterilmiştir. Konuyla ilgili ülkemizde yeterli sayıda çalışma olmaması sebebiyle yabancı çalışmalardan istifade edilmiş ve kapsamlı bir bakış açısı geliştirilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında, bizden hiçbir zaman ilgi ve desteklerini esirgemeyen, her zaman teşvik eden, sabırla vakit ayıran kıymetli hocam Prof. Dr. Mustafa Sami BAYBAL'a, eğitim sürecimiz boyunca yanımızda olan, tecrübeleri, bilgi ve görüşleri ile yol gösteren değerli hocalarım Prof. Dr. Nermin ÖZTÜRK ve Doç. Dr. Ahmet ARAS'a şükranlarımı sunarım.

Ümmühan CERAN

KONYA – 2022

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı geçen eser
bk.	: Bakınız
b.y.y.	: Basım Yeri Yok
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
ed.	: Editör
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa Aralığı
sy.	: Sayı
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
vs.	: Vesaire
yay.	: Yayınevi

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu

Birûnî şöyle der; “*Hindistan, Asya'nın her tarafına yayılmış olan dinlerin beşiğidir.*”¹ Hint inançları hakkında söylenen bu yerinde sözden de anlaşılacağı üzere Hint alt kıtası, Tanrıları, tapınakları, külliyatları ile yeryüzünün belki de en zengin inanç yapısına sahip bölgesidir. Bu zengin dini yapının içerisinde tarihi milattan önceye uzanan geleneksel dinler olduğu gibi son yüz yılda meydana gelmiş pek çok yeni dinî fraksiyon da mevcuttur.

Geçtiğimiz yüzyılda Hindistan’da kutsal bir şahsiyet olarak ortaya çıkan Hint gurusu Sai Baba da bu yeni hareketlerden olup kendi adıyla anılan Sai Baba Hareketi’nin lideridir ve kendi ülkesinde olduğu kadar dünyanın birçok ülkesinde de yeni bir figür olarak göze çarpmaktadır. Bu noktadan hareketle ülkemizde konu hakkında ayrıntılı yalnızca bir adet müstakil çalışmanın yapılmış olması bizi bu konuyu çalışmaya ve Dinler Tarihi perspektifinden ele alıp değerlendirmeye sevk etmiştir.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmadaki başlıca amaç, Sai Baba Hareketi’nin diğer pek çok Yeni Dini Hareket’ten önemli bir farkla ayrıldığı noktayı inceleyerek; yani çağdaşı olan öteki Yeni Dini Hareketlerdeki gibi ayrıştırıcı söylemlerde bulunmadan veya dışlama politikası gütmeyen, aksine yeryüzünde bulunan hemen hemen tüm dinleri tek bir potada eriterek, hiçbir dine, külte veya görüşe karşı çıkmadan, sevgi odaklı söylemlerde bulunarak ve finansal destekler sayesinde kurduğu vakıf, okul, hastane gibi kurumlar aracılığıyla büyük bir hızla dünyanın pek çok bölgesine yayıldığının ayrıntılı olarak ele alınması ve Dinler Tarihi gözüyle objektif olarak değerlendirilmesidir.

¹ Sayyid Maqbul Ahmad, “Hinduizm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul, 1998, XVIII/75.

Bunun yanı sıra Hindistan'da var olmuş dinler ve yeni dini akımlar genel hatlarıyla incelenerek hareketin nasıl bir coğrafyada hangi etmenlerle şekillendiğini görmek diğer bir amaçtır.

Konuyla ilgili ulaşılabilecek pek çok kaynak incelenerek özgün bir tez çalışması hedeflenmiştir. Sosyal Bilimler alanına mütevazı bir katkı sağlayacağını ümit ettiğimiz bu tezin Yeni Dini Hareketler'in yayılcı politikaları hakkında ortaya koyacağı bilgi ve değerlendirmeleriyle alandaki eksiklikleri tamamlaması bizim için mutluluk kaynağı olacaktır.

Dinler Tarihi bilim dalında Yeni Dini Hareketler'in ortaya çıkışı, birtakım özelliklerinin tespiti ve günümüzdeki tezahürlerinin incelenmesi önem arz eden bir husustur. Dinler Tarihi çalışmaları, Yeni Dini Hareketler'in sosyolojik ve psikolojik boyutlarının da olması hasebiyle bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacıların ilk başvuracakları kaynaklar arasında alana hayli katkı sağlayacak bir noktada durmaktadır. Bu çerçevede *"Sai Baba Hareketi nerede ve nasıl bir konumdadır? Misyon ve faaliyetleri nelerdir? İnsanları hangi noktalarda etkilemekte ve hangi açığı kapatmaktadır?"* gibi soruların cevapları da ortaya çıkacaktır.

Sai Baba Hareketi'nin diğer dinlerle ilişkisi de göz önüne alındığı zaman çizdiği senkretik tablo, bizlere günümüz dini hareketlerinin kadim dinlerden ne derece etkilediğini de gösterecektir. Çalışma, *"Bu etkilenme yerini neden kadim olana değil de köksüz ve modern olana bırakmıştır?"* sorusunun cevabını almamız açısından da önem taşımaktadır.

3. Araştırmanın Metodu

Sai Baba Hareketi'ni daha iyi anlayabilmek için öncelikle hareketin içerisinde yer aldığı Hint alt kıtasındaki dinî durum incelenmiş ve Yeni Dini Hareketler'in ortaya çıkış sebepleri ile özellikleri üzerinde durulmuştur. Konuyu ana bağlamından uzaklaştırmamak adına ve bu kısım hakkında yapılan müstakil çalışmaların olması sebebiyle birinci bölüm genel hatları ile anlatılmıştır.

Daha sonra bu hareketler içerisinde Sai Baba Hareketi'nin yerinin tespit edilmesinin ardından öğretisi ve pratikleri detaylı bir biçimde incelenmeye çalışılmıştır.

Ana bölüm olan üçüncü bölümde ise niteleyici metod kullanılarak olaylar olduğu gibi, ayrıntılarıyla anlatılmış ve tarafsız bir gözle araştırma yapılmaya gayret edilmiştir. Kavramsal tanımlamalara yer verilerek hareketin çalışmaları detaylı ele alındıktan sonra diğer dinlerle bağlantısı ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Harekete yönelik tenkidlerin incelendiği bölümde ise ulaşılabildiğimiz kadarıyla yöneltilen eleştiriler objektif bakış açısıyla incelenmiş olup sansasyonel haberlere yer vermemek için gazete, dergi (vb.) gibi kaynaklarda yer alan haberler çalışmaya dahil edilmemiştir.

Sonuç bölümünde ise bulgular bir bütün olarak değerlendirilerek araştırmanın ulaştığı sonuçlar ortaya konmuştur.

Çalışmanın her safhasında, Dinler Tarihi'nin kendine özgü metod ve yöntemlerinin dışına çıkılmamaya gayret edilmiştir.

Özetle gerek Sai Baba Hareketi'nin felsefi arka planı ve öğretilerini içeren yerli ve yabancı metin incelemeleri gerekse lehte ve aleyhte yazılmış eserler tespit edilmiş, suçlayıcı ya da savunmacı tavrardan uzak durarak tarafsız bir şekilde ele alınmıştır.

4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Çalışmanın ana konusundan uzaklaşmaması adına araştırma boyunca bazı sınırlandırmalara gidilmiş, talî konular, hakkında yapılmış ayrıntılı çalışmalar olması sebebiyle ve tekrara düşmemek adına genel hatlarıyla ele alınmıştır. Bu çerçevede birinci bölümde, konuya giriş mahiyetinde geçmişten günümüze Hindistan'ın inanç yapısından ve hali hazırda mevcut bulunan başlıca Yeni Dini Hareketler'den genel özellikleriyle bahsedilmiştir. Nitekim pek çok dine ve Yeni Dini Hareket'e ev sahipliği yapan Hindistan'ın zengin dinî yapısı başka bir çalışmaya konu olacak kadar geniştir. Bu nedenle birinci bölümde ayrıntıya inmeden genel bir perspektif sunulmuştur.

Ardından Shirdi Sai Baba'nın hayatı hakkında daha öncesinde Arzu Yıldız tarafından kaleme alınan "*Hinduizm ve İslam Arasında: Şirdi Sai Baba Örneği*" adlı ayrıntılı bir çalışma olmasından dolayı bu çalışmadan da yararlanmakla beraber tekrara düşmemek adına Shirdi Sai Baba'nın hayatı daha genel bir betimleme ile anlatılmıştır. Hareketin ana eksenini oluşturması hasebiyle Sathya Sai Baba'nın hayatı ise ulaşılabilen bilgiler ışığında ayrıntılarıyla ele alınmaya çalışılmıştır. Yine burada konuyla ilgili detaylı bir çalışmayı literatüre kazandıran Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencisi Merve Türker'e ait yüksek lisans çalışması "*Hint Kökenli Yeni Dini Hareketlerden Sai Baba Teşkilatı*" adlı tezinden istifade edilmiştir. Oldukça zengin bakış açısı kazanmamızı sağlayarak yararlandığımız bu çalışmadan farklı olarak; tarafımızca araştırmanın ana çerçevesini oluşturan üçüncü bölümde Sathya Sai Baba Hareketi'nin senkretik yapısı ve diğer dinlerle olan ilişkisi üzerinde durulmuş, bu noktadan hareketle tüm dünyada hızla nasıl yayıldığı anlatılmaya çalışılmıştır.

Burada isim benzerliği sebebiyle oluşabilecek herhangi bir karışıklığı önlemek adına hareketin iki önemli lideri olan Shirdi Sai Baba (1838-1918) ve Sathya Sai Baba (1926-2011)'nin farklı kişiler olduğunu belirtmek gerekli görülmüştür. Shirdi Sai Baba adıyla bahsedilen kişi, hareketin asıl kurucusu olan Sathya Sai Baba'nın manevî üstadı olarak kabul edilir. Çalışmada sıkça bahsedilen ve hareketin asıl lideri kabul edilen isim ise Sathya Sai Baba'dır. Çalışma içerisinde okunurluğu zorlaştırmamak adına Sathya Sai Baba adı kısaltılarak Sai Baba olarak kullanılacaktır.

Ayrıca yine bu bölümün araştırılması esnasında Sai Baba'nın yüceliğini gözler önüne sermek maksadıyla olacak ki gerek mucizelerinin gerekse Tanrısal özelliğine vurgu yapan özellikle yabancı kaynaklı eserlerin sayısının oldukça fazla olduğu görülmüştür. Bu metinlerden çalışmaya katkı sağlayacak nitelikte olanlara yer verilerek araştırmanın maksadını aşmaması nedeniyle sınırlandırmaya gidilmiştir.

5. Araştırmanın Kaynakları

Çalışmaya başlarken konu hakkında ülkemiz dışında yapılan çalışmaların görece daha fazla ve çeşitli olması sebebiyle ilk olarak yabancı kaynaklar taranmış, konu ile ilgili hazırlanmış kitap, tez ve makaleler incelenmiştir. Bu çalışmalardan bir kısmının bizzat saha araştırması şeklinde olması, yerlerinde incelenerek hazırlanmış olması bir diğer tercih sebebimizdir. Buna Alexandra Kent'in yazmış olduğu "*Divinity, Miracles and Charity in the Sathya Sai Baba Movement of Malaysia*" adlı çalışması ve Shane N. Pereira'nın yazdığı "*A New Religious Movement in Singapore*" adlı makaleler örnek gösterilebilir. Ardından İSAM kütüphanesi yerinde belirli aralıklarla taranmış ve alanında uzman Dinler Tarihçileri'nin ortaya koyduğu pek çok esere başvurulmuş, bilgiler sınıflandırılarak faydalanılmıştır. Bunların yanı sıra ülkemizde konu ile ilgili detaylı bir çalışmayı literatüre kazandıran Merve Türker'e ait "*Hint Kökenli Yeni Dini Hareketlerden Sai Baba Teşkilatı*" adlı çalışma, tezimize kaynaklık eden, istifade edilen diğer bir önemli çalışmadır.

Son olarak konuyla ilgili ansiklopedi maddelerinden, çeşitli yüksek lisans ve doktora çalışmalarından, dergi yazıları ve basın haberlerinden istifade edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

HİNT ALT KITASI İNANÇ YAPISI

1. Geçmişten Günümüze Hindistan'da Var Olmuş Dinler

Hint yarımadası en büyük coğrafi alana ve en kalabalık nüfusa sahip bölgelerden biridir. Bununla birlikte tarihi milattan önceye dayanan oldukça kadîm bir uygarlıktır. Öyle ki “Hindistan alt kıtasında yapılan arkeolojik araştırmalar, Geç Yontma Taş Devri'nden sonra ilk yerleşik hayata M.Ö. VII. bin yıl başlarında İndus havzasındaki Mehrgarh'ta geçildiğini göstermektedir. Erken Cilalı Taş devrine ait olan kerpiç ev ve tahıl ambarı temellerinin bulunduğu kültür katlarında VI. bin yıldan itibaren de seramiğe rastlanır.”²

“Hindistan'ın dinî, kültürel ve coğrafi özellikle konusundaki ilk sistematik çalışma, Miladi 800 yıllarında Abbâsî Veziri Yahyâ b. Hâlid el-Bermekî tarafından yaptırılmıştır. Hint inançları ve dinî uygulamalarına dair toplanan bilgiler bir rapor haline getirilmiş ve daha sonra bu rapordan birçok Arap ve Fars müellif istifade etmiştir.”³

Hindistan, hem coğrafi yapısı hem oldukça köklü tarihi hem de çeşitli kültürlerin etkisinde kalmış olmasından dolayı spiritüel-ruhsal yönden zamanla çok çeşitli bir hale evrilmiştir. Hindistan'da en yoğun yaşanan din Hinduizm, ikinci en yoğun nüfusa sahip din ise İslâmiyet'tir. Yine Budizm, Sihizm ve Caynizm'in doğup geliştiği bölgedir. Ayrıca, Zerdüştlük, Yahudilik, Hıristiyanlık dinleri de bölgeye gelerek kültürünü şekillendiren diğer dinlerdir.

Günümüzde sayısal olarak oranları ise; “en büyük dinî grubu nüfusun %83'ü ile Hindular, %13'ü ile de Müslümanlar oluşturur. Geri kalanını yaklaşık %2 ile özellikle Pencap'ta yaşayan Sihler, %1,8 ile hemen hemen yarısı güneyde Kerala ve Tamil Nadu eyaletlerinde bulunan Hıristiyanlar, tamamına yakını Maharaştra'da

² Azmi Özcan, “Hinduizm”, *DİA*, İstanbul, 1998, XVIII/74.

³ Ahmad, *a.g.e.*, s.75.

bulunan Budistler ve Racastan'daki Caynistler meydana getirir. Zamanla Zerdüştilik ve Yahudiliğin de yayıldığı Hint yarımadasında ayrıca çeşitli kabile dinleri de mevcuttur.”⁴

Bölgede en büyük din olan Hinduizm, “M.Ö. 2000 ortalarında başlayan Ârî akınlarıyla bölgeye gelmiştir. Bu tarihten itibaren kuzeyden Hindistan'a inen Ârîler, kendi dinleriyle yerli inançların karışımından oluşan yeni bir din meydana getirmişlerdir. Brahmanizm ya da Vedizm diye anılan bu çok Tanrılı din sistemi milâdî I. yüzyıldan XII. yüzyıla kadar devam eden bir süreçte Budizm, Caynizm, İslâm ve yerli dinlerin birbirine karışması sonucunda daha geniş ve henoteistik (pek çok Tanrıdan birinin yüceltilmesi ve onun yanı sıra diğerlerine de tapılması) anlamda tek Tanrılı bir inanç halini alarak bugün Hinduizm diye bilinen inançlar bütünü oluşturmuştur.”⁵

Hinduizm'in en göze çarpan özelliklerinden biri; homojenik yapısı yani pek çok dini ve inancı ayırım gözetmeden bünyesine kabul etmesidir. Hinduizm'de diğer inançlara karşı oldukça müsamahakâr bir tavır söz konusudur. Bu durum ilerleyen bölümlerde bahsedilecek olan Hindistan'da var olan dinî çoğulculuğun da temel sebeplerindendir.

“Hint dinlerinin inkişâfında görünen son devir, Hinduizm adıyla tavsif edilmektedir. Hinduizm, muhtelif ve bizce bazen ayırt edilmeyen ilahların çokluğundan, acayip esatîr ve ayinlerden dolayı anlaşılması zor bir din, daha doğrusu bir din alemidir.”⁶

“Hinduizm'de bir kurucu ve peygamber inancı yoktur. Bununla beraber Brahmanlara, bilginlere ve özellikle “*guru*” dedikleri mürşitlere son derece değer verir, saygı gösterirler. Hatta herhangi bir guruya bağlanmayan kişinin, Mokşa'ya ulaşamayacağına inanırlar. Ayrıca kitaplarının da vahiy sonucu bilginler tarafından

⁴ Sırrı Erinç, “Hinduizm”, *DİA*, İstanbul, 1998, XVIII/71.

⁵ Kürşat Demirci, “Hinduizm”, *DİA*, İstanbul, 1998, XVIII/92.

⁶ Annemarie Schimmel, *Dinler Tarihine Giriş*, Kırkambar Yayınları, İstanbul, 1999, s.112.

yazıldığı kanaatindedirler. Bununla birlikte peygamberlik müessesesini reddetmelerine rağmen, sözü edilen kişilere peygamber derecesinde önem verirler.”⁷

“Hindistan alt kıtasına 710-711 yıllarında Muhammed b. Kâsım es-Sekafi kumandasındaki Arap kuvvetleri tarafından yayılan İslâmiyet, İndus vadisindeki Mültan’a kadar ulaşmıştır. Bu bakımdan IV. (X.) yüzyılın sonlarına doğru başlayan Gazneli akınları Hindistan’daki İslâm fetihleri açısından yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur.”⁸

Müslümanlar’ın oranı günümüzde milyonlarla ifade edilebilmektedir. Yine Hindistan’da İslâm’ın yayılmasında çeşitli cemaatlerin de önemli rolü bulunmaktadır. “Hindistan’daki Müslümanların tarihine baktığımız zaman tasavvufî hareketlerle ihtida olayları arasında paralellik olduğu görülür.”⁹

Hindistan’ın resmî dini olan Hinduizm’in dışında ortaya çıkan Budizm, Hindistan’ın diğer yüzüdür. Hinduizm kast sisteminde savaşçı ve yöneticilerden oluşan kast basamağı kşatriya kökenli bir dindir. Yaklaşık M.Ö.VI. yüzyılda Hindistan’ın kuzeyinde, Hinduizm’in şekilciliğine ve kast sistemine karşı çıkan toplumsal hareketlerden belki de en önemlisidir. “Soyut metafizik tartışmaları bir yana bırakarak duyguları dizginleme, ahlâken temizlenme, insanları eşit görme, insanlara ve diğer canlılara sevgi ve şefkat duyma gibi ilkelere dayanan Budizm’e, felsefi-teolojik bir hareket, mezhep veya tarikat olarak bakanlar varsa da onda bu belirtilen hususları destekleyen özellikler bulunmakla birlikte kurucusu, kutsal metinleri, inanç esasları, cemaati, mâbedleri ve diğer özellikleriyle bu sistem daha çok bir din olarak nitelendirilmektedir. Nitekim hızla yayılması onun bir din olmasının sonucudur.”¹⁰

Net bir Tanrı anlayışı olmayan ve ahlakî yükselişi esas alan Budizm, zamanla tam bir din haline gelmişse de günümüzde anayurdu olan Hindistan’da artık zayıflamış

⁷ Hacer Çoban, “Transandantal Meditasyon, İçeriği, Amacı, Türkiye’deki Faaliyetleri,” *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, Isparta, 2005, s.38.

⁸ Özcan, *a.g.e.*, s.75.

⁹ Annemarie Schimmel, *İslâm’ın Mistik Boyutları*, Çev. Ergun Kocabıyık, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 1999, s.336.

¹⁰ Günay Tümer, “Budizm,” *DİA*, İstanbul, 1992, VI/352.

haldedir. “Bugün ülkedeki Budist nüfus %3’ten fazla değildir. Bununla birlikte 1959 yılından beri Komünist Çin’in işgalindeki Tibet’ten Dalai-Lama’nın sürgünde bulunduğu Hindistan’a yoğun bir Budist göçü vardır; ancak göçmenlerin sayısı bilinmemektedir.”¹¹

Budizm’in öğretileri Buda’nın telkinlerinden oluşur ve Triratna (Üç Cevher) adını verdikleri kitapta toplanmıştır. Bunlar; Buda, Dharma ve Sangha’dır. “Dharma; Buda’nın bulup bildirdiği doktrin ve akîdedir ki, Budizm’in hayat merkezini teşkil etmektedir. Hıristiyanlıkta İsa’nın, İslâm da Kur’an-ı Kerim’in tuttuğu yeri, Budizm’de ne bu dinin kurucusu ne de mukkaddes bir kitap tutar; insanı kurtuluşa götüren hakikatlarını bildiren doktrin bu dinin hakikî mihveridir. Sangha ise, rahip ve rahibelerin cemaatidir. Akîde, bu üç temeli şu suretle ifade etmektedir: *"Budaya sığınyorum, dharma'ya sığınyorum, sangha'ya sığınyorum."*¹²

Budizm, Hindistan’da miladi VII. yüzyıl itibariyle neredeyse tamamen yok oluş sürecine girmiş olsa da son yüzyılda yeniden doğuş sürecinde görünmektedir.¹³

Hindistan’da yaklaşık Budizm’le aynı dönemde var olan bir başka din de Mahavira ya da başka bir deyişle Vardhamana tarafından kurulan Caynizm’dir. “Caynizm’in kurucusu olan Mahavira savaşçılar ve prensler sınıfı olan kşatriya kastındandır. Kendisine muzaffer anlamına gelen “*Jaina*” ve büyük kahraman anlamına gelen “*Mahavira*” adı verilmiştir. M.Ö.VI. yüzyılda yaşayan Jaina perhiz ve riyâzatla geçen bir ömür sürmüştü ve üzerine hiçbir şey giymemiştir. Öğretisini, mensup olduğu asiller ve halk arasında yaymaya çalışmış pek çok taraftar ve mürit kazanmıştır. Rivayete göre 72 yaşlarında Pâvâ isimli yerde vefat etmiştir.”¹⁴

¹¹ Demirci, *a.g.e.*, s.92.

¹² Schimmel, *Dinler Tarihine Giriş*, s.124.

¹³ Mehmet Aydın, *Din Fenomeni*, Din Bilimleri Yayınları, Konya, 2000, s.289.

¹⁴ Ekrem Sarıkçıoğlu, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2000, s.86.

Caynizm de Budizm gibi kast karşıtıdır ve katı Hindu şekilciliğini reddeder. Tanrı'nın varlığı konusunda o da Budizm gibi agnostiktir ve hem evrenin hem de yaratıcının bilinemeyeceğini savunur.

Hindistan'da Sihizm, kurucusu Guru Nanak tarafından XV. asırda ortaya çıkmıştır. Yine Sihizm'de Hinduların çok Tanrılı ve putperest inanışlarına, kast sistemine ve Brahmanların aşırılığa varan uygulamalarına karşı tepki olarak Hindistan'ın kuzeybatısındaki Pencap bölgesinde ortaya çıkmıştır.”¹⁵ Başlarda Hinduizm, İslâmiyet ve Budizm gibi dinlerin sentezi olarak ortaya çıkan ve ezoterik bir din olan Sihizm, Guru Gobind Singh (1708) ile özgün ve bağımsız bir dine dönüşmüştür.

Bunların dışında Hıristiyanlık, Yahudilik ve Zerdüştilik Hindistan'da bulunan diğer dinlerdir. “Hıristiyanlık; buraya ne zaman geldiği kesin olarak bilinmemekle birlikte ilk kiliselerinin kuruluşu, Tamil Nadu'da öldürüldüğüne ve Mailapûr'da gömüldüğüne inandıkları havâri Thomas'a kadar ulaşmaktadır. Zerdüştilik; Parsî adı verilen Zerdüştiler'in bölgeye ilk olarak VIII. yüzyıl başlarında İslâm ordularının önünden kaçanlarının geldiği düşünülmektedir. XIX. yüzyılda Batı eğitimi alarak Hindistan'ın bağımsızlık mücadelesinde önemli rol oynayan Parsîler'in bugünkü nüfusu 150.000 civarındadır ve çoğu Bombay'da yaşamaktadır. Yahudilik; Hindistan'daki yabancı dinlerin sonuncusudur. Kendileri ilk gelişlerini Hz. Süleyman'a bağlar; bilim adamları ise bunun milâdî 70 civarında diasporadan sonra gerçekleştiği kanaatindedir. Sayıları 15.000 civarında olan Yahudiler'in temel yerleşim merkezleri Bombay, Delhi, Kalkûta, Ahmedâbâd, Tâne, Alibag, Poona, Parur, Ernakulan ve Cochin'dir.”¹⁶

Görüldüğü üzere zengin kültürü ve kadîm tarihiyle Hint yarımadası dünya üzerinde en çok dinsel hareketlerin görüldüğü yerler arasında ilk sıralardadır. Hindistan, bahsi geçen geleneksel dinlerde olduğu gibi günümüzde de "*Yeni Dini Hareketler*" olarak nitelendirilen pek çok oluşuma ev sahipliği yapmaktadır. Bir

¹⁵ Huzeyfe Sayım, “Sih Dini”, *DİA*, İstanbul, 2009, XXXVII/166.

¹⁶ Demirci, *a.g.e.*, s.92.

sonraki bölümde Hindistan'da ortaya çıkan bu yeni yapılanmalara geçmeden evvel aşağıda Yeni Dini Hareketler hakkında genel bir malumat verilmiştir.

2. Yeni Dini Hareketler ve Genel Özellikleri

“Yeni Dini Hareketler” genellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkarak dinî alanda geleneksel anlayışlara meydan okuyan ve alternatif bir hayat tarzı sunan dinî, manevî ve felsefi oluşumları ifade etmek için kullanılan bir tabirdir.¹⁷ “Yeni Dini Hareketler” üzerine herhangi bir tartışmada, dikkatimiz kaçınılmaz olarak başlıkta kullanılan üç terime çevrilir ve bunlardan belki de en önemlisi “din” terimidir. Buldukları bölgede eski tarihsel gelenekleri ya da dinleri yeni kavram ve ritüellerle yeniden oluşturdukları için bu gruplara “Yeni Dini Hareketler” denmiştir.¹⁸ “Yeni” kelimesi de yine neredeyse hemen hepsinin geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısında yani yakın zamanda ortaya çıkmış olmalarından dolayı yapılmış bir isimlendirmedir.

Burada konuya başlarken dünyada son yüzyılda değişen din algısı ile ilgili bir istatistik verilerek konu aydınlatılmaya çalışılacaktır. Amerikalı ünlü istatistikçi ve sosyolog Prof. George Gallup (1984) tarafından İsveç halkıyla 1947 ve 1980 yılları arasında yine 1980 kişinin katılımıyla iki kez anket yapılmıştır. Katılımcılara “Tanrı'ya inanıyor musun?” diye sorulmuş ve cevapları neticesinde aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır:¹⁹

Cevaplar	1947	1980
Evet	%83	%50
Hayır	%8	%32
Bilmiyorum	%9	%18
Toplam	%100	%100

¹⁷ Süleyman Turan, “Yeni Dini Hareketler'in Üye Kazanma ve Kazandıkları Üyeleri Elde Tutma Yöntemleri,” *Din Bilimleri Dergisi* 18 (3), s.294.

¹⁸ Michael James Spurr, “Modern Hindu Guru Movements,” *Hinduism in India: Modern and Contemporary Movements*, (ed. Will Sweetman and Aditya Malik), 2016, s.145.

¹⁹ Orhan Türkoğan, *Sosyal Hareketlerin Sosyolojisi*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004, s.326.

Araştırma neticesinde Tanrı'ya inanmayanların oranının 4 kat arttığı; "bilmiyorum" diyenlerle birlikte "hiçbir inancı olmayanlar"ın oranının ise %50'ye yükseldiği görülmüştür.

Yukarıda verilen tabloda da görüldüğü üzere son yüzyılda aydınlanma ve sekülerleşme neticesinde geleneksel dinin algılanmasında belirli bir değişim meydana gelmiştir. Bu değişikliklerle beraber dinin sosyal otoritesi zayıflamış ve ferdî alana sıkışmıştır. Ancak yine de -bazı seküler düşünürlerin söylemlerinin aksine- din tamamen ortadan yok olmamıştır. Nitekim insan ruhanî/rahmanî olanı her devirde aramaya devam etmiştir. Tabir-i caizse din, bu yönüyle ruhun nefes alması için en elzem ihtiyaçlardan biridir. İnsan önünde sonunda bir yol bulup bu ihtiyacını karşılama çabasına girişecektir. Eğer geçmişten günümüze hakikât kabul edilen geleneksel dinler ile bu ihtiyaç karşılanmazsa, farklı yollara sapılması kaçınılmaz olacaktır. Netice itibariyle böyle bir durumda "dinin yeniden, yeni metod ve inançlarla ifade edilmesi" devreye girmektedir.

Özellikle günümüzde, boşalan bu ruhî alan, bahsedilen yeni inanç hareketlerinin istilasına uğramış durumdadır. Toplumla yabancı gelmeyecek şekilde içinde bulunduğu toplumun formlarından da beslenerek tasarlanan bu yeni hareketler toplumda var olmayı başarmış görünmektedir. "Dünya, son elli yıldır NRM (New Religious Movements/Yeni Dini Hareketler) patlamasına şahitlik etmektedir. Diğer yandan ülkelerdeki demokratik liberalleşme bunları bir dinî pazar (religious market) haline getirmiştir ve böylece Yeni Çağ Dini Akımları ülke sınırlarında teşkilatlanmaya başlamıştır ve giderek bir sektör haline dönüşmektedir."²⁰

"Bu hareketlere bakıldığında bulunduğu tarihsel dönemi göz ardı etmemek lazımdır. Şu an ele alınan yeni toplumsal hareketler belki yüz yıl sonra eski sosyal hareketler olarak anılacaklardır. Bundan dolayı bu hareketler incelenirken bulunduğu toplumsal siyasal ve kültürel yapı göz ardı edilmemelidir."²¹ Yine büyüme ve takipçi

²⁰ Ramazan Biçer, *Küreselleşen Çağda İslam*, Gelenek Yayıncılık, 2010, s.216.

²¹ Songül Yeşiltepe, "Yeni Dini Hareketler Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme," *Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Dergisi*, c.1, s.64.

kazanmaları da içinde buldukları kültürel ortamla oldukça bağlantılıdır. Başarıları veya başarısızlıkları veya yeni üyeler çekme yöntemleri genellikle buldukları ortamın böyle bir gelişmeye elverişli olup olmamasıyla ilişkilidir. Bu tür hareketler farklı milliyetlerin, farklı kültürlerin ve mevcut dinlerin ihtiyaçlarını karşılamakta, onlarla yeterince uyumlanabilmektedir. Örneğin, bir hareket hali hazırda herhangi bir dine inananlar arasından yeni üyeler çekmek istiyorsa, o zaman mevcut dinin teolojik durumu ve öğretilerini özümsemektedir.

2.1. Yeni Dini Hareketlerde Misyonerlik

Taraftar kazanmaya yönelik faaliyette bulunan Yeni Dini Hareketler'in bu amaçla başvurdukları bazı yöntemler vardır. Bu yöntemler; en başta aktif yürüttükleri misyonerlik faaliyetleridir. Hareketler bu misyonerlik faaliyetlerini söylem ve fiillerinin muhatapları üzerinde büyük tesir bıraktığı gözlemlenen karizmatik bir liderin telkinleriyle gerçekleştirir. Yine özellikle buldukları çevreyle ilişkileri zayıf ve yeni ilişki kurmada zorluk çeken insanlarla sosyal ilişkilerin kurulması hareketlerin yeni üye çekmede en sık başvurduğu yollardan biridir. Bir diğer yol da meditasyon, terapi ve yoga gibi Doğu kültürüne ait birtakım unsurları kullanarak manevî rahatlama, ruhsal yükseliş gibi çeşitli vaatlerde bulunmalarıdır. Basın yayın organlarını kullanarak yaptıkları faaliyetler, çıkardıkları dergi, kitap ve broşürler de mesajlarını ve ideolojilerini yaydıkları diğer yollardır.²²

Yeni Dini Hareketler bahsi geçen yöntemlerle eski manevî öğretileri günümüz dünyasına uygun bir formatta yeniden düzenleyip yaratıcı ve çekici alternatifler olarak sunarlar. Bu sayede modern ve kozmopolit sınıfların içerisindeki hayal kırıklığı, manevî boşluk veya kültürel yozlaşma gibi sorunları kendi yöntemleriyle çözmeye kalkışırlar.²³

²² Süleyman Turan, Semanur Uzun, “Yeni Dini Hareketler ve Online Misyonerlik,” *Journal of International Social Research*, c.14, sy.79, 2021, s.111.

²³ Paul Oliver, *New Religious Movements: A Guide for the Perplexed*, A&C Black, NewYork, 2012, s.24.

Batı dünyasında olduğu gibi Hindistan'da da bu gelişmeler neticesinde, çoğu orta sınıf Hindu için kurtuluşa giden tek yolun feragât etmekten geçtiği "*klasik Hindu kurtuluşu*" anlayışı değişmiştir ve böylece Yeni Dini Hareketler serpilip büyüyeceği bir havza daha bulmuştur.

3. Hindistan'da Yeni Dini Hareketler

3.1. Hare Krishna

Hindu Tanrıları'nı iki grup halinde incelemek doğru olacaktır. "Birinci gruba Epik ve Puranik dönemin (M.Ö.500 - M.S.500), günümüzde de popülerliğini koruyan Tanrıları, ikinci gruba ise önemini yitirerek ikinci plana düşmüş Veda Tanrıları yerleştirilebilir. Hindular bu Tanrıların hepsine hürmet etseler de daha çok sevdikleri bazı Tanrılar öne çıkmaktadır. Vaişnava mezhebinde Vishnu; Savaizm'de Shiva; Shakti mezhebinde ise Durga veya Krishna yüce Tanrı olarak görülmektedir. Bu Tanrılardan Tanrı Krishna, Vishnu'nun sekizinci ve en önemli bedenlenmesidir.²⁴ Krishna, Hint mitolojisinde en çok söz edilen kahramandır ve tüm Tanrılar içerisinde en popüleridir."²⁵

"Hare Krishna ekolü Tanrı Krishna'yı ön planda tutan, Swami Prabhupada (1896-1977) tarafından oluşmuş; bugün Batı Avrupa ve Amerika'da mabetlerinin sayısı her geçen gün artan Hint kökenli misyonerlik faaliyetlerinde bulunan bir dinî teşkilattır."²⁶ Batı'da sayıları her geçen gün artmaktadır. Teşkilatın asıl merkezi Los Angeles'tadır.

1966 yılında Uluslararası Krishna Bilinci Derneği'ni (ISKCON) kurmuşlardır. Hareket günümüzde ilk başta Hindistan olmak üzere, Batı Avrupa ve Amerika'da yayılmıştır. Özellikle Orta Asya Türk Devletleri'nde sayılarında artış gözlenmektedir. Yine Türkiye'de de yoğun misyonerlik faaliyetleri içerisinde dirler.

²⁴ Korhan Kaya, *Hinduizm*, Dost Kitabevi, Ankara, 2011, s.11.

²⁵ Hilal Doğan, "Batı'da Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketler: Hare Krishna Hareketi", *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 2009, s. 22.

²⁶ Nasuh Günay, *Günümüz Türkiye'sinde Misyonerlik Faaliyetleri*, Tuğra Matbaası, Isparta, 2006, s.93.

Hare Krishnacılar ilk etapta bu hareketin bir parçası olmak için din değiştirmeye gerek olmadığını, Krishna Bilinci'nin bir din olmadığını, dinden daha fazlası olduğunu, tüm dinlerin üstünde bir felsefe olduğunu iddia etseler de fiiliyatta durum çok farklıdır. Hare Krishnacılar Allah'ın aslında Krishna olduğunu söylemektedirler. Guruları, Hz. Muhammed ile bir tutmaktadırlar.²⁷

3.2. Transandantal Meditasyon

Transandantal Meditasyon, temeli itibariyle pek çok yönden Hinduizm'e dayanan mistik nitelikli bir tarikattır. “*İnsanın Yüceliğini Harekete Geçirme*” sloganıyla hareket etmektedir. Aslında bu hareket hakkında Hinduizm'in sadeleştirilmiş şeklidir denebilir.

“Transandantal Meditasyon, Guru Dev (1869-1953) isimli Hintli bir üstadın Hindu kutsal metinlerinden hareketle geliştirdiği bir meditasyon tekniğine dayanır. Hareketi geliştiren ve yayan isim ise Guru Dev'in müridi ve öğrencisi Maharihi Mahesh Yogi²⁸ (1917-2008)'dir. Maharihi Mahesh Yogi'den sonra hareketin liderliğini Maharaja Nadir Raam üstlenmiştir.”²⁹ Transandantal Meditasyon, insanın derinlerde gizli kalmış olan potansiyel enerjisini geliştirerek onu yüce ve daha sakin bir makama ulaştıran bir teknik olarak nitelenmektedir. Hareketin en önemli propagandalarından biri “*tüm insanlığın meditasyona dahil olması halinde pek çok problemin ve kederin ortadan kalkacağı*” söylemidir.

²⁷ Doğan, *a.g.e.*, s.101.

²⁸ Maharihi Mahesh Yogi: Transandantal Meditasyon akımının temelinde onun öğretileri üzerine kurulduğu esas ismi Mahesh Prasad Varma veya J.N. Srivastava olan, Maharishi Yogi 1918'de Hindistanın merkezinde bulunan Jubblepore'de doğmuştur. Yüksek öğrenimini 1942'de Allahabad Üniversitesi Fizik bölümünde tamamlamıştır. Üniversite öğrencisi olduğu yıllarda Swami Brahmananda Saraswati isimli bir Hindu keşiş ile tanışmış ve ona mürid olmuştur. Onun yanında üç yıl kalmış, Hindu mistik tekniklerini tahsil etmiştir. Maharishi Mahesh Yogi ismi dini bir üstünlük ve makam ünvanı olarak sonradan verilmiştir. Maharishi 'büyük önder', 'büyük kâhin' anlamına gelmektedir. bk. “Çoban, *a.g.e.*, s.17.”

²⁹ Ali Köse, *Milenyum Tarikatları*, Timaş Yay., İstanbul, 2019, s.165.

“Transandantal Meditasyon Bhagavad-Gita ve diğer eski Hint kutsal yazılarına dayanan bir meditasyon tekniğidir. Transandantal Meditasyon akımının temelinde panteizm ve Shankara’ya dayanan Advaita öğretisi bulunmaktadır.”³⁰

Maharishi, üniversite eğitimini fizik alanı üzerine aldığı için Transandantal Meditasyonu bilimsel veriler ışığında anlatmaya çalışmıştır. Bu durum hareketin daha kabul edilebilir olmasında ve dünyaya yayılmasında fazlaca etkili olmuştur. Hareketin başlıca amacı, meditasyon yapmayı öğrenmek isteyen kişinin görüşlerini Maharishi’nin panteist dünya görüşüyle uyumlu hale getirmektir. Görüldüğü gibi Maharishi’nin felsefesi panteizme³¹ dayanır.

Taraftarlarının bazılarına göre, Maharishi, yeryüzünü kurtaracak dünya planına sahip bir Mesih olarak görülmektedir. Karma inancı, bütün Hint kökenli dinlerin ortak inançlarından biridir. Transandantal Meditasyonun felsefesi de karma-yogaya dayanmaktadır. Transandantal Meditasyonun teolojik arka planında özellikle Hindu kutsal metinlerinin büyük payı bulunmaktadır. Başta Vedalar, Upanişadlar ve Mahabharata Destanı gibi Hindu metinleri gelmektedir. Ayrıca Mahabharata destanı içinde yer alan Bhagavad-Gita adlı bölüm onlar için çok önemlidir.

Transandantal Meditasyonun propagandası, en çok organize ettikleri derneklerde gerçekleştirdikleri faaliyetleriyle yapılmaktadır. Maharishi Yogi, 1959’da Amerika’ya giderek “Manevi Yenilenme Teşkilatı”nı kurmuştur. Pek çok faaliyetler organize ederek hareketin mesajının herkese ulaşması için amaçlanmıştır.

³⁰ Selçuk Budak, *Psikoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 2000, s.766.

³¹ Panteizm: Tanrı ile âlem arasında görülen ikiliği kaldırmak adına "Tanrı her şeydir, her şey Tanrı'dır" diyerek Tanrı'yı âlem ile aynılaştırarak Tanrı ve doğayı birbirinin aynı gören, Tanrı'yı tek bir ilke veya cevher olarak kabul eden felsefi ekolün adıdır. Teizmi aşan Tanrı'nın dünyaya aşkın değil içkin olduğunu savunan bu ekol Tanrı'yı âlemde mündemiç (immanent) yani içkin olarak görmektedir. Tanrı her durumda doğa ile birlikte olduğundan aşkın bir Tanrı tasavvurundan söz edilemez. bk. “Aydan Ateş, “Sadreddin Konevî'nin Muhyiddin İbnü'l Arabî ile Münasebetinde Metafizik Bir Problem Olan Varlığın Birliği (Vahdet-i Vücûd) Doktrini ile Panteizmin Karşılaştırılması,” *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, 2019, s.95.”

3.3. Reiki

Egzotik bir şifalanma biçimi olan Reiki iki şekilde incelenmelidir. İlk başta bir alternatif tıp tekniği izlenimi verse de din ile ilgili olan tarafı da göz ardı edilemeyecek kadar kuvvetlidir. Müntesipleri ısrarla Reiki'nin din değil; bir tıp tekniği olduğunu savunsalar da Hinduizm, Budizm ve Şintoizm gibi dinlerin öğretileriyle örtüşmesi, onun Yeni Dini Hareketler içinde değerlendirilmesine sebep olmuştur. “Şintoizm'den *"güç ve tabiat"*, Budizm'den *"aydınlanma"* ve Hinduizm'den de *"yeniden doğuş, reenkarnasyon"* görüşlerini alması sayılabilir. Yeni Dini Hareketler'in senkretik bir yapıya sahip olduğu da göz önüne alınırsa Reiki'nin tam bu söylem içine oturduğu görülür.”³²

Reiki'nin kökenleri ve ortaya çıkışı konusunda farklı yorumlar yapılsa da birçok Reiki ustası bu eski tedavi metodunun XIX. yüzyılın sonlarına doğru Mikao Usui³³ tarafından keşfedilmesiyle gün yüzüne çıktığı konusunda hem fikirdir.

Hint dinlerinden Hinduizm, Budizm ve Caynizm geçmişten günümüze varlığını sürdürebilmiş dinlerdir. Reiki, Hindistan dinleriyle oldukça fazla benzerlikler gösterdiği için Hint alt kıtasında daha kolay yayılma imkânı bulmuştur. Örneğin “Hinduizm'in *"insanda ve tüm maddelerde doğüstü bir gücün olduğu"* anlayışı, Reiki'nin *"evrendeki her şeyde var olması"* anlayışına yakın bir düşüncedir. Yine Hinduizm'in yayıcıları olan rahiplerin varlığı, Reiki eğitmenleri ile de ilişkilendirilebilir. Budizm, Hint inanış sistemleri içinde Reiki ile en çok benzerlik gösteren öğretilerdir. Her iki düşünce sisteminde de kesin ve net bir Tanrılık fikri ve ölümden sonra yaşam anlayışı yoktur. Usui de Buda gibi gerçeği aramak üzere oruç tutmuş ve Nirvana'ya ulaşmıştır. Reiki de Budizm gibi maddi dünyayı hedef alan bir

³² Dilek Yücel, “Reiki'nin Oluşumu, Gelişimi ve Türkiye'deki Yansımaları”, *Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, 2007, s.100.

³³ Mikao Usui: 15 Ağustos 1865 yılında doğan, 4 yaşında bir manastırda Budizm öğrenimi görmeye başlayan Usui, hayatı boyunca pek çok şifa sistemini öğrenmiştir. Amerika, Çin, Tibet'te eğitim görmüştür. Chicago'da 7 yıl Teoloji eğitimi almış, Çince ve Sanskritçe öğrenerek eski Çin ve Hint yazıtlarını incelemiştir. Şinto rahibi olarak Japonya'yı dolaşmış ve hastalara şifa dağıtmıştır. Şinto rahipliğinden sonra hayatının bir döneminde Budist rahipliği de yapmıştır. bk. “İlknur Uğurlu, “Batı'dan Gelen Doğu Kökenli Akımlar ve Türkiye'deki Faaliyetleri,” *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 2011, s.39.”

düşünce sistemidir. Bir başka örnek Caynizm'dir. Caynizm de Reiki gibi kurucusu bulunan ve kurucusu Mahavira'nın kendini ancak maddi dünyadan soyutladıktan sonra hakikâte ulaştığı öğretisinden beslenir. Mavahira ancak bu yolla Nirvana'ya ulaşabilmiştir.³⁴

3.4. Osho (Rajneesh Movement)

Osho ya da Rajneeshism (Rajneşizm) adıyla bilinen ve Bhagwan Shree Rajneesh tarafından kurulmuş olan bu dini hareket, son yıllarda "*Uluslararası Osho Komünü*" adıyla anılmaktadır. Genel hatları itibariyle, Rajneesh hareketinin öğretileri ve dünya görüşü, Hintli felsefe profesörü ve aynı zamanda Marksist bir din eleştirmeni olan Rajneesh'in günlük söylev ve tartışmalarından gelişmiştir.³⁵

1953 yılında aydınlandığını ve artık üstad olduğunu iddia eden Rajneesh, Hindistan'ın Poona bölgesinde 1974 yılında insan potansiyellerini geliştirmeye yönelik yeni teknikler içeren terapilerin yapıldığı bir ashram³⁶ kurmuştur.

Batı Psikolojisinin karşısına Tantra-Yoga mezhebini alternatif olarak koyan Rajneesh, taraftarlarına göre bir üstadır, Tanrı Shiva'nın avatarası, daha düşük derecedeki tezahürüdür, insan görünümünde Tanrıdır. Aynı zamanda bir peygamber, bir gurudur. Modern psiko-teknik uzmanı olarak, Tantra, Zen ve Sufizm gibi çeşitli mistik yolları birleştirmiş, Doğu-Batı sentezini gerçekleştirmiştir.³⁷

Kendisinin 21 yaşında aydınlandığını iddia eden Rajneesh'in aydınlanma için bir örnek ve kılavuz olduğuna inanılır. Bu öğretiye göre aydınlanma hedeftir ve bunu başarmak için pek çok pratik söz konusudur. İlk adım "*Sannyas*" almak; yani geleneksel Hindu öğretisinin son aşamasına dayanan müritliğe kabul törenidir. Rajneesh, Sannyas'ın anlamını radikal bir biçimde, öncelikle her yaş ve cinsiyet için

³⁴ Yücel, *a.g.e.*, s.20.

³⁵ Özlem Uluç, *Yeni Dini Hareketler*, Yarın Yayınları, İstanbul, 2012, s.178.

³⁶ Ashram: Münzevi Hindular'ın meditasyon yaptıkları, birlikte dua ettikleri, kendi öğretisi ve uygulamalarını yerine getirdikleri bir tür ibadethanedir. bk. "Mario Aguilar, *1950 -1993 yılları Arasında Hindistan'da Hristiyan - Hindu Manastır Diyaloğu*, 2016, s.29."

³⁷ Sarıkçıoğlu, *a.g.e.*, s.85.

bu yolu açarak değiştirmiştir. Geleneksel Sannyas, dünyadan vazgeçme ekseninde ve çilecidir; halbuki Rajneesh'in ürettiği Sannyas ise yaşamın onaylanmasını ifade eder. Onun parolalarından biri "*Yaşa, sev ve gül*"dür.³⁸

Müritliğe kabul edilenlere "*Sannyasin*" denilir ve turuncu renkli bir elbise giyerler, bu nedenle onlar "*Orange People (portakal renkli insanlar)*" olarak da anılırlar. Harekete katılanlar genelde orta sınıf ve 25-45 yaş grubundan oluşmaktadır. Müritler üzerlerinde Bhagwan Rajneesh'in resmi bulunan bir kolye taşırlardı ancak Rajneesh'in ölümünden sonra giyim ve resim taşıma kuralları zamanla azalmıştır.³⁹

1981'de müritlerinin büyük kısmıyla Birleşik Devletler'de bir çiftlik satın alan ve oraya yerleşen Rajneesh, Oregon'da yer alan bu mekâna "*Rajneeshpuram*" adını vermiştir. Rajneeshpuram, müritlerin burada ilkel koşullara katlanarak günde en az 12 saat çalıştırılması nedeniyle zamanla eleştirilen bir yer haline gelmiştir.⁴⁰

Rajneesh, harekete ilişkin daha önceki eleştirileri bertaraf edebilmiştir; ancak içerideki rekabetler ve dışarıdaki baskılardan oluşan skandallar ve suça ilişkin bazı gözaltı vakaları, 1985'te Rajneeshpuram'ın kapatılmasına ve Rajneesh'in Poona'ya dönmesine neden olmuştur. Rajneesh, Birleşik Devletler'den sınır dışı edilmesi sonrası adını Osho olarak değiştirmiş ve ilk zamanlardaki öğretilerinin sadeliğine geri dönmüştür. Hareket, 1990'da Osho'nun ölümünden sonra da meditasyon merkezleri ve pek çok ülkedeki cemaatleri ile varlığını Hindistan üzerinden devam ettirmektedir.

Osho'dan sonra grup üyelerinin o dönemde 20.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Günümüzde eğitim ve alternatif tıp faaliyetleri, sağlık danışmanlıkları ve kitapları sayesinde uluslararası özelliğini koruyan hareket ülkemizde de gayri resmi düzlemde faaliyetlerini sürdürmektedir.

³⁸ Abdullah Sevgi, "Yeni Dini Akımların Temel Görüşleri ve İslâm," *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, 2011, s.48.

³⁹ Köse, *a.g.e.*, s.171.

⁴⁰ Uluç, *a.g.e.*, s.179.

3.5. Ananda Marga

Ananda Marga Hareketi 1955 yılında Hindistan’da ortaya çıkan bir başka yeni harekettir. Kurucusu Shrii Shrii Anandamurti (1990) taraftarları için “*ebedi saadet yolunun anahtarı*” olarak görülmektedir. O “*Baba*”dır ve Tanrı enkarnasyonudur. Taraftarlarının yegâne amacı, Baba’nın öğretilerine uygun bir yaşam sürmektir.

Hareket, tantrik yoga uygulamalarını önceleyen ve sosyal yaşamı düzenlemeye yönelik bir ahlakî öğreti ortaya koyduğunu iddia etmektedir. Mensuplarınca bir din olarak değil, bir hayat felsefesi olduğu söylenmektedir. Hareketin dünya genelinde yüzbinlerle ifade edilen bir takipçi kitlesi olduğu düşünülmektedir. İnsanlarla ilk ilişkilerini açtığı okullar, çocuk evleri ve birtakım sosyal faaliyetler aracılığıyla gerçekleştirir. “Hareketle irtibatı sağlanan kişiler, önce bir müddet kurslara devam ederler, ardından belirli bir eğitimden geçerler, daha sonra bu kişilere özel Ananda Marga tantrik yoga uygulamasının nasıl gerçekleştiği öğretilir. Dünyada 2,5 milyon kadar taraftarı olduğu tahmin edilmektedir. Hindistan, Amerika ve Avrupa’da da taraftarları vardır.”⁴¹

3.6. Divine Light Mission

“*İlahi Işık Misyonu* bir diğer adıyla *Guru Maharaj Ji Hareketi*, ‘*Tanrısal ışık*’ öğretilerini yaşatmak ve yaymak için 1930’larda Shri Hans Ji Maharaj tarafından Hindistan’da ortaya çıkmıştır. Shri Hans, 1966’da ölünce, hareket sekiz yaşındaki en küçük oğlu Prem Pal Singh Rawat (1957-) tarafından devam ettirilmiştir. Premie ismi verilen müritler Prem Pal’ın aydınlanmış bir üstad olduğuna inanırlar ve ona Guru Maharaj Ji ismini verirler. Hareket, Guru Maharaji’nin annesi Mata Ji ve ağabeyi tarafından yönetilmektedir.”⁴²

Maharaj Ji 1970’li yıllarda hareketini Batı ülkelerine yaptığı seyahatleriyle tanıtmaya çalışmıştır. Seyahatlerinden sonra Kaliforniya’ya yerleşmiştir. Batı’da

⁴¹ Köse, *a.g.e.*, s.174.

⁴² Mehmet Aydın, *Türkiye’ye Yönelik Batı Kökenli Dini Cereyanlar*, NKM Yayınları, Konya, 2010, s.81.

taraftar toplamayı başaran Maharaji, pek çok ülkede ashramlar yaptırmıştır. Harekete göre Tanrısal ışığa varmak için gidilmesi gereken yol meditasyondan geçer. Ashramlarında çeşitli meditatif uygulamalar yapılmıştır. O dönemde müritlerinin sayısının bir milyona yaklaştığı iddia edilir. Seyahatlerinde kardeşleri ve annesi devamlı yanındadır. Bu şekilde “*kutsal aile*”yi oluştururlar. Annesi Mata Ji, yaratılışın kaynağı olarak kabul edilmektedir. Kutsal Ana Bayramı’nı kutlarlar.

Maharaji’nin öğretileri çeşitli şekillerde kayıt altına alınmasına rağmen, hareket diğer dinî akımlar gibi belirli bir şekilde ortaya koymamış bu tarz yayın faaliyetlerinde bulunmamıştır.

3.7. Sahaja Yoga

“Neo-Hinduizm ve Budizm kökenli bir topluluk ya da cemaat özelliği taşıyan Sahaja Yoga Hareketi, kendisinde ruhanî gücü fark eden Divine Mother olarak da bilinen Shri Mataji Nirmala Devi⁴³ tarafından, özde bulunan kundalini enerjisini keşfetme iddiasıyla 1970’te ortaya çıkmış bir harekettir.”⁴⁴ Diğer Doğu kökenli hareketler gibi Sahaja Yoga’da yoga ve meditasyona dayanan pek çok teknik içerir. Buna göre “Sahaja Yoga, her insanın içinde var olduğuna inanılan kundalini enerjisinin uyandırılmasına dayanan ve temelinde aydınlanma bulunan özel bir meditasyon tekniğidir.”⁴⁵

⁴³ “Shri Mataji Nirmala Devi: 21 Mart 1923’te Hindistan’ın Maharashtra Eyaleti’nde, Hıristiyan bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası ve annesi, Prasad ve Cornelia Salve, Shalivahana Kraliyet Hanedanı’nın soyundandılar. Son derece nur yüzlü olan bu çocuğun güzelliğini görünce ona “Tertemiz, Kusursuz” anlamına gelen Nirmala adını verdiler. Daha sonraları, çoğunluk arasında doğuştan aydınlanmış olan ve tüm insanlık için mümkün kılınması gereken benzersiz bir yeteneğe sahip anlamına gelen “Shri Mataji Nirmala Devi” ismiyle bilinir. Ailesi, İngiliz egemenliği altında olan Hindistan’ın bağımsızlık mücadelesinde önemli bir rol oynamıştır. Mahatma Gandhi’nin yakın arkadaşı olan babası, Hindistan’ın seçmen topluluğunun bir üyesi, ünlü bir bilgidir. Annesi ise Hindistan’da Matematik dalında şeref payesi kazanan ilk kadındır. bk. Münir Yıldırım, “Hint Yeni Dini Hareketlerinden Sahaja Yoga,” *II. Erasmus Uluslararası Akademik Araştırmalar Sempozyumu, Tam Metin Bildiri Kitabı-1*, 11-13 Ekim 2019, s.50.”

⁴⁴ Merve Bahadır, İhsan Çapcıoğlu, “Yeni Dini Hareketlerde Çevrimiçi ve Çevrimdışı Yönelimler: Sahaja Yoga Örneği,” *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâmi Araştırmalar Dergisi*, c.32, sy.2, 2021, s.384.

⁴⁵ Serkan Derin, “Sahaja Yoga: İçeriği, Amacı, Türkiye’deki Faaliyetleri,” *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, 2011, s.26.

İnsanın asıl benliğine ulaşması, hareket için asıl amaçtır. Bu amaca da yalnızca Ana Tanrıça Shakti'nin avatarası olan Mataji ile ulaşılabacağına inanılır. Shri Mataji, bireyin özünde var olan ve uyarıldığı takdirde aydınlanmaya ulaştırılan kundaliniyi⁴⁶ harekete geçirme vasfına sahiptir. Öyle ki Mataji'nin olmadığı zamanlarda resmi de aynı etkiyi vermektedir. “Kendini hitap ettiği topluluğun geleneksel kültürüne bağlı olarak *İsa, Meryem, Muhammed, Ali, Fatıma, Guru Nanak, Mahavira, Krishna ve Rama*” gibi önemli dinî şahsiyetlerin enkarnasyonu olarak tanımlayan Shri Mataji'nin bulunmadığı ortamlarda, müritler öngörülen hedefe ulaşmak için avuç içleri yukarı bakacak şekilde onun fotoğrafı önünde oturur. Böylece omuriliğin en ucunda bulunan potansiyel ruhsal enerji anlamına gelen kundalini uyarılır ve bedendeki çakralar⁴⁷ boyunca yukarı doğru ilerleyerek omuriliğin en üst noktasına çıkar. Nihai aydınlanma için yapılması gereken müridin kendisini tamamen Shri Mataji'ye adanmasıdır. Sorgulamaksızın ve tartışmaksızın gösterilecek mutlak teslimiyet aydınlanmanın yegâne anahtarıdır.”⁴⁸

Sahaja Yoga, bir kadın tarafından oluşturulmuş ve liderliği yürütülmekte olan bir hareket olması hasebiyle Yeni Dini Hareketler -hatta tüm dinler- arasında göze çarpan sıradışı bir harekettir. Fakat daha tuhaf olan ise feminen bir hareket değildir. Bilakis hareket kadınlara, geleneksel Hint kültüründeki kadınları örnek vererek, itaat etmeyi, alttan almayı ve kadınsı olmayı telkin eder. Mataji, Tanrı enkarnasyonu

⁴⁶ “Kundalini: Sakrum (saf arzunun gücüne dayalı kutsal üçgen kemik)'daki enerji merkezinin uyanmasıyla açığa çıkmaktadır. Bu kundalini, üçgen kemiğin içinde oturan bir çuha çiçeği gibi uyanır ve altı merkezden (çakralar) geçer. Vücudun merkezindeki en yüksek enerji merkezi Sahasrara'dır. Kundalini enerjisinin uyanmasıyla ellerinde ve kafanın üzerinde ılık bir esinti hissedilir. Bu ılık esintiyi hissetmeyenlerde enerji kanallarında akış sağlanmadığı, kişinin öz benine ulaşamadığı, iç huzuru yakalayamadığı kanaatine varılır ve aydınlanma gerçekleşmemiş olur. Meditasyon süresince enerji kanallarının açılması fiziksel, duygusal ve ruhsal olarak yaklaşık birkaç günlük ya da haftalık tecrübeyle sonuçlanabilir. bk. Merve Bahadır, İhsan Çapcıoğlu, *a.g.e.*, s.377.”

⁴⁷ Yedi çakra: Sahaja Yoga'ya göre insan vücudunda yedi çakra bulunur. Bu yedi çakra, sübtıl yani gizli bedeni oluşturur. Her çakra bazı özelliklere sahiptir ve güneş sistemindeki bir gezegen ile gösterilir. Kişinin ruhsal durumu, davranışları, ilişkileri gibi konular çakralarında depolanan kodlara bağlıdır. Ancak kişi gerçek uyanışı yaşamadan önce bunların farkında değildir. bk. “<http://www.sahajameditasyon.org/populer-bilim-dergisi/>”

⁴⁸ Derin, *a.g.e.*, s.68.

olduğuna iddia ettiği zamanlarda da sık sık kadınlığını vurgular. O, Vishnu'nun eği Laxmi'dir ve ideal eđ modellemesidir.

Mataji'nin sadece İngiltere ve Hindistan'da bulunmasına rağmen Sahaja Yoga dünya genelinde yansımaları olan bir harekettir. "Hareket, üç bini Hindistan'ın dığında, iki bini Hindistan'da olmak üzere tam bağlanmamış üyeleriyle birlikte yaklaşık yüz bin taraftarı olduğunu iddia etmektedir. Sahaja Yoga'nın üyeleri, Mataji'nin seyahat giderleri ve İngiltere'de "*The Life Eternal Trust*" adlı şirket tarafından yönetilen uluslararası projeler için maddi yardımda bulunmaya teşvik edilir. Mataji ayrıca, pahalı hediyeleri ve önemli miktardaki yardımları kabul eder. Hareketin geçmişte yayınlanan "*Life Eternal*" ve "*Nirmala Yoga*" adında dergileri vardır. Mataji'nin yazmış olduğu "*Meta Modern Çağ*" ve "*Yeni Milenyum Eski Kehanetleri Yerine Getiriyor*" isimli kitapları ölkemizde de satılmaktadır."⁴⁹

Sahaja Yoga yöntemini öğrenmeye çalışanların çoğu 20-45 yaş aralığındaki insanlardan oluşmaktadır. Bunların çoğu gelir düzeyi ölkede ortalamasının çok üzerinde olan kimselerdir. Sahaja Yoga ölkemizin Batı'ya dönük yüzünün maneviyat arayışını temsil etmektedir. Püjalarda topluca dualar okunur ve mantralar söylenir.⁵⁰ Kıdemli üyeler her Pazar haftalık püja⁵¹ya katılmak zorundadır. "Shri Mataji'nin resmi yıkanarak üzerinde meditasyon yapılır. Kendini tamamen Sahaja Yoga'ya adayan üyeler ise Shri Mataji'nin de hazır bulunduğu uluslararası toplantılara iştirak ederler."⁵²

Hali hazırda pek çok ölkede şubeleri ve sempatzanı olan hareket, kendine ait kurumları, hastaneleri ve yaygın organları ile faaliyetlerini dünya genelinde devam ettirmektedir.

⁴⁹ Uluç, *a.g.e.*, s.177.

⁵⁰ Paul Carden, *World Religions Made Easy*, Rose Publishing, 2008, s.45.

⁵¹ Sanskritçe tapınma anlamına gelen törenlerdir ve mantralar eşliğinde sunulan yiyecek, çiçek ve tütü ikramlarını içerir. bk. Paul Carden, *a.g.e.*, s.45.

⁵² Ali İhsan Yitik, "Yeni Dini Hareketler ve Misyonerlik: Türkiye Örneği," *Tarihsel, Teorik ve Pratik Boyutlarıyla Yeni Dini Hareketler*, (ed. Süleyman Turan, Faruk Sancar), Açılım Kitap, İstanbul, Ocak, 2014, s.260.

3.8. Sathya Sai Baba Hareketi

Sai Baba Hareketi gerek doğduğu yer olan Hindistan'da gerekse Batı ülkelerinin pek çoğunda yüksek bir takipçi kitlesine sahip popüler Yeni Dini Hareketler'den biridir. Sai Baba Hareketi'nin amacı yeryüzünde barışı ve sevgiyi temin edip "*Altın Çağı*" inşa etmektir. Bunun yolu ise şiddet ve ayrımcılıkları sonlandırarak, uzlaşmacı ve birleştirici olmaktan geçer.

Sai Baba Hareketi, Yeni Dini Hareketler kapsamında değerlendirilir; nitekim Yeni Dini Hareketler'in taşıdığı özelliklerin pek çoğu Sai Baba Hareketi'nde gözlenmektedir. Örneğin hareket, karizmatik bir lidere sahiptir. Bu lider, mucizeler gösteren ve büyük kitleleri peşinden sürüklemeyi başarmış bir liderdir. Yine diğer hareketlerde olduğu gibi Sai Baba Hareketi'nde de eskatolojik yani dünyanın sonu ile ilgili bir sınırlama yoktur ve ölümden sonraki hayata dair anlayış net değildir. Sai Baba Hareketi, sekülerizmin ve modernizmin birtakım sorunlar doğurduğu noktasında diğerleriyle hem fikirdir ve bu sorunlara çözümler getirmeyi amaçlar. Bir başka özellik ise Sai Baba Hareketi de yine diğer akımlar gibi senkretik bir yapıya sahiptir ve hem neşet ettiği din olan Hinduizm'den hem de diğer pek çok dinden etkilenerek oluşmuştur. Tüm bu özellikler göz önüne alındığında Sai Baba Hareketi'nin geçtiğimiz yüzyılda ortaya çıkan ve hızla yayılan yeni bir dini hareket olduğunu söylemek mümkündür.

İKİNCİ BÖLÜM

SATHYA SAI BABA HAREKETİ'NDE İNANÇ VE İBADET

Hint dinlerinin hemen hepsinde bulunan inanışa göre ruh sonsuz kere reankarne olabilir ve geçmiş ruhlar başka bedenlerde yeniden var olabilirler. Bu inanış neticesinde kendine yer bulan Sathya Sai Baba, Shirdi Sai Baba'nın reenkarne olmuş halidir ve Tanrı'nın enkarnasyonudur.

Sathya Sai Baba Hareketi temelde Hintli guru Shirdi Sai Baba'nın fikirleri üzerine kurulmuş bir harekettir. Hareketi yayan ve bugünkü konumuna getiren Sathya Sai Baba'dır ancak Sai Baba Hareketi'ni daha iyi tanımak için öncelikle Shirdi Sai Baba'yı bilmek gerekir.

1. Shirdi Sai Baba

Shirdi Sai Baba, Müslümanlara göre Allah dostu bir mürid ve evliya olarak kabul edilirken; Hindulara göre ise ruhanî bir lider, guru ve bunun da ötesinde ahir zamanda insanları kurtarmak için dünyaya gelmiş Tanrı avatarası'dır. Hindu panteonunun Vishnu ve Shiva gibi Tanrıların avatarası, yani Tanrı'nın dünya üzerinde bedenlenmesidir. Onu bir tarafta tevhid inancının hâkim olduğu İslâm dini mensupları kadar öte taraftan kalabalık panteonuyla Hinduların da rehber kabul etmeleri önemli bir ayrıntıdır. Tarihsel kişiliği, öğretileri ve yaşantısı kadar ölümünden sonra da giderek artan ünüyle hem Müslümanlar hem de Hindularca sahiplenilen Shirdi Sai Baba, Sih ve hatta Hıristiyanların büyük rağbet gösterdiği, Hindistan başta olmak üzere pek çok ülkede tapınakları olan bir dini şahsiyettir. 19. asrın ortalarında doğup, 20. asrın başlarına kadar yaşamış ve görece çağdaş kabul edilebilecek bir dini figür olarak karşımıza çıkan Shirdi Sai Baba'nın hayatına dair pek çok aydınlatılmamış nokta olmasına rağmen Shirdi'ye geldiği dönem için dini görüş ve anlayışının şekillendiği, hayatının en önemli evresi olduğunu söylemek mümkündür.⁵³

⁵³ Arzu Yıldız, "Hinduizm ve İslâm Arasında: Şirdi Sai Baba Örneği," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.6, sy.2., 2021, s.547.

Hayatı hakkında Shirdi bölgesine yerleşene dek bilinenler; 1838 yılında Pathri’li yoksul Brahmin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldiği, tam adının bilinemediği ve ‘baba’ manâsına gelen Sai adının sonradan verildiği ile sınırlıdır.

Ünü kendi ülkesinin sınırlarını aşmış bir dini karakter olmasına rağmen Shirdi Sai Baba’nın hayatına dair detaylı bilgilere ulaşılammış olması tarafımızca dikkat çekici bulunmuştur. Bunu kendisinin özellikle yaptığı ve yaşamı hakkında sorulan soruları cevapsız bırakarak misyonunu ön plana çıkarmak istediği tahmin edilmektedir.

Shirdi Sai Baba’nın etkisinin son yıllarda tüm dünyada hissedilmesinin üç temel sebebi vardır: 1970’lerden sonra hakkında hazırlanan film ve kitapların sayısının artması, müritlerinin ona ettikleri duaların karşılığını aldıkları konusundaki abartılı anlatıları ve belki en çok da Sathya Sai Baba’nın onu yücelten söylemlerinin etkisinin olduğunu söylemek mümkündür.⁵⁴

1.1. Shirdi Sai Baba Hintli Bir Guru mu? Müslüman Bir Bilge mi?

Shirdi Sai Baba’nın hayatına bakıldığında onun kültürler ve dinler arası etkileşimi benimseyen tavrı nedeniyle zaman zaman hangi dinî inanca sahip olduğu konusu bile gündeme gelmiş olup dinî kimliği konusunda tartışmalar yaşanmıştır.

Shirdi’ye geldiği ilk zamanlarda beyaz cübbesi ve saç sargısı nedeniyle Müslüman bir fakîr olduğunu düşünen Khandoba Tapınağı’nın Hindu rahibi, onu tapınağa sığındığında geri çevirerek yakındaki Dwarkamai olarak bilinen camiye yönlendirmiştir. Sai Baba harap haldeki bu camiye kendi meskeni yapmış ve 1918’deki ölümüne kadar geçen altmış yıl burada yaşamıştır. Müslüman kimliği günümüzde geri planda kalmış olsa da meşhur söz ve tavsiyeleri onun İslâm’la bağını ortaya koymaktadır. Hatta vefatından yaklaşık on yıl öncesine kadar İslâmi kimliği çok daha

⁵⁴ Karlina McLain, “Be United, Be Virtuous: Composite Culture and the Growth of Shirdi Sai Baba Devotion,” *Bucknell Digital Commons*, c.15 (2), 2011, s.21.

belirgindir denebilir. O, İslâm dinine aşına olan bir Hindu'dan ziyade Hinduizm'e ait öğelere aşına, Hindu adanmışları olan bir Müslüman fakîr görünümündedir.⁵⁵

Shirdi Sai Baba'nın öncülüğünü ettiği hareketin metinlerinde en sık değinilen konular; hoşgörü, sabır, sevgi, hizmet, birlik, beraberlik ve erdem gibi konulardır. Hareketin son yıllarda Hindistan ve ötesinde hızla büyümesi de bu temaların Hindular'ın yanı sıra Müslümanlar, Sihler, Hıristiyanlar ve diğerlerini cezbetmesine dayanır. Bu gruplar için Shirdi Sai Baba, takipçilerini hoşgörü içerisinde ve ayırım gözetmeksizin, bir olan Tanrı'ya çağırın ve takipçilerini çeşitlilikte birleştirerek ruhsal birliği sağlayan yüce bir varlıktır.

Hayatının son yıllarında Shirdi Sai Baba'nın birtakım mucizeler gösterdiğinden ve bunun neticesinde tanınırlığının zirveye ulaştığından bahsedilir. Özellikle çocuğu olmayan çiftlerin çocuğunun olması ve hastalıkları iyileştirmesi gibi mucizelerle ünlenmiş, akabinde Shirdi ve çevresinde birçok takipçi kazanmıştır. Bu ilk takipçi kitlesini erkek, kadın, yüksek kast ve düşük kast, Hindu ve Müslüman olmak üzere homojen bir grubun oluşturduğu görülür. Takipçileri vefatının ardından hayatı ve öğretileri üzerine çeşitli pek çok hikâye meydana getirmiştir, öyle ki zaman zaman bu anlatılanlarda oldukça mübaşağa bulunduğunu söylemek mümkündür. Shirdi Sai Baba ölümünden bu yana geçen yıllar içerisinde yavaş yavaş münzevî bir Müslüman fakîrinden, çeşitli sunakların, çelenklerin ve şatafatlı törenlerin eşlik ettiği, genellikle Hindu Tanrılarında görülen ihtişamlı ritüellerle popüler bir Hindu azizine dönüşmüştür. Vefatından önceki son yıllarında kendisine tapınılmasına izin vermiş, Hinduizm'e ait olan "*karma, samsara, nirvana*" gibi kavramları daha sık kullanmıştır. Pek çok dinî figürde olduğu gibi Shirdi Sai Baba'nın da vefatından sonra kabrinin bulunduğu Shirdi köyü zamanla hac yeri olarak ziyaret edilmeye başlanmış ve üstelik hacıların Maharashtra'nın çok ötesinde Hindistan'ın uzak yerlerinden geldiği tespit edilmiştir. Shirdi Sai Baba Maharashtra'da milyonların favori Tanrısıdır.

⁵⁵ Yıldız, *a.g.e.*, s.562.

2. Sathya Sai Baba

Satyanarayana Rajuin, bilinen ismiyle Sathya Sai Baba, 1926'da Hindistan'ın güneyinde Andra Pradesh eyaletinin Puttaparthi kasabasında doğmuş bir Hint gurusudur. Pek çok dinî liderin doğum anında gerçekleşen mucizevî olaylar Sai Baba'nın doğumu için de geçerlidir. Onun doğuşuyla ilgili gerek ailesi gerek onu tanıyan diğer insanlar oldukça fazla mucizevî anlatılarda bulunur. Bu yönüyle ona "*Satyanarayana Rajuin*" "*her yere yayılmış gerçek Tanrı*" anlamına gelen bir isim vermişlerdir. "*Sai Baba, Swami ve Bhagavan* bilinen diğer isimleridir. Baba sıfatı ise Hindistan'da çocuk veya yaşlıların isimlerinin sonuna eklenen, şefkat ve samimiyet içeren bir ifadedir. Bu sıfat kutsal olduğuna inanılan birine verildiğinde hem çocukluğun masumiyetini hem de ihtiyarlığın bilgeliğini içeren bir anlam taşır. Müritleri *Sai* kelimesinin *Evrensel Anne* anlamına geldiğini, dolayısıyla Sai Baba'nın evrenin hem annesi hem de babası olarak Tanrı'nın erkeklik ve dişilik boyutunu kapsadığını iddia ederler."⁵⁶ Dinsel bir figür olmasına rağmen Sai Baba, Brahmin ailesinden değildir. O, Hint kast sisteminde ikinci sosyal tabaka olan Kşatriya sınıfından bir aileye mensuptur.⁵⁷

Çocukluğu başından beri enteresandır. Doğumuna yakın odasından yükselen büyümlü davul sesleri yaklaşan doğumunu işaret etmiş ve beşiğinin altında Tanrı Vishnu'nun ilahî görüntüsünü çağrıştıran bir yılan bulunmuştur.⁵⁸ Bu yılanın çocuğa zarar vermemesi de yine kutsal bir işarettir.

Sai Baba'nın ilerleyen yaşamında da mucizevi olaylar görülmeye devam etmiştir. Bir rivayete göre bir sabah Sathya uyanmış ve -ilk halka açık sihir gösterisi sayılan- ailesi ve komşuları için şeker ve çiçekler yaratmaya başlamıştır. Paniğe kapılan babası, "*Sen bir Tanrı mısın, hayalet misin, yoksa deli misin?*" diye sorunca Sathya sakinlikle, "*Ben Sai Baba'yım*" demiştir. Yaptığı atıf, Maharashtra'da Sathya

⁵⁶ Köse *a.g.e.*, s.149.

⁵⁷ Necati Sümer, "Kutsal Bir Hindu Figür: Sathya Sai Baba," *Social Sciences Studies Journal*, c.5, 2019, s.419.

⁵⁸ Richard Weiss, "The Global Guru: Sai Baba And The Miracle of The Modern," *New Zealand Journal of Asian Studies*, c.7 (2), 2005, s.8.

doğmadan sekiz yıl önce ölen kutsal adam Shirdi'li Sai Baba'ya aittir. Bu, Sathya'nın şaşırtıcı öz kimlik beyanlarının henüz ilkidir. Daha sonra kendini Tanrı Shiva ile de özdeşleştirecektir. Sathya Sai Baba geçmiş hayatını hatırladığını iddia ederek bu ve benzeri pek çok hikâye ile kariyeri boyunca sihirli gösterilerine zemin hazırlamıştır. Bu abartılı hikayeler takipçileri tarafından hala aktarılmaya devam etmektedir.⁵⁹

“Sathya Sai Baba bir gün yanındakilere artık münzevî bir hayat yaşayacağını ve kendisini bir süre toplumdan uzak tutacağını söyledikten sonra 23 Mayıs 1940 yılında uzun bir yalnızlık dönemine girer. O, artık "*Prema Sai Baba*" başka bir deyişle "*Âşık Sai Baba*" olarak anılır. Bundan sonra Sai Baba, şahsı ile asketizmi birleştiren bir sembol olarak Hindular arasında ön plana çıkar. Bu anlayışı görüntüsüne de yansıtır. Turuncu ve beyaz uzun ipek cübbesi, tipik Hindu erkeklerinin yağlanmış saçlarından farklı ne uzun ne kısa düzensiz kıvrıkcık saçlarıyla görüntüsüyle de ayrışır. Sai Baba, bu tensel ve tinsel vurguyla kendine özgü bir yaşam biçimini ortaya koymuş olur. Yalnızlığına çekilen ve evlenmeyi öteleyen bir asketik görünümündedir.”⁶⁰ “Bir şamanın veya mistiğin böyle bir bilinç yükselişini gerçekleştirebilmesi için çocukluktan itibaren disiplinli bir şekilde çalışması ve kendini yetiştirmesi gerekir ki, bu uzun “*yetişme/sırra erme*” süreci onları içe kapanık, yalnız ve toplumdan uzak bireylere dönüştürebilsin.”⁶¹

Sai Baba'nın bu münzevî yaşamı zamanla yerini oldukça hareketli ve yoğun bir tempoya bırakmıştır. “İlerleyen dönemlerde bu yoğun tempo karşısında daha fazla dayanamamış ve 1963 yılında dört kez kalp krizi geçirmiştir.”⁶² Bu ataklar sırasında kendi kendini tedavi ettiği iddiasında bulunmuş ve bu iddia da onun mucizelerinden biri olarak görülmüştür. “Sai Baba 28 Mart 2011’de hastaneye kaldırılmıştır. Burada

⁵⁹ Weiss, *a.g.e.*, s.8.

⁶⁰ Sümer, *a.g.e.*, s.419.

⁶¹ İdil Tokdemir, “Günümüz Sanatında Mistik Etkileşimler ve İçseli Bulma,” *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu*, Ankara, 2013, s.18.

⁶² Cemil Kutlutürk, *Hinduizm’de Avatar İnancı*, Otto Yayıncılık, İstanbul, Aralık, 2017, s.235.

bir ay tedavi görmesine rağmen iyileşememiş ve 96 yaşında 2022 yılında öleceğini iddia eden Sai Baba 24 Nisan 2011’de 85 yaşında hayatını kaybetmiştir.”⁶³

Cenazesıyla ilgili ilginç ayrıntılar göze çarpmaktadır. Hint toplumunda ölümler defnedilmez yakılırken; bebekler ile saf ve aziz olarak kabul edilen insanların yakılmayıp defnedilmesi inancından hareketle Sai Baba'nın bedeni yakılmamıştır. Cesedi üç gün boyunca ashramında bir cam tabutta sergilendikten sonra kendi ruhanî merkezi içerisinde bir oditoryuma gömülmüştür. Doğduğu yer olan Güney Hindistan'ın eyaleti Andhra Pradesh'te hükümet dört günlük yas ilan etmiştir. Cenazesine dönemin Hindistan Başbakanı Manmohan Singh, iktidar partisi başkanı Sonia Gandhi gibi başta devlet erkânı olmak üzere pek çok film yıldızı, sporcu, sanayici ve yüz binlerce insan akın etmiştir. Büyük bir polis görevlendirmesi, şehirdeki yoğun trafikten dolayı yollara barikatlar kurmuştur.⁶⁴ (Bkz. Resim:8/9/10)

The Guardian'ın haberine göre Sai Baba'nın tabutu bir süreliğine Hint bayrağıyla kaplanmıştır ve Başbakan Singh: *"Sai Baba'nın ölümü herkes için tarif edilemez bir kayıptır. O, milyonlarca insana kendi seçtikleri dinlerini takip ederken bile ahlakî ve anlamlı bir yaşam sürmeleri için ilham veren manevî bir liderdi."* ifadelerini kullanmıştır.⁶⁵

Törende bir Hıristiyan rahip ve bir Müslüman imam da dahil olmak üzere farklı inançlardan dinî liderler kalabalığa hitap etmiştir. Salon koyu kıvrıkcık saçları ve kendine özgü turuncu cübbesiyle gurunun pek çok devasa portresiyle süslenmiştir. Cenaze töreni hem İngilizce hem de Hintçe olmak üzere *"CNN-IBN, DD news, IBN7"* gibi pek çok yerli ve ulusal haber kanallarından canlı yayın olarak verilmiştir.⁶⁶

⁶³ Sümer *a.g.e.*, s.420.

⁶⁴ <https://www.thecanadianpress.com/> (11/02/2022)

⁶⁵ <https://www.theguardian.com/world/2011/apr/24/sri-sathya-sai-baba-dies> (11/02/2022)

⁶⁶ Manoj Kumar Das, "Televising religion: A study of Sathya Sai Baba's funeral broadcast in Gangtok, India," *Anthropological Notebooks*, c.21 (3), 2015, s.84.

2.1. Tanrı Avatarası Olarak Sai Baba

“Sanskritçede indirmek veya inmek anlamına gelen avatara inancına göre Tanrı, yeryüzüne inerek yüce ruhlarda veya insanlarda tecelli eder. Hinduizm’de Tanrı’nın birden fazla çeşit tecellisi vardır.”⁶⁷ Geçtiğimiz yüzyılda ortaya çıkan avatara doktrini hareketlerinden biri de Sai Baba Hareketi’dir. Buna göre Sai Baba Tanrı avatarasıdır. Tanrı’nın kendisi değil ilahî enkarnasyonudur.

Sai Baba'ya göre *"Tanrı insan formunda gelmeli ve insanlar arasında hareket etmelidir. Ancak böyle olursa dinlenebilir, iletişime geçilebilir, sevilebilir, saygı duyulabilir ve itaat edilebilir. Tanrı, insanların dilini konuşmak ve onlardan biriyimiş gibi davranmak zorundadır. Aksi takdirde ya reddedilecek ya unutulacak ya da korkulacak ve uzaklaşılacaktır."* Bu nedenle Sai Baba Tanrı'nın avatarası olarak yeryüzüne inmiştir.⁶⁸

"Ben size mutluluk ve Ananda⁶⁹ hazinesinin anahtarını vermeye geldim, size o pınarı nasıl kullanacağınızı öğretmeye... Eğer kendinizi kurtarmak için bu zamanı boşa harcarsanız, bu sadece sizin hatanızdır. Ben ne sevince ne de kedere sebep olurum. Sizi bağlayan bu zincirlerin hepsinin asıl sebebi siz kendinizsiniz. Benim amacım Dharma⁷⁰'nın gerçekleşmesini sağlamak. Meydana gelen mucizeler ise bu amaca ulaştıran sadece birer araçtır. Sizi bana yönelmeye çağırıyorum ve hatta Tanrı'ya yönelmeniz için nimetler veriyorum." [Sai Baba, Sandweiss, 1968, s.89-91]⁷¹

"Tanrı Hindistan'ı eski güzel günlerine döndürmek için kendisini Shri Sathya Sai Baba olarak enkarne etti." [Sri Sathya Sai Speaks, Kalkarni, 1992, s.33-41]⁷² Sai Baba'nın

⁶⁷ Mehmet Aydın, *Dinler Tarihine Giriş*, Literatürk Yayınları, 2015, s.105.

⁶⁸ Peggy Mason and Ron Laing, *Sathya Sai Baba: The Embodiment of Love*, Pilgrim, 1987, s.113.

⁶⁹ Ananda: Türkçe'ye "haz, keyif, sevinç" olarak çevrilebilen Ananda kavramı, Hinduizm'de "nihai tamlık, huzur, manevî mutluluk ve saadet" hallerini tanımlamak için kullanılır. bk. "https://sairhythms.sathyasai.org/song/ananda-sagara-muralidhara"

⁷⁰ Dharma: "Hinduizm ve Budizm inancına göre her şey düzenli ve her şey iyi işliyorsa bu dharma'dır. Ancak yine bu inanca göre Dharma'yı kötülük kuvvetleri tehdit etmektedir. Eğer düzen ve nizam vakitsiz olarak tehdit edilmişse Hindular, Tanrı Vishnu'nun kötülüğü mağlup etmek için bedenleştiğine inanırlar. bk. Aydın, *Dinler Tarihine Giriş*, s.104."

⁷¹ Kent, *a.g.e.*, s.50.

⁷² Hugh B. Urban, "Avatar for Our Age: Sathya Sai Baba and the Cultural Contradictions of Late Capitalism," *Religion*, c.33, sy.1, 2003, s.78.

ağzından dökülen bu cümleler kendisinin Tanrılık iddiasında bulunduğu en açık göstergesidir.

Harekete göre “Tanrı, insanın tamamen dışında aşkın bir varlık değil; tersine içkin bir varlıktır. Bu sayede insanın da kutsallığın bir parçası olabileceğine inanılmaktadır.”⁷³ Sai Baba Hareketinde ilahî enkarnasyon olarak Sai Baba hem Tanrı hem de insan olma statüsüne sahiptir. Onun eylemleri ve sözleri hem insanî hem de ilahî niteliktedir. O sadece guru veya mahaguru (yüce/aziz zat) değil, aynı zamanda ilahî varlık ve o varlığın avatarı, bir nevî "*Tanrı/insan*"dır.⁷⁴

Hareketin içerisinde avatara inancının gelişmesinde Sai Baba'nın sık sık dile getirdiği kendi söylemlerinin yanı sıra takipçileri tarafından atfedilen olağanüstü anlatılar da etkili olmuştur. İnsanlara şifa sunması, aynı anda birden fazla yerde bulunabilmesi, yerden yükselmesi, başkalarının göremediği varlıkları görmesi, yoktan vibhuti külü ve başka nesnelere var etmesi gibi olaylar Sai Baba'ya yönelik bu inancın kuvvetlenmesinde etkili olanlardan bazılarıdır. “Sai Baba'nın avatara olarak kabul edilmesinde etkili olan bir diğer husus ise, Aurobindo Ghosh'un⁷⁵ 24 Kasım 1926'da vecd halinde iken "*Tanrı Krishna'nın fiziksel âleme indiğini*" ilan etmesidir. Bu açıklamasının bir gün öncesi 23 Kasım 1926 ise, Sai Baba'nın doğum günüdür. Dolayısıyla Sai Baba'nın pek çok takipçisi, Aurobindo'nun bu duyurusunun esasında Sathya Sai Baba avatara olduğunu müjdelediğini ileri sürmüştür. Bu gelişmeler Sai Baba'nın Tanrı'nın yeryüzündeki bedenlenmesi şeklindeki inancın yerleşmesini kuvvetlendirmiştir.”⁷⁶

Sai Baba bir Tanrı gibi yanılmazdır ve hata işlemez. Eylemleri kötü gibi görünse bile o asla yanlış bir iş yapmaz. Onun dışında herkesin tutum ve davranışları belirli bir sonucu hak ederken Sai Baba tüm yükümlülük ve insanî kurallardan muafır.

⁷³ Mustafa Arslan, “Değişim Sürecinde Yeni Dindarlık Formları: Yeni Çağ İnanışları Örneği,” *Değerler Eğitimi Dergisi*, c.4 sy.11, 2006, s.16.

⁷⁴ Norris W. Palmer, “A Global Guru and His Movement: Baba's World,” *Gurus in America*, (ed. Thomas A. Forsthoefel and Cynthia Ann Humes), Suny Press, 2005, s.97.

⁷⁵ 1872-1950 yılları arasında yaşamış Bhagavat Gita'daki yoga yorumlarına benzer integral yoganın kurucusu Hintli yogi ve düşünür. bk. <https://www.sriaurobindoashram.org/sriaurobindo/>

⁷⁶ Kutlutürk, *a.g.e.*, s.241.

Bunun nedeni, ne kadar tuhaf veya tutarsız görünürse görünsün hatta bazen hoşlarına gitmese de yaptığı her şeyin insanlığın manevî çıkarına hizmet ettiğinin varsayılmasıdır. Sai Baba'nın onlara karşı bir sorumluluğu yoktur. Onun yetenekleri sadece insanlığa fayda sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Kendisinin onlara ihtiyacı yoktur. *"Tanrı hiçbir şey istemez. Tanrı'nın istediği hiçbir şey yok. Sizin ise Tanrı'ya vermeniz gereken şey sevgidir."* Sai Baba ilahî olduğu için insanlığı köleleştiren dünyevî menfaatlerden de uzaktır. Ona göre eğer inanan, başarısız olursa acı çekecek olan odur. İlahi Varlık bundan etkilenmez.⁷⁷

2.1.1. Shiva ve Shakti Avatarası

Avatara doktriniyle ilgili, modern dönemde avatara konusunun klasik anlayıştan nispeten ayrıştığı görülür. Böyle bir ayrışmanın yaşanmasında Hıristiyanî unsurların etkisinden, Hindistan halkının değişen kültürel ve dinî yaşamından ve meydana gelen Yeni Dinî Hareketler'in etkilerinden söz edilebilir.

Bazı araştırmacılar geleneksel avatara anlayışına bağlı kalırken bir kısmı ise yeni anlayışlar öne sürmüşlerdir. Örneğin sıradışı olaylar meydana getiren herkesin, kurtuluşa ulaşan her insanın, toplumun yararına uğraşan ve mücadele veren her bireyin avatara statüsüne yükseltilmesi; klasik avatara anlayışından farklı bir görüştür. "Bu bağlamda ortaya çıkan dinî hareketler temel dinî/felsefî görüşlerini avatara doktrinine dayandırmışlardır. Kendi dinî liderlerinin avatara konumuna yükseltilmesi, avataraların kaynağı olarak Vishnu dışında başka Tanrılara yer verilmesi bu hususlardan öne çıkanlarıdır. Neticede Batı düşüncesi etkisi, mezhepsel eğilimler, ortaya çıkan dini hareketler, Hindu toplumunun sosyo-kültürel ve dinî-siyasi yapısında meydana gelen değişimler gibi çeşitli etmenler, modern Hinduizm döneminde avatara doktrininin gelişim sürecini önemli ölçüde etkilemiştir."⁷⁸

Sai Baba'nın Shiva ve Shakti'nin avatarası olduğu konusunda kendi ifadeleri olmuştur. "Hinduların 1963'teki kutsal Guru Purnima gününde kendisini Shiva-Shakti

⁷⁷ Kent, *a.g.e.*, ss.49-51.

⁷⁸ Kutlutürk, *a.g.e.*, s.247.

Tanrısal varlıklar çiftinin enkarne olmuş hali olarak ifade etmiştir. Shakti, Shiva'nın eşi veya dişil formu olarak bilinen Tanrısal bir varlıktır. Hindular için Shiva-Shakti ile Sai Baba arasında kutsallık bağlamında önemli bir benzerlik söz konusudur.”⁷⁹ Sai Baba'nın dört kez geçirdiği kalp krizlerinin ardından hızla eski sağığına kavuşması abartılı anlatılara sebep olmuştur. Bir vaazında Tanrı Shiva ve Tanrı Shakti'nin bedenlenmesi olduğunu söylemiştir. İlk olarak yalnızca Tanrı Shiva, Shirdi Sai Baba olarak bedenlenmiştir. İkinci seferinde Shiva ve Shakti ikisi beraber, Sathya Sai Baba'da bedenlenmiştir. Üçüncüde ise bu sefer Shakti yalnız gelecek Prema Sai Baba⁸⁰ olarak bedenlenecektir. Sai Baba aynı zamanda bu konuşmasında vefatından sonra "*Prema Sai Baba*" olarak yeniden dünyaya geleceğinin bilgisini paylaşmıştır.

Buna ek olarak müritleri de Shiva'ya benzediği düşüncesinden hareketle Shiva'nın avatarası olarak görmüşlerdir. Sai Baba'nın zamanının çoğunu meditasyon yaparak geçirmesini ve yaşam biçimini, Shiva'ya atfetmişlerdir. Yine Shiva, Tanrılar panteonunda iyilik, affedicilik ve kurtuluş ile özdeşleşen bir Tanrı olduğu için takipçileri bu özelliklerden dolayı Sai Baba ile Shiva arasında bir bağ kurarak Shiva'nın avatarası olduğuna inanmışlardır.

2.1.2. Kalki Avatarası

Sai Baba'nın Kalki avatarası (Tanrı Vishnu'nun beklenen avatarası) olup olmadığı meselesi ise kesin sonuca bağlanamamış tartışmalı bir konudur. Kendisi pek çok kez Tanrı avatarası olduğunu söylemişse de açıkça Kalki avatarası olduğundan bahsetmemiştir. Ancak müritleri onun Kalki avatarası olduğuna dair inanca sahiptirler. Öte taraftan birçok kişi ise Kalki avatarası ile ilgili metinlerden hareketle bu düşünceye karşı çıkmıştır. Dinî metinlerdeki Kalki anlatımları ile Sai Baba arasında farklılıklar olsa da taraftarlarınca bu farklılıklar üzerinde durulmamış ve Sai Baba'nın beklenen Kalki avatarası olduğu ile ilgili çeşitli yorumlar yapılmış. Müritlerinden bazılarının

⁷⁹ Sümer, *a.g.e.*, s.420.

⁸⁰ Sai Baba, kendisinden sonra Prema Sai Baba'nın, '*son avatar*' olarak Güney Hindistan'da dünyaya geleceğini belirtir. Prema Sai Baba Altın Çağ'da insanlığa önderlik edecektir. bk.''<http://legacy.sathyasai.org/intro/premasai.htm>''

rüyasında Sai Baba'yı Kalki avatarası olarak görmesi veya eserlerinde bunu sıkça dile getirmesi gibi çabalar bunlardan bazılarıdır.

Sai Baba'nın kendi ifadelerine bakıldığında ise onun Kalki avatarası olma ihtimalinin oldukça zayıf olduğu görülecektir. "Örneğin o, ölümünden kısa bir süre sonra Prema Sai Baba olarak tekrar doğacağını haber vermiştir. Oysaki klasik avatara inancına göre ortaya çıkacak olan Kalki, son avatara olacak ve onun icraatlarından sonra kozmik düzen yeniden başa dönecektir. Bu yüzden Hinduizm'deki klasik avatara inancı dikkate alındığında, tekrar bedenleşeceğini söyleyen Sai Baba'nın son avatara olduğunu ileri sürmek çok makûl görünmemektedir. Neticede Sai Baba'nın Kalki avatarası olması meselesi tartışmalı bir konudur. Fakat yine de Sai Baba Hareketine mensup pek çok kimse, onun beklenen Kalki avatarası olduğuna inanmaktadır."⁸¹

2.2. Mucizeleri

Mucize konusu tüm dinlerde her zaman için özel ve ilgi çekici bir konu olmuştur. Bilimsel yollarla açıklanamayan, bu nedenle de ulvî bir güç tarafından yaratıldığına inanılan sıradışı olaylar, insanlar tarafından dikkat çekici bulunmuştur. Hindistan'da mucizeye olan yoğun inancı görmezden gelmek mümkün değildir. Hintliler için mistik ve doğaüstü olan şeyler her dönemde ciddi manada önemli bulunmuştur. Bu durum Hindu adanmışlık (bhakti) hareketlerinde daha göze çarpar. Sai Baba da bunun farkına varmış olacak ki meydana getirdiği -ya da böyle olduğu iddia edilen- olaylar sayesinde insanları hareketine çekmeyi başarmıştır. Sai Baba Hareketi'nin mutlak eksenini mucizeler oluşturur. Öyle ki bu mucizeler ileride Sai Baba'nın ilahlık iddiasında bulunmasının da temelini oluşturacaktır.

Öte yandan Hindistan'daki bilim ve teknolojinin durumu da açıktır. Avrupa ve Amerika'da ortaya çıkan bilimsel disiplinler Hindistan'da da oldukça gelişmiştir; teknoloji, fen, matematik, tıp ve mühendislik gibi alanlarda Hintliler dünya liderleri arasındadır. Ancak bilimsel gelişmeler hangi ölçüde ilerlerse ilerlesin mucizeler önemsiz ve basit şeyler gibi görünseler de insanları adanmışlara dönüştüren birincil

⁸¹ Kutlutürk, *a.g.e.*, s.242-246.

etkenler arasında oldukları açıktır. Mucize konusu Sai Baba takipçileri tarafından zaman zaman abartılarak özellikle gündemde tutulmaktadır.

Kaynaklarda Sai Baba'nın pek çok mucizesinden bahsedilir. Özellikle yoktan nesnelere meydana getirme ve hastaları iyileştirme konusundaki mucizeleriyle tanınır. Bunların sayısı oldukça fazladır, ama genel çerçeveyi anlayabilmek adına burada yalnızca birkaç tanesinden bahsetmek yeterli olacaktır.

Mucize eksenli anlatımlar genellikle şifa verme hikayeleri ekseninde şekillenir, bu sayede karizmatik liderin, çaresiz insanların çaresi konumunda olması hikâyeyi daha kabul edilebilir kılar. Bu minvalde Sai Baba'ya atfedilerek anlatılan bir şifalanma hikayesi de şöyledir: *"Görme yeteneğini kaybetmiş umutsuz genç bir kız vardı. Üstelik Güneş ışığı sebebiyle artan alerjisi de gözlerini yakar, dayanılmaz baş ağrılarına sebep olurdu ve evinden dışarı bile çıkamaz haldeydi. Birçok göz cerrahına danışmış ama hiçbiri derdine derman olamamıştı. Bu yüzden Sai Baba'nın yanına Prasanthi Nilayam'a giderek günlerini Baba'ya dua ederek geçirdi. Sonunda bir gün Baba artık ona evine dönebileceğini söylediğinde gözleri tamamen iyileşmişti. Eğer daha sonra yeniden herhangi bir sorun ortaya çıkarsa uygulaması için de herkesin önünde elleriyle meydana getirdiği bir şişe damlayı vermişti. Böylece genç kız Baba'nın lütfuyla görme yeteneğini geri kazanmıştı."* Bu hikâyede anlatılmak istenen, diğer pek çok şifa hikayeleriyle tanıdık. Sai Baba, bilimsel diğer yöntemler başarısız olduktan sonra araya girmiştir ve sadece görme yeteneğini kazandırmakla kalmayıp bir şişe de kimyasal ilaç meydana getirmiştir. Kutsallığın ve bilimin bileşimi olan bu hikâye, iyileştirme hikayelerinin tipik bir örneğidir ve bilim ile tıbbın başarmayı arzuladığı her şeyi aslında ilahî olanın mucizevî bir şekilde ve anında hiç çaba harcamadan başarabileceği mesajını taşır.⁸²

Yine Sai Baba üzerine çalışmalar yapmış (*Modern Zaman Peygamberinin Öyküsü: Sathya Sai Baba*) adlı eserin yazarı Prof. Dr. Erlendur Haraldsson'da Sai Baba'nın birçok mucizesinden bahsetmiştir. "Buna göre: Sai Baba avuçlarının

⁸² Weiss, a.g.e., s.12.

arasından bir çift meşe palamuduna benzer bir nesne çıkararak Haraldsson'a vermiştir. Profesör, bunları hatıra olarak saklayacağını söyleyince Sai Baba onları tekrar avuçlarının arasına alarak, üzerlerine üflemiştir. Ellerini açtığına görünen nesneyi Prof. Haraldsson şöyle anlatmaktadır: *"Palamutların üst ve alt kısımlarında kısa altın zincirler, onları bir arada tutan iki altın siperlik bulunmaktaydı. Tepesinde ise, bir yakut gömülmüş olan altın bir haç, haçın üzerinde zincir geçirilip boyuna asılabilmesi için bir delik vardı."* Prof. Haraldsson, bu cismi botanikçilere gösterdiğinde, onlar böyle bir şeyle daha önce hiç karşılaşmadıklarını söylemişlerdir. Ayrıca bir kuyumcu da bu metal zincirin 22 ayar saf altın olduğunu söylemiştir. Yine *"Mucizeler Adamı Sai Baba"* (1971) adlı kitabın yazarı Howard Murphet, Sai Baba'nın kendisine gösterdiği birçok mucizesinden bahseder.⁸³

Bu arada şunu da belirtmek gerekir ki; Sai Baba'nın takipçileri onun büyüünün, rasyonel bilimin kusurlarını ortaya çıkardığını iddia ederler. Öyle ki bu iddia Batı eğitimindeki, tıbbındaki ve yönetimindeki yetersizliklere kadar uzanır. Adananlarına göre, onun sihri, takipçilerinin gözünde bilime meydan okur ve bilimi gölgede bırakır, bu nedenle şöhreti Hindistan'ın ötesinde bir öneme sahiptir. Bu uluslararası sürecin sonunda Sai Baba'nın misyonu evrenselleşmiş olur. Popülerliği ve misyonu İngiltere'den Trinidad'a, Yeni Zelanda'dan diaspora Yahudi topluluklarına kadar uzanır. Amerikalılar, Avrupalılar ve Avustralyalılar onun en ateşli hayranları arasındadır.

Öte yandan Sai Baba'nın mucizelerinin aslında kayda değer hiçbir şey içermediğini bu yüzden de hareketin mucizeler etrafında şekillenmesinin özellikle yapıldığını söylemek de mümkündür. Nitekim Sai Baba'nın büyüünün bilimsel rasyonalite ile çatıştığı açıktır. Bu noktada mucizeler, hareket noktalarını ilah-adanmış ilişkisinden doğan abartılı ve medyatik söylemlerden almaktadır.

Sai Baba'nın mucize adı altındaki eylemleri daha performatiftir. Yani, izleyiciyi belirli şekillerde etkilemeye çalışan retorik ve tutarsız eylemlerdir. Bununla

⁸³ Aydın, *a.g.e.*, s.284.

birlikte bu, Sai Baba ve adanmışlarının bilim veya rasyonalite alanında geride kaldıkları anlamına gelmez. Ne de olsa o bir köylü gurusundan çok jet sosyetenin peygamberidir.

Sai Baba'nın büyüünün, adananları cezbetmesinde ve ona sadık kalmalarında önemli bir rol oynadığı inkâr edilemez. Nitekim takipçilerinin yaydığı edebiyat, onun olağanüstü kahramanlık hikâyelerinden oluşan geniş bir literatürdür. Görünüşe göre, müritleri onun esrarengiz yeteneklerini yalnızca duymakla kalmamış, aynı zamanda kendileri de doğrudan olağanüstü müdahalesine şahit olmuşlardır. Bir kişi bu sayıyı milyonlarca hayranıyla çarptığında, adananları tarafından anlatılan büyü eylemlerin sayısı şaşırtıcı olacaktır. Ayrıca bu sık sık yapılan gösteriler, yeni dindarları çekerken, eski adananlarının zihinlerindeki kutsallığı da tazelemektedir.

Sai Baba'nın mucizeleri konusu iki farklı şekilde değerlendirilmektedir. Müritleri bu konu üzerinde asla şüpheye kapılmaksızın katı bir inançla inanırken; öte yandan bu gösterileri bir takım illüzyon veya el çabukluğu olarak değerlendirenler de mevcuttur.

3. Sai Baba Hareketi İnanç Yapısı

Sai Baba Hareketi, kültürel olarak Hint-Hindu geleneklerine bağlı merkezi ritüelleriyle yeni bir dini harekettir.⁸⁴ Sai Baba Hareketi'nde Tanrı inancı vardır. Sai Baba Hareketi'nin temel öğretisi Hinduizm'in manevî temelleri üzerine kurulmuştur. Ayrıca Hıristiyanî unsurlarla da beslenen senkretik bir yapı dikkat çeker.

Sai Baba Hareketi'ni diğer dinî hareketlerden ayıran en önemli özelliklerinden biri de hareketin resmi bir doktrini, dinî kuralları, zorunlu ibadetlerinin olmamasıdır. Sai Baba bizzat kendisi hareketin dinî bir kurum olarak görülmemesi gerektiğinin altını zaman zaman özellikle çizmiştir. Zorunlu ferdî ibadet yükümlülüğü olmamakla beraber toplu ibadet sayılan "*Bhajan Manda*" adı verilen tören için haftada bir gün bir

⁸⁴ Shane N. Pereira, "A New Religious Movement In Singapur: Syncretism and Variation in the Sathya Sai Baba Movement," *Asian Journal of Social Science*, c. 36, sy. 2, 2008, s.251. (Shane N. Pereira'ya ait bu makaledeki veriler, Singapur'daki 14 büyük Sai merkezinde 15 ay boyunca gerçekleştirilen katılımcı gözlemlerinden ve derinlemesine görüşmelerden elde edilmiştir.)

araya gelip çoğu Sai Baba tarafından yazılmış olan ilahileri ve "*Shat-Laksharchan*" adındaki mantraları okurlar.⁸⁵ Bunun dışında başka bedensel veya ruhsal herhangi bir ibadete rastlanmaz; hareket daha çok toplumsal ve manevî değerleri yaşatmak adına öğretileriyle dikkat çeker.

3.1. Öğretileri

Hindu geleneğinde önemli bir yeri olan "*aydınlanma*" kavramı Sai Baba Hareketi'nin de anahtar kavramlarından biridir. Aydınlanma; "*müminin kendini Tanrı ile bir*" hissettiği ana kadar devam eden manevî bir süreçtir. Aydınlanmaya ulaşmak için kişi sâlih imana sahip olmalı ve bir guruya intisap etmeli, tüm duygu, düşünce ve eylemlerini Tanrı'ya yönlendirmeli, kendini ve maddi kazanımlarını düşünmekten vazgeçmelidir.

Sai Baba tarafından belirlenen hareketin karakteristik özelliğini oluşturan "*sadhana, ananda, seva ve maya/mokşa*" olmak üzere birkaç önemli doktrini daha vardır.

Sadhana: Sadhana, insanın bedeninin sevgi damlalarıyla dolarak başkalarına da bu enerjiyi yayması demektir. Harekete göre sevgiyle bezenmiş olanlar başkalarına iyilik yapmayı, yardımseverliği tamamen içten gelen bir istekle yaparlar. Böylece sevgiyi bir ibadete dönüştürürler ve insanlığa hizmet etmek ibadet etmekle eş değer olur. Sai Baba, bu sevgi ifade şekline "*sadhana*" ismini verir. Nitekim bir konuşmasında şöyle der: "*Sen Tanrısın. İçinde bulunan potansiyel Tanrısallık ile ne zaman olursa olsun bir yerde bir kişiye yardım etmeyi düşünür ve bunu asla kendin için yapmazsan, böyle bir duygu geliştirirsen işte o zaman sen ilahî olursun. Çünkü bu Tanrısallık senin içinde zaten vardı ve sen bunu ortaya çıkarmış oldun.*" (Sri Sathya Sai Speaks, Rao, 1:5)⁸⁶

Ananda: Sanskritçe'de "*mutluluk yolu*" manasına gelir. Sai Baba yine topluluğa karşı gerçekleştirdiği bir konuşmasında "*Benim bir görevim var: Tüm*

⁸⁵ Köse, *a.g.e.*, ss.151-156.

⁸⁶ Kent, *a.g.e.*, s.50.

*insanlığı kuşatmak ve hepsinin "ananda" ile dolu olarak yaşamasını sağlamak. Ayrıca benim bir de doğru yoldan sapan herkesi tekrar iyiliğe yönlendirmek; onları yanıltan alıp kurtarmak olan da bir yeminim vardır."*⁸⁷ ifadeleriyle kişinin mutluluğa giden yolu bulmasının önemi üzerinde dururken öte yandan mutluluğa giden yolda kendi rolünün önemini de pekiştirir.

Seva: Sadhana'ya benzer olmakla birlikte esas olarak hizmetin en özverili şekilde ve beklentisiz yapılması demektir. Yine bir söyleşisinde Sai Baba iyiliği beklentisiz olarak yapmanın önemi üzerinde durur ve şunları dile getirir: "Sai ahlakı öğretisinde ideal hizmet, karşılık beklemeden ve kendini düşünmeden yapılandır. Örneğin ihtiyacı olana sadaka vermek başlı başına ideal bir eylem değildir, aslolan gerçek Sai hayırseverliğine ulaşmak için, beklentisiz olarak ve sevgiyle vermektir. Hayırlarını yaparken, bencilliği kökünden söküp atmalısın, benlik duygusundan arınıp, senden yoksul ve daha az şanslı olan kimseye sunduğun hizmetten doğan gururu küle çevirmelisin. Manevî disiplin ve ruhsal temizlik olmadan yapılan iyilik azalmaya ve yok olmaya mahkumdur. Azalmasa da zamanla gurur ve ihtişama dönüşebilir. Kişisel çıkar olmadan verilen hediye ise kutsaldır ve işte bu bağışçının kutsallığını gösterir. Korku veya iyilik, beklenti veya ödül olmadan, nefret edenlere bile sevgi verme yeteneği, Baba'nın hepinize verebileceği en büyük armağandır. Bu dinin en büyük hediyesidir çünkü Tanrı sevgidir." [Sri Sathya Sai Speaks, Malezya Sathya Sai Konseyi Yayınları 1984:34]⁸⁸

Maya / Mokşa: Hareket Hinduizm ve Budizm gibi dinlerde de önem verilen maya ve mokşa üzerinde ısrarla durur. Sai Baba'ya göre insanoğlu nesnenin cazibesine kapılarak kendisine sıkıntı verecek zorluklar yaratır. Kapitalist düzene boyun eğmiş, eşyaya esir olmuş insanın, gerçeği görmesi zorlaşır. Bu nedenle kişinin gerçeği fark etmesine engel teşkil eden bu heyecanları aşması gerekir. Ona göre insan sadece bu yanılsamalardan vazgeçerek mokşaya varabilir. Kim hangi dinden olursa olsun, bunlardan uzaklaşıp Tanrı'ya varmak için gayret etmelidir.

⁸⁷ Weiss, *a.g.e.*, s.11.

⁸⁸ Kent, *a.g.e.*, s.52.

Sai Baba öğretisine göre *“İnancın olduğu yerde sevgi, sevginin olduğu yerde hakikat, hakikatin olduğu yerde barış, barışın olduğu yerde mutluluk, mutluluğun olduğu yerde de Tanrı vardır.”*⁸⁹

Sai Baba yukarıdaki dört prensibe ek olarak Yahudilikteki 10 emire benzer, insanı kutsala ulaştıracak *“10 ilke”* daha ekler. Bu ilkeler Sai Baba’nın Prasanthi Nilayam’daki konuşmalarından derlenmiştir.

1. Vatanını sev ve başkalarının vatanına saygı göster.
2. Tüm dinlere saygı göster, çünkü onların her biri Tanrı’ya giden yollardır.
3. Tüm insanları ayırmadan sev, insanlığın tek bir topluluk olduğunu unutma.
4. Evini ve çevreni temiz tut ki hem sen hem de toplum sağlıklı ve mutlu olsun.
5. İnsanlara rüşvet teklif ederek onları da kendini alçaltma.
6. Senden dilenenlere para değil, sevgi ver. Hasta ve yaşlılara da sonsuz sevgini sun, onları himaye et.
7. Hiçbir zaman kıskançlık ve nefret duygularına mağlup olma.
8. Kendi ihtiyaçlarını karşılamak için başkalarına dayanma. Başkalarına hizmet etmeye başlamadan önce kendi hizmetçin ol.
9. Devletin kanunlarına uy, örnek bir vatandaş ol.
10. Tanrı’ya tap, günahattan sakın.⁹⁰

3.2. Kutsal Nesnelere ve Dini Semboller

Her dinde ve dini harekette birtakım kutsal kabul edilen semboller ve nesnelere vardır. Sai Baba Hareketi içinde de onun ayakları, lotus çiçeği, oturduğu sunak gibi özel anlam barındıran nesne ve semboller mevcuttur.

⁸⁹ Emine Battal, *Kıyametin Gölgesinde Yeni Dini Hareketler ve Şiddet*, Okur Akademi, İstanbul, 2018, s.63.

⁹⁰ Köse, *a.g.e.*, s.156.

Lotus çiçeği: Sathya Sai Örgütü'nün logosudur ve "beş yapraktan oluşmaktadır. Her bir yaprağında en önemli beş insanî değer kabul edilen "Sevgi, Hakikat, Doğruluk, Barış ve Şiddetsizlik" yazmaktadır."⁹¹

Sai Baba'nın lotus ayakları: Müritlerine göre Sai Baba'nın her iki ayak tabanında onun avatar olduğunu gösteren bir işaret vardır. Ayakları adanmışlar tarafından "lotus ayakları" olarak tanımlanır ve büyük bir saygı duyulur. Hinduizm, Caynizm ve Budizm'de de güçlü bir sembol olan "lotus" imgesi, genellikle benzer özellikler atfedilen ilahî varlıklar için güzellik, yumuşaklık ve kutsallığın sembolüdür. Sai Baba'nın ayaklarına olan hayranlığın da benzer şekilde bir Tanrı'ya duyulan saygı gibi kutsal bir anlamı vardır.⁹² (Bkz. Resim:5)

Sai Baba ayaklarının kutsallığı ile ilgili olarak kendisi şunları söyler: "Rabb'in lotus ayaklarına tapınmak, çok eski zamanlardan beri Bharatiya (Hint) kültürünün benzersiz bir özelliğidir. Padasevanam (Rabb'in ayaklarına tapınma), insanın kendini adama ve teslimiyet yolunda Tanrı'ya yaptığı yolculuğun dokuz adımının dördüncüsüdür. Hareket eden tüm varlıklar için ayaklar insan iskeletinin desteğidir. Ayaklar olmadan hiçbir varlık hareket edemez. Ayaklar "adhaara" (vücut için temel destek ve besin)dir. Rabb'in lotus ayakları, tüm varlıklar için adhaara'yı, tüm doğanın rızkını oluşturur." Müritlerinin ifadelerine göre Sai Baba'nın ayakları için lotus sıfatının kullanılma sebebi; "Lotus kelimesi şeffaflığı ifade eder. Suda yetişmesine rağmen, su nilüferi ıslatmaz. Rabb'in ayakları da böyledir. Her şey O'nun ayak izi olmasına rağmen, O'nun dışında hiçbir şey olmamasına rağmen, O'nun kendisi bunun ötesindedir, bunun üzerindedir ve buna dahil değildir. Rabb'in ayakları her yerdedir."⁹³

Vibhuti külü: Hindu ritüellerinde yanmış kuru odundan kalan kutsal küldür. Hindu adanmışları vibhuti'yi Tanrı Shiva'yı onurlandırmak için alın ve vücudun diğer

⁹¹ Kutlutürk, a.g.e., s.240.

⁹² Köse, a.g.e., s.150.

⁹³ <https://saisarathi.com/swamis-teachings/the-lotus-feet/> (14/02/2022)

kısımlarına üç yatay çizgi olarak sürerler.⁹⁴ Vibhuti külü adanmışları için "*kutsama ve koruma*"nın işaretidir ve hareketin önemli sembollerindedir.

Sunak: Kısa bir merdivene benzeyen üç katlı bir yapı üzerine kurulan platformda ışıklar ve mumlar vardır. Merdivenlerin dibinde Sathya Sai Baba'nın ayaklarının küçük çerçeveli bir resmi bulunur. Yine Shirdi Sai Baba'nın küçük bir resmi veya heykeli, Budist, Hindu ve Hıristiyan dinlerinden çeşitli Tanrıların heykelcikleri alt platformlarda bulunur. Bunlar üstten ikinci ve üçüncü basamaklara yerleştirilir ve ortasında Tanrı Ganesha'nın heykeli yer alır. Buda, Kuan Yin, Bakire Meryem ve İsa'ninkiler genellikle kanat pozisyonundaki kısımlardadır. (Bkz. Resim:2)

Beyaz renk: Hareket için oldukça değerli olan beyaz renk saflığın rengi olarak görülür. Bhajan ritüeline beyaz kıyafet ile katılım zorunluluk arz etmese veya beyaz giyilmesi için resmî bir talimat bulunmasa da beyaz renkte bir kıyafetle katılım önemsenir. Bunun yanı sıra zorunlu olmaması hasebiyle bhajanlarda bir merkez pembe giyerken, bir diğer merkezin açık mavi kıyafeti benimsediği de görülmektedir.⁹⁵

3.3. Kutsal Kitaplar

Sai Baba Hareketi'nin kutsal kitapları olarak adlandırılan külliyyatın, sayıca diğer dinî hareketlere oranla daha zengin olduğu görülür. Bu literatür zaman zaman Sai Baba'nın kendi kaleminden zaman zaman da müritlerinin onun söylemlerini kitaplaştırmasıyla ortaya çıkmıştır.

- Sathya Sai Speaks, vols.1 (discourses)
- Voice of the Avatar, vols.2 (extracts)
- The Teaching of Sai Baba vols.3 (simple extracts)

* Baba'nın konuşmalarından derlenen bu kitaplar "*Sathya Sai Speaks Vol. 4-5-6....11*" serisi toplamda 11 kitaptan oluşmaktadır ve içerik olarak hemen hemen birbirine yakındır. Çalışmayı ana konusundan uzaklaştırmamak adına ve içeriklerin birbirine

⁹⁴ <https://www.sathyasai.org/prayers/vibhuthi> (14/03/2022)

⁹⁵ Pereira, *a.g.e.*, s.261.

benzemesinden dolayı bu bölümde kitapların sadece birkaçı hakkında bilgi verilmesi uygun görülmüştür.

- *Sathya Sai Speaks, vols.1 (discourses) (Sathya Sai Konuşuyor, Cilt 1)*: Bhagawan Sri Sathya Sai Baba'nın İlahi Söylemleri, Baba'nın Prasanthi Nilayam'da (1953-60) gerçekleştirdiği konuşmalarının kitaplaştırılmasıyla ortaya çıkmıştır. Kitap, hareketin üzerinde durduğu pek çok noktaya değinmesinden dolayı hareketi tanımak açısından önemlidir.⁹⁶
 - *Voice of the Avatar, vols.2 (extracts) (Avatarın Sesi: Bhagawan Sri Sathya Sai Baba'nın İlahi Söylemlerinden Alıntılar)*: Bu kitapta Sai Baba'nın sözleri "*İnsan, Vücut, Akıl, Hisler, Ego, Maddi Dünya, Mutluluk ve Eğitim*" olmak üzere sekiz başlık altında toparlanmıştır. Belirli terimlerin anlamlarını açıklamak için sonuna bir "*Sai sözlüğü*" eklenmiştir.⁹⁷
 - *The Teaching of Sai Baba vols.3 (simple extracts) (Bhagawan Sri Sathya Sai Baba'nın Öğretileri)*: Alçakgönüllük, sabır, doğum, ölüm, yaşlılık, hastalık, yas gibi konuların ele alındığı, serinin üçüncü kitabıdır. Yine sonunda bir Sai sözlüğü bulunur. Web sitesi üzerinden kitapların PDF'leri indirilebilmektedir.⁹⁸
- Sadhana, the Inward Path (spiritual endeavour)
 - Spiritual Diary (guidance for each day of the year)
 - Prema Vahini (love)
 - Dhyana Vahini (meditation)
 - Prasanthi Vahini (inner peace)
 - Jnana Vahini (wisdom)
 - Bhagavatha Vahini (on the Srimad Bhagavata)
 - Upanishad Vahini (on the Upanishads)
 - Sandeha Nivarini (the removal of doubt) and many others."⁹⁹

⁹⁶ <https://bit.ly/37W5KY6> (11/03/2022)

⁹⁷ <https://amzn.to/3MdHhwe> (09/03/2022)

⁹⁸ <https://www.sathyasai.org/publications/> (04/03/2022)

⁹⁹ Mason and Laing, *a.g.e.*, s.273.

Sai Baba ile yapılan ropörtajlar neticesinde müritleri veya hayranları tarafından yazılan kitaplardan birkaçı:

- John S. Hislop, *Conversations with Sathya Sai Baba* (Sathya Sai Baba ile Sohbetler)
- Narayana Kasturi, *Pathway To Peace Prasanthi Nilayam* (Barışa Giden Yol Prasanthi Nilayam)
- Jonathan Roof, *Pathways To God* (Tanrı'ya Giden Yollar)
- John S. Hislop, *Seeking* (İlahi Arayış)¹⁰⁰

4. İbadet ve Mabet

4.1. Bhajan (İlahiler)

Bhajan ritüeli Sai Baba Hareketi için hayatî öneme sahiptir. Bu konuda bir konuşmasında Sai Baba şöyle der: "*Bhajanlara yürekten inanarak onları ruhunuz gibi özümseyin. Bhajanlar aracılığı ile manevî açıdan yükselmek için asıl gerekenler gerçek iman ve coşkulu bir bağlılıktır. Şarkılar dudaklardan değil kalplerden akmalıdır. Şarkılar kalpten döküldüğünde, işte o zaman kulağa hoş gelirler ve o zaman kalp adeta bir okyanus gibi olur. Sakın Tanrı'nın bir tapınakta veya mabette oturduğunu düşünmeyin. O her yerdedir ve O'nun insandaki yeri kulun kalbidir. Nitekim Vishnu'ya O'nun daimî meskeninin neresi olduğu sorulduğunda; Tanrı Vishnu "-Adananlarım beni nerede zikrederlerse ben oradayım."* diye cevap vermiştir. [Sri Sathya Sai Speaks, 08 Mart 1997]¹⁰¹

Sai Baba Hareketi, ibadet noktasında diğer hareketlerden farklı olarak hemen hemen hiçbir dinî ritüeli olmayan bir harekettir. Yalnızca "*bhajan*" denilen "*adanmışlık şarkıları*"nı okumaları hareket için bir ibadet niteliği taşımaktadır ve bu uygulama hareketin merkezinde yer alır. Zihnin Tanrı'ya yönelimini güçlendirmek için

¹⁰⁰ <https://www.sathyasaicenters.org/p2/Portals/11/SaiBooks.pdf> (14/02/2022)

¹⁰¹ <https://www.saitunes.org/discourses/7-bhajans-and-bliss/> (17/08/2021)

Sai Baba, Tanrı'nın ismini sık sık tekrarlama tekniğini kullanmayı ve Tanrı'ya övgülerde bulunarak ibadetlere katılmayı önerir.

Bhajan kutlamalarında merdiven boşluğunun en üstünde özenle oyulmuş ve tasarlanmış yüksek sırtlı bir sandalye bulunur. Müritler, Sai Baba'nın tören sırasında hazır bulunduğu ve âyin yapılırken bu sandalyede oturduğuna inanırlar. Aslında, katılımcılar gurunun dünyadaki tüm bhajan kutlamalarında eş zamanlı olarak bulunduğu ısrar ederek, bir Tanrı gibi her an her yerde olduğu inancına sahiptirler.

Bhajan formu XIV. ve XVII. yüzyıllar arasında oluşturulmuş ve Bhakti denilen bir Hindu canlanma hareketi tarafından popüler hale getirilmiştir. Şarkılar genellikle kitlelerin anlaması ve öğrenmesi için lirik ve müzikâl açıdan oldukça basit, şiirsel formlar şeklindedir. Şarkıların belirli bir sırası vardır. Ritüelin Hindu Tanrısı Ganesha'ya atfedilen "*engellerin kaldırılması*" anlamına gelen bir şarkıyla açılması yaygın bir uygulamadır. Bunu bir başka Hindu Ana Tanrıçası (Devi) şarkısı ve daha sonra da Brahma, Vishnu, Murugan ve Mahadeva gibi diğer Hindu Tanrılarına atıfta bulunan şarkılar izler. Listedeki geri kalan beş, altı şarkı da evrensel bir Tanrı'ya atıfta bulunmak, Sai Baba'nın büyüklüğü ve kutsallığına saygı göstererek övgüde bulunmak için tematik olarak seçilir.

Bhajanlar genellikle haftada bir kez yapılır. Bazı durumlarda merkezler, farklı adanmışlık gruplarının taleplerini karşılamak için ritüeli haftada iki ila üç kez gerçekleştirebilir. Bhajan hazırlıkları, adanmışların genellikle 50 ila 100 kişi arasında ve geniş bir salonda toplanmasıyla başlar. Bazı durumlarda, burası merkezin faaliyet gösterdiği Hindu tapınağının düğün salonudur. Hazırlıklar şarkıları okuma sırasında topluluğa liderlik edenler ve müzik aleti çalabilenler olmak üzere iki grup tarafından yönetilir. Haftanın bhajanını yönetme yarışı, yalnızca on kişi seçileceği için yoğun geçer. Hint tabusu (el davulları) ve armoni çalma becerilerine sahip az sayıda insan olduğu için, haftalık olarak aynı iki ila üç kişi bu müzikâlden sorumludur. Ritğele ait

kurallar Sai Baba tarafından bizzat belirlenmiştir. Tören için hazırlıklar bhajana katılanların ortak yardımını içerir.¹⁰²

4.2. Prasanthi Nilayam

“Sai Baba’nın yaptığı veya kendisinden sonra yaptırılan ibadet yerleri ziyaret edilen kutsal mekânlar haline gelmiştir. Diğer kutsal şahsiyetlerde olduğu gibi onun doğduğu ve yaşadığı yerler, dokunduğu eşyalar kutsal bir nitelik kazanmıştır. Bu sebeple onun hem ziyaretleri hem de cenaze merasimi kalabalık kitlelerin akın ettiği birer törene dönüşmüştür.”¹⁰³

Sai Baba aydınlanmasının sonucunda etrafında müritlerinin sayısının artmasına bağlı olarak bir ashram kurmanın gerekli olduğunu düşünür ve ilk ashramını kurar. Bugün hala varlığını sürdüren ve Hindistan’ın Puttaparthi şehrinde bulunan bu ashrama *Prasanthi Nilayam (Ebedi Huzur Mekânı)* ismini verir. Ölümüne kadar müritleriyle birlikte burada ve Brindavan’daki yazlık ikametgâhında yaşamış ve dünyanın pek çok yerinden gelen ziyaretçilerini buralarda kabul etmiştir. Çoğu dindar, hac için Puttaparthi’ye gelir ve burada kaldıkları süre boyunca Prasanthi Nilayam’daki Sathya Sai Baba Vakfı tarafından yürütülen sosyal hizmet faaliyetlerine katılır.¹⁰⁴

Prasanthi Nilayam’da gün sabah 05.20’de ana tapınakta zikir ve sabah dualarıyla başlar, ardından ana tapınağı tavaf ederken Vedik ilahîlerin grup olarak okunmasıyla adanmış şarkıları söylenerek devam eder. Noel’de ve diğer dinî bayramlarda Puttaparthi Ashram’ı çok hareketli olmaktadır. Hindistan’ın birçok politik ve önemli şahsiyeti geceyi burada geçirmektedir. Üç yüz dönümlük bir arazi üzerindeki bu ikametgâh oldukça görkemli bir yapıdır. Girişi som altın ve mine kaplamadan inşa edilmiştir. Bahçesinde on iki adet dev süs havuzu ve çok sayıda

¹⁰² Pereira, *a.g.e.*, s.258

¹⁰³ Sümer, *a.g.e.*, s.422.

¹⁰⁴ Ajaya Kumar Sahoo, “Reconstructing Religious and Cultural Identity of Indians in the Diaspora: The Role of Sri Sathya Sai Baba Movement,” *Sociological Bulletin*, 2013, c.62, sy.1, s.31.

misafirhaneler bulunmaktadır. Yaşadığı dönemde birçok ülke teşkilatı Sai Baba'yı ziyaret için bu mekâna hac ziyaretleri organize etmiştir.¹⁰⁵

Burada ilkokuldan üniversiteye kadar eğitim kurumlarını içeren bir de kampüs ve Asya'nın en büyük ve gelişmiş kabul edilen hastanesi bulunmaktadır. Prasanthi Nilayam içindeki konaklama tesislerine önceden rezervasyon yaptırmak mümkündür, bunun için "<https://www.prasanthinilayam.in>" adresinden yetkililere ulaşılmaktadır.

Prasanthi Nilayam'ın geniş alanında Sri Sathya Sai Yüksek Öğrenim Enstitüsü'nün idari ofisi, Sri Sathya Sai Yüksek Tıp Bilimleri Enstitüsü, Sri Sathya Sai Yardım Merkezi, Sri Sathya Sai Örgütü merkezî binası, Medya ve Yayınlar Bölümü Merkezi.

Diğer önemli bölümleri ise şöyledir:

Sai Kulwant Salonu: Burası, her gün büyük bir insan topluluğuna ev sahipliği yapan, dua ve ibadete katılmak için kullanılan büyük bir salondur. Bu devasa kongre salonu aynı zamanda kültürel ve ruhanî festivallerin çoğunun kutlandığı yerdir.

Chaitanya Jyothi Müzesi: Bhagavan Sathya Sai Baba'nın hayatının ve misyonunun öyküsünün büyüleyici bir tarzda sinevizyon cihazlarıyla anlatıldığı zarif mimariye sahip müzedir. Pazartesi günleri hariç haftanın her günü 09:00-11:30 ve 15:00-17:30 saatleri arasında açıktır ve müzeye giriş herkes için ücretsizdir.

Sanathana Sanskruti Müzesi: "Ebedi Miras" anlamına gelen ve Sai Baba'nın mesajının temel taşlarından biri olan "Tüm İnançların Birliği" ilkesini sergileyen bir başka müze de Sanathana Sanskruti Müzesi'dir. Buraya giriş de ücretsizdir ve Çarşamba günü hariç haftanın her günü 10:00-12:00 saatleri arası ziyarete açıktır.

¹⁰⁵ Aydın, a.g.e., s.288.

Sri Sathya Sai Uzay Tiyatrosu: 1985 yılında Bhagavan Baba tarafından açılışı yapılan bu tiyatro, sadece Sri Sathya Sai Üniversitesi öğrencileri için değil, aynı zamanda tüm ziyaretçiler için uzay biliminin anlatıldığı bir bilim merkezidir.¹⁰⁶

Hareket ana merkezi dışında yayıldığı bölgelerde de etkinliğini arttırmak amacıyla merkezlere ihtiyaç duymuştur ve bu nedenle ulaştığı bölgelerde ashramlar inşa etmiştir. Müritleri Banglore yakınlarındaki bu ashramlara giderler ve Sai Baba'yı *darshan*¹⁰⁷ halinde görmeye çalışırlar.

Yeni Dini Hareketler, genellikle baskın dinî sistemlerin sahip olduğu meşruiyet ve aşinalıktan yoksun oldukları için ev sahibi kültüre geldiklerinde bir vekile ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle gittikleri bölgede hâkim olan dinin ya da aşına oldukları kültürün insanından yararlanırlar. Örneğin Singapur'daki ilk Sai topluluğu, merkezini önde gelen bir Hindu tapınağının sınırları içinde kurmuştur, çünkü ilk katılımcıları çoğunlukla Hintli göçmen işçilerden oluşmaktadır. Burada elbette Singapur yerlilerinin büyük çoğunluğunun Hindu olması da kolaylaştırıcı bir etmen olmuştur. Merkezin oluşması için Sai Baba müritleri tapınağa birtakım hizmetler de bulunur, tapınak sahipleri de bunun karşılığında gruba toplantılar yapma ve yeni üyeler alma izni verirdi. Sonuç olarak, üyelerin mevcut çoğunluğu Hindular ve aynı zamanda etnik Hintlilerden oluştuğu için bir merkez edinmeleri çok zor olmamıştır. Bu sebeple Singapur'daki 14 büyük Sai merkezinden sekizinin Hindu tapınaklarında faaliyet göstermesi şaşırtıcı değildir.¹⁰⁸

4.3. Bayram ve Festivaller

Cemaat bilinci tüm hareketlerde olduğu gibi Sai Baba Hareketi'nde de önemli bir yere sahiptir. Nitekim toplu yapılan eylemlerin aidiyet duygusunu artırmak gibi bir

¹⁰⁶ "http://www.srisathyasaicentraltrust" adresinden Prasanthi Nilayam içerisinde bulunan bu alanların sanal turu yapılabilmektedir.

¹⁰⁷ Darshan: Kutsalın tezahürü/vizyonu. İlahi olan kişi, Tanrı veya gurunun fotoğrafını görmek de darshan kabul edilir. bk. <https://www.sai.org.in/en/sai-video-popup>

¹⁰⁸ Pereira, *a.g.e.*, s.252.

özelliği olduğu da muhakkaktır. Sai Baba Hareketi içerisinde bir takım bayram ve festival günleri mevcuttur.

Bunlardan biri görece fazla takipçisinin bulunduğu Malezya'da Sai Baba müritleri için son derece önemli festivallerden olan *Tamil Thaipusam* festivalidir. Festival Kuala Lumpur, Penang ve diğer bazı Őehirlerde her yıl büyük ölçekte katılımcı ile kutlanmaktadır. Büyük Tanrı Shiva'nın oğlu Tanrı Murugan'ı onurlandırmak için Tamil ayının dolunay günü gerçekleşir. Festivalde bazı katılımcılar yalnızca Őukran günü nedeniyle Tanrı'yı onurlandırmak için adaklar sunsa da pek çok katılımcı için bu festival Tanrı ile aralarında bir tür yemin ve anlaŐma günüdür. Festivalden önce müritler bir ay kadar birtakım ritüellerle arınma için hazırlıklar yapar. Malezyalı Sai Baba tutkunlarına Thaipusam'a katılma sebepleri sorulduğunda amaçlarının bilinç düzeylerini yükseltmek ve zihinlerini temizlemek olduğunu söylerler.¹⁰⁹

Hareketin içerisinde Sai Baba'nın doğum günü, kadınlar günü, Noel kutlamaları gibi özel günler bayram havasında kutlanır. Örneğin kadınlar gününün ülke genelinde kutlanmasıyla ilgili olarak Sai Baba Şunları söylemiştir: *"Bir millet ileriye gitmek istiyorsa geliŐmesi anne ve babayla baŐlamalıdır. Evde barış ve uyum olmadan lkede barış olmaz. Bu mesaj ülke çapında yayılmalı ve her yıl Kadınlar Günü olarak kabul edilen 19 Kasım'da hatırlanmalıdır."* [Kadınlar Günü İlahi KonuŐması, 19 Kasım 1995]¹¹⁰

SSIO (Sathya Sai Baba Organizasyonu) tarafından organize edilen kutlamalar son dönemde global ölçekte, internet siteleri ve diğer yayın organları sayesinde gerçekleştirilmektedir. Bu etkinlikler de en önemli husus bhajana birlikte iŐtirk etmektir, etkinliğin zamanı katılımcılara önceden bildirilir ve dünyanın pek çok yerinden müritler aynı zaman diliminde bhajana katılırlar.

¹⁰⁹ Kent, *a.g.e.*, s.53.

¹¹⁰ <https://www.sathyasai.org/festival/ladies-day-2021> (07/04/2022)

Tablo: 2022 yılına ait uluslararası etkinlik takviminin bir kısmı aşağıdaki gibidir:¹¹¹

Tarih	Gün	Etkinlik ve Festival
01.01.2022	Cumartesi	Noel
14.01.2022	Cuma	Makara Sankranti ¹¹²
01.03.2022	Salı	Mahashivarathri ¹¹³
18.03.2022	Cuma	Holi Bayramı ¹¹⁴
02.04.2022	Cumartesi	Ugadi Günü ¹¹⁵
10.04.2022	Pazar	Ram Navami Günü ¹¹⁶
17.04.2022	Pazar	Paskalya ¹¹⁷
02.04.2022	Pazartesi	Ramazan Bayramı
25-27.09.2022	Pazardan Salı'ya	Rosh Hashanah ¹¹⁸

¹¹¹ Bu etkinliklerde katılımcılar, dünya çapında SSSIO'nun müritlerinin bulunduğu 110 ülkeden faaliyetlere ve Swami'nin mesajının, eserlerinin yer aldığı programlara dahil olurlar. Programlar, her ülkenin kültürüne özgü gerçekleştirilir. bk. <https://www.sathyasai.org/events/2022-calendar> (30/03/2022)

¹¹² Yaz gündönümü anlamına gelen bugün, her yıl 14/15 Ocak'ta Hindistan'ın her yerinde uğurlu bir festival olarak kutlanır. Dünyanın bu fiziksel değişiminin insana kendi içsel yolculuğunu hatırlatması gerektiğine inanılır. bk. <https://www.sathyasai.org/events/festival/makara-sankranti-2019>

¹¹³ "Shiva'nın Büyük Gecesi" Hindistan'ın manevî takvimindeki en önemli olaydır. Bu gece, gezegenin kuzey yarım küresi, insanda doğal enerji artışı olacak şekilde konumlanmıştır. Bu, doğanın insanı ruhsal zirvesine doğru ittiği bir gündür. Bundan yararlanmak için o gece boyu süren bir şenlik yapılır ki enerjiler doğal yükselişinin yolunu bulabilsin. Asıl amaç gece boyunca omurganın dik olarak uyanık kalmasını sağlamaktır. bk. <https://isha.sadhguru.org/mahashivratri/significance-of-mahashivratri/>

¹¹⁴ Renkler veya Bahar Festivali olarak da bilinen popüler bir antik Hindu festivalidir. Kökeni Güney Asya'ya dayanmakla birlikte Hint Diasporası ile Hindistan'ın belirli bölgelerine de taşınmıştır. bk. <https://www.sathyasai.org/festival/holi>

¹¹⁵ Hindu ay takvimine göre yeni yıl Mart veya Nisan aylarında, Chaitra (Hindu ay takviminin ilk ayı) ayının ilk gününü işaret eder. Bugün, evleri temizleyerek, yeni giysiler giyerek, evleri mango yaprakları ve hindistancevizi ile dekore ederek ve aile Tanrısına dua ederek kutlanır. bk. <https://www.sathyasai.org/festival/ugadi>

¹¹⁶ Her yıl Chaitra ayının dokuzuncu gününde kutlanan önemli bir Hindu festivalidir. Hindular, Lord Rama'nın doğumunu onurlandırmak için Ram Navami'yi kutlar. bk. <https://nationaltoday.com/ram-navami/>

¹¹⁷ Hristiyanlar'ın, derin bir şükranla İsa Mesih'in çarmıhta hayatını feda ederek yaptığı fedakarlığı ve üç gün sonra dirilişini anmak amacıyla kutladıkları bir gündür. Hristiyanlar kırk günlük dua ve oruçla Paskalya'ya hazırlanır. bk. <https://www.sathyasai.org/festival/easter>

¹¹⁸ Rosh Hashanah'ın (Yahudi Yeni Yılı) iki günü, Kefaret Günü Yom Kippur'da sona eren on günlük tövbeyi başlatır. Bu günlerde, muhafazakar Yahudiler bir önceki yılın eylemlerini gözden geçirip tövbe ederler. bk. <https://www.sathyasai.org/festival/jewish-high-holy-days>

5. Taraftar Kazanma Yöntemleri ve Faaliyet Alanları

170 milyon dolarlık bir servete sahip olduğundan bahsedilen Sai Baba'nın bugün dünyada 300 kadar merkezinin olduğu söylenmektedir. Sai Baba'nın ününün kısa sürede yayılmasıyla birlikte 1950'lerde müritlerinin sayısı hızla artar. Sai Baba tarafından veya onun hakkında yapılan konferanslar ve seminerlerin bu yayılma hızına etkisi büyüktür. Örneğin bu konferanslardan biri 1967 yılında Kaliforniya Üniversitesi'nde gerçekleştirilir ve böylece ABD'de Sai Baba'ya ilgi duyulmaya başlar. 1970'lerde ABD'de Sai Baba taraftarlarının sayısı giderek artar ve Kaliforniya'da S.A.I. Vakfı kurulur, burada "*Sathya Sai Newsletter*" isimli bir dergi yayın hayatına girer. Bu yıllarda meditasyon, vejetaryenlik ve olağanüstü mistik hallere ilgi duyan birçok Batılı onun öğretisini kabullenir.

Hareketin İngiltere'deki faaliyetlerine başlaması ise 1966 yılına denk düşer. İngiltere'de büyük çoğunluğunu Asyalıların oluşturduğu 10.000 civarında taraftarı olduğu tahmin edilmektedir. Yine burada "*The British Institute of Sathya Sai Education*" isimli bir eğitim merkezi kurulmuştur. ABD, İtalya, İspanya, Kanada, Singapur, Malezya, Hong Kong başta olmak üzere pek çok ülkede aynı türden eğitim veren merkezler bulunan hareketin Hindistan'da 5.000'den fazla hizmet grubu vardır.¹¹⁹

Sai Baba bu yayılmayla ilgili; "*Bugüne kadar tek bir yönetim merkezimiz vardı. O şimdiye dek amacına hizmet etti, ancak artık organizasyonumuzu daha da genişletme vakti geldi ve denizaşırı ülkelerde de Sai merkezleri ihtiyacı oluştu. Bugünden itibaren her ülkede, o ülkenin şart ve gereksinimlerine uygun Sai merkezleri kurulmalıdır.*" [Sri Sathya Sai Speaks, Bölüm/30, 24 Kasım 1987]¹²⁰

Burada dikkat çekici bir diğer husus ise şöyledir; Sai Baba yalnızca bir kez Hindistan dışına ziyaret gerçekleştirmiştir. Ülkesinden neredeyse hiç ayrılmaya da yüz otuzdan fazla ülkede, organizasyonlarla, radyo ve televizyon programlarıyla,

¹¹⁹ Köse, *a.g.e.*, s.159.

¹²⁰ <https://www.sathyasai.org/about-us/organisation> (11/08/2021)

kurulan çeşitli vakıf ve kuruluşlarla, önemli bir küresel takipçi kitlesini kendine çekmeyi başarmıştır.

Bir diğer dikkate değer nokta ise, bir ülkede Hindu nüfusun diğerlerinden az olmasına rağmen dinî açıdan halkı büyük oranda etkilemeyi başarmış olmasıdır. Şöyle ki; Malezya örneğinde, ülkede yaşayan gruplara bakıldığında, nüfusun %54'ünün Müslümanlardan oluştuğu ve siyasi gücü büyük oranda etkilediği, %34'ünün Çin nüfusu olduğu ve onların da ekonomide büyük paya sahip olduğu, yalnızca %10'unu Hint nüfusun oluşturduğu görülür. Hintli kesim yalnızca nüfus açısından daha az olmakla kalmaz gerek politik gerekse ekonomik anlamda da zayıftır. Ancak tüm bunlara karşın dinî açıdan Hint manevîyatının üstünlüğü göz ardı edilemeyecek oranda etkiye sahiptir. Yapılan gözlem sonucu bu etkilemede Sai Baba'nın payının yadsınamayacak oranda fazla olduğu görülür.

5.1. Teşkilat Yapısı ve Profili

“Sai Baba Hareketi'nde piramidin tepesinde Sai Baba, onun altında sırasıyla uluslararası koordinatörler, daha sonra milli merkez sorumluları, en son da bölge merkez sorumluları yer almaktadır. Ayrıca her ülke içerisinde yine bir teşkilat yapısı mevcuttur. Bunların da içinde manevî destek ekipleri, gençlik ve diğer hizmet birimleri bulunmaktadır. Ülke teşkilatları bir veya birden fazla yayın organına sahiptir ve faaliyetlerini bu şekilde sürdürürler.”¹²¹

“*Dini Hareket-Tarafar İlişkisine Dayalı Analiz* adlı araştırmasında Frederick Bird (1979) taraftarlar ile lider arasındaki ilişkiye dayalı bir incelemede bulunmuş ve “*hayran dindarlık* (devotee), *müritlik* (discipleship), *çıraklık* (apprenticeship)” olmak üzere üç parçalı bir tipoloji geliştirmiştir. Bunlardan taraftarlarının “*hayran/dindar*” özellikli olduğu gruplarda taraftarlar, kendilerini insan aklını aşan hakikate veya ruhanî bir üstada adar. Bu tip üyelik daha çok karizmatik gruplar için söz konusudur. Divine Light Mission, ISKCON, Meher Baba gibi hareketler bu tür gruplara örnek

¹²¹ Aydın, a.g.e., s.288.

verilebilir.”¹²² Sai Baba Hareketi'nin de takipçi profiline bakıldığı zaman bu kategoriye girdiği görülür. Sai Baba Hareketi'nde adanmışlar Sai Baba'yı ve öğretilerini tartışılmaz gerçek olarak görürler. Onun evrensel gücü, benliğin canlandırıcı kıvılcımıdır; o tüm varlıklara katılan nihaî benliktir ve ondan bu ilâhî armağanı alan kişi de bir şekilde döngüsel olarak, sonunda kendisinde ve tüm varlıklarda bulunan asıl benliğe ulaşır.

“Yeni Dini Hareketler'e ihtida edenler daha çok toplumun ayrıcalıklı sınıflarındandır. Bunlar orantısız olarak genç, iyi eğitilmiş, orta ve üst sınıftandırlar ve kültürel tuzaklara, modern seküler toplumun maddi faydalarına ziyadesiyle maruz kalmış kesimi temsil ederler.”¹²³ Sai Baba, Hint toplumunun ekonomik ve politik açıdan zayıf tabakasının bir kısmının adanmışlığını cezbetse de müritlerinin büyük çoğunluğunu zengin iş adamları, devlet bakanları, büyükelçiler ve pek çok mezhebin dinî liderinin de içinde bulunduğu entelektüel bir kesim oluşturmaktadır. Yine batılı-üst sınıf Hindular'ın yanı sıra Avrupalı, Kuzey Amerikalı, Malezyalı ve Çinli pek çok müridi bulunmaktadır. Sai Baba örgütünün kayıtlı üyeleri, diğer dinî örgütlerde de aktif olduğu için sayılarında dalgalanmalar olabilmektedir.

Sai Baba'nın müritleri bu ayrıcalıklı olma haliyle yalnız onun büyüklüğünü tasdik etmekle kalmaz, aynı zamanda kendi statülerinin de Hint toplumundaki yerini gözler önüne sermiş olurlar.

5.2. Yayılmacı Politikalarında Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi

1918 'den önce hareket henüz çok daha bölgeseldi ve büyük ölçüde tanınır değildi. 1918'den sonra hareketin daha geniş kitlelerce tanınmasıyla bir takım imkânlara ihtiyaç duyulmuştur. Böylece Sai Baba, bir taraftan hâlâ "*mezardan konuşan*" bir azîz olarak Shirdi Baba'nın söylemlerini devam ettirirken öte yandan hareketin tüm dünyada güçlü bir organizasyona sahip olması için yeni yollar arayışına

¹²² Uluç, *a.g.e.*, s.140.

¹²³ Lorne L. Dawson, “Yeni Dini Hareketlerin Anlamı ve Önemi,” *Tarihsel, Teorik ve Pratik Boyutlarıyla Yeni Dini Hareketler*, (ed. Süleyman Turan, Faruk Sancar), Açılım Kitap, İstanbul, 2014, s.48.

girmiştir. Sai Baba ciddi anlamda bir alt yapı geliştirmiş ve bu sayede XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hem ulusal hem de uluslararası alanda tanınır hale gelmiştir. Neticede Hindistan’da yaşayan fakir bir yerli, tüm dünyada tanınan bir guru ve küresel bir avatara dönüşmüştür.¹²⁴

Sai Baba adanmışlarına, sık sık hayırseverlik işleri, evrensel değerler eğitimi ve meditasyon gibi birtakım etkinliklerin tek bir merkezden yürütülebilmesi ve devamlılığının sağlanabilmesi için uluslararası organizasyonların kurulması gerektiğini dikte etmiştir. *"Nerede olursanız olun varlığımızı geliştirin ve genişletin. Sadece burada durmayın... İşte o zaman kendinize gerçek dindarlar diyebilirsiniz."* [Sri Sathya Sai Speaks, c.12, 19 Haziran 1974] diyerek Tanrı'nın (kendisinin) lütfunu kazanmaları karşılığında, örgüte katılımlarını ve desteklerini emrederek adanmışlarını bir sözleşme ile yükümlülük altına sokmuştur. Sai Baba tarafından verilen armağanların bir karşılığı vardır ve bir mucizeden yararlanan kişi Sai Baba'ya borçlu hale gelir, onun programlarına katılarak borcunu ödemelidir. *"Örgütün toplantılarına ve düzenlediği aktivitelere katılmanın şart olması, söz konusu örgütün ağını güçlü tutmuş ve mensuplarına sıkı bir dayanışma ruhu kazandırmıştır."*¹²⁵

5.3. SSSIO (SSS International Organization) (SSS Uluslararası Örgütü)

Sai Baba'nın Hindistan'ın geleceğiyle ilgili düşüncesi; Hindistan yine eskisi gibi tüm insanlığın öğretmeni *"Jagat Guru"* olma rolünü üstlenmeli; ruhanî bilgisi ve muhteşem değerlerinin ışığında dünyaya liderlik etmelidir.¹²⁶ Bu nedenle günümüzde Küresel Sai Seva Organizasyonu tüm dünyada, sosyo-ekonomik, kültürel ve manevî değerlerin yücelmesi ve insanlığın *"altın çağını"* yaşaması için çalışmaktadır.

Uluslararası Sathya Sai Örgütü, vakıfları ve diğer kuruluşları aracılığıyla hem üyelerinden hem de yardımsever insanlardan topladığı bağışlar sayesinde kendisini finanse eder. Merkezi ABD’de bulunan SSSWF (Sri Sathya Sai World Foundation) ve

¹²⁴ Smriti Srinivas, "Sai Baba: The Double Utilization of Written and Oral Traditions in a Modern South Asian Religious Movement," *Diogenes*, c.47, sy.187, 1999, s.96.

¹²⁵ Kutlutürk, *a.g.e.*, s.240.

¹²⁶ <https://www.sathyasai.org/about-us/organisation> (07/10/2020)

(SSS Dünya Bankası) banka hesap bilgileri örgütün internet sitesinde yer almaktadır. Buradan bağışlar toplanır, toplanan paralar SSIO'nun yönetim organı olan Prasanthi Konseyi aracılığıyla yönetilir. Sathya Sai Dünya Vakfı ve Prasanthi Konseyi bu örgütün idarî karar organları olarak çalışır.¹²⁷

“Bütün faaliyetler ve öngörülen etkinlikler bu merkezî karar organları tarafından alınır ve hayata geçirilir. Belirtilen takvim çerçevesinde her yıl düzenli yardım faaliyetleri yapılır. Bu şekilde SSIO, yaklaşık 2000 Sathya Sai merkezinden oluşan devasa bir örgüt haline gelir. Hareket bu örgüt sayesinde Sai Baba'nın ölümünün ardından da onun misyonunu devam ettirir. Böylece Sai Baba Hareketi öncelikle Hindistan'da ve sonra da diğer ülkelerde ekonomik ve siyasi desteklerle varlığını sürdürmeye devam eder.”¹²⁸

Dünya çağında yüzbinlerce Sathya Sai Baba Merkezi olduğu düşünülmektedir. Öte yandan ekseriyeti Hindular'dan oluşan yedi milyondan fazla müntesibi olduğu tahmin edilmektedir. Sai Baba vefatının ardından pek çok ülkede sağlık merkezleri, dernekleri, eğitim kurumları ve mabetleri olan geniş bir dinî oluşum bırakmıştır.

SSIO 50 yılı aşkın süredir aktiftir ve herhangi bir dine ait değildir, herhangi bir dine ait vaaz vermemektedir. Yeryüzündeki tüm inançlara, ırklara ve milletlere ait insanlar içindir. 120'den fazla ülkeye yayılmış yaklaşık 2.000 Sathya Sai Uluslararası Örgütü gönüllüsü bulunur. Örgütün internet adresinde Kazakistan'da 2016 yılında gerçekleştirilen Tıp kampına, 2017 yılında Nepal'de açılan su kuyusuna ve burs verilen beş yüz kadar öğrenci projesine, Temmuz 2017'de ABD Huntington Park 'taki Dinler Arası Tıp Kampı projeleri gibi bazı sosyal faaliyetlerine ait haberlere ulaşılabilir.

¹²⁷ <https://www.sathyasai.org/about-us/organisation> (08/10/2020)

¹²⁸ Sümer, *a.g.e.*, s.420.

5.4. SSSCT (SSS Central Trust) (SSS Yardım Merkezi)

Şifalandırma, Sai Baba'nın olağanüstü özelliklerinden biridir. Ama gücü ihtiyacı olan herkese yetişemediği için o ve takipçileri Hindistan'ın dört bir yanına hastaneler kurmuşlardır. Bu hastaneler Batı bilimini ve tıbbî uygulamalarını kullanmaktadır, ancak Sai Baba'nın mucizevi iyileştirme gücü bu hastanelere diğer hastanelerden daha farklı bir anlam kazandırmaktadır. Onun mucizevî tanrısal gücü şifanın asıl kaynağıdır ve şifanın asıl merkezi burasıdır.

Örgüt son zamanlarda tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi salgınıyla alâkadar olmuş ve bunun için çalışmalar başlatmıştır. Covid-19 salgını sürecine kadar hastalar Anantapur'daki merkez hastaneye sevk edilirken; yeni çıkan bu hastalığın ardından Hindistan'da vakaların sayısının artmasından dolayı Sri Sathya Sai Merkez Vakfı yeni bir hastane kurmuştur. Anantapur'a iki saat kadar seyahat etme imkânı olmayan yerel halk bu covid merkezinde tedavi imkânı bulmuştur. Bu tesis beş yoğun bakım ünitesi, her odasında solunum cihazı bulunan ve her odası süit 130 yataklı bir hastanedir. Bu ve benzer projelerin tümü örgütün internet adresinde gün gün raporlanmıştır ve ilgilileri için erişime açıktır. Örgütün gerçekleştirdiği projelerinden bir kısmı aşağıdaki gibidir.¹²⁹

- Sağlık alanında yapılan çalışmalar:

Sri Sathya Sai Yüksek Tıp Bilimleri Enstitüsü – Prasanthigram

Sri Sathya Sai Yüksek Tıp Bilimleri Enstitüsü – Whitefield

Sri Sathya Sai Genel Hastanesi – Prasanthi Nilayam

Sri Sathya Sai Genel Hastanesi – Whitefield

Sri Sathya Sai Mobil Hastanesi

¹²⁹ <https://www.srisathyasai.org/pages/sai-projects.html> (08/10/2021)

- Su alanında yapılan çalışmalar:

Anantapur Projesi

Medak ve Mahabubnagar Projesi

Chennai Projesi

Doğu Godavari ve Batı Godavari Projeleri

- Sosyal Hizmet alanında yapılan diğer çalışmalar:

Sai Mitra Güneş Enerjisi Projesi

Odisha konut projesi

Yoksullara Yardım

Doğal afetler sırasında yardım çalışması

Kültür miraslarını koruma projesi

5.5. SSSIHL (SSS Institute of Higher Learning) (SSS Yüksek Öğrenim Enstitüsü)

SSSIHL, seküler bilgi ile manevî bilginin harmanlanarak verildiği özgün bir eğitim sistemi olan Educare¹³⁰ eğitim sisteminin kullanıldığı bir kurumdur. Enstitüde kişinin maddî ve manevî dönüşümü için Bhagawan Sri Sathya Sai Baba'nın eğitim vizyonu doğrultusunda teknikler uygulanır.

Enstitü'nün ilk temelleri 1972 yılında Sai Baba tarafından atılmış olup 1981'de Anantapur, Whitefield ve Puttaparthi'de daha önce kurulmuş olan kolejlerin birleştirilmesiyle Sri Sathya Sai Yüksek Öğrenim Enstitüsü adını almıştır. Kurum 1981 yılında Hindistan Hükümeti tarafından üniversite olarak kabul edilmiştir. 1983 yılında Prasanthi Nilayam'daki Sri Sathya Sai Yüksek Ortaokulu açılmıştır. Bu

¹³⁰ Educare eğitim sisteminde öğrenme bütünseldir, içerideki bilginin sürekli keşfine dayanan yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmek esastır. Böylece dışarıdaki öğretmen, gerekli zihin konsantrasyonu ile içerideki öğretmeni uyandırır. bk. Priyavrat Thareja and Mannu Thareja, "Gurukula: The Preface of a Cool Education Environment," *Omni Science: A Multidisciplinary Journal*, c.3, sy.3, 2014, s.8.

kurumlar ilkokuldan doktora sonrası seviyeye kadar uzun süreli bir eğitim vermektedir. Kurumlar başlangıcından bu yana kurucu müteveli heyeti olan Sri Sathya Sai Central Trust'ın himayesi altında şekillenmiştir ve öğrencilerden herhangi bir ücret alınmamaktadır. Eğitim süresi genel olarak iki ila beş yıl arasında değişmektedir.

SSSIHL, dört kampüste yıllık 1350'den fazla lisans, yüksek lisans ve profesyonel program öğrencisine ev sahipliği yapmaktadır. Üniversite enstitünün idari ofisinin de içinde bulunduğu ana kampüs de dahil Prasanthi Nilayam, Anantapur, Brindavan ve Muddenahalli olmak üzere toplam dört kampüsten oluşmaktadır. Anantapur kampüsünde; "*Sri Sathya Sai Kadın Sanat ve Bilim Koleji*" bünyesinde kız öğrenciler, Prasanthi Nilayam, Brindavan ve Muddenahalli kampüslerinde erkek öğrenciler eğitim almaktadır. Bugün halen kuruluşlar devam etmekte olup en son 2019 yılı Ağustos ayında SSSIHL Araştırma Laboratuvarı Anantapur Kampüsü açılmıştır.¹³¹

Enstitü öğrencilerin bütüncül gelişiminin ancak öğrencinin zihin, beden ve ruh gelişimlerinin hepsi birden desteklendiği zaman mümkün olacağı görüşüyle hareket ederek öğretmen-öğrenci diyaloglarını geliştirmek amacıyla yaşam alanını da buna göre şekillendirmiştir. Buna göre; üniversitenin tüm öğrencileri için zorunlu bir ikâmet politikası vardır ve sistem eski Hint *gurukula*¹³² eğitim sistemine benzer. Öğretmenler ve öğrenciler, karşılıklı güven ve birlik ortamında beraber yaşar, gelişir ve eğitimlerini sürdürürler.

5.6. Dağıtım Hizmetleri ve Güncel Yayın Siteleri

"*Heart to Heart Dergisi*" "*h2hsai.org*" web sitesi üzerinden ücretsiz olarak yayınlanan aylık internet dergisidir. "*Radio Sai Global Harmony*" merkezî ofisi

¹³¹ <https://www.sssihl.edu.in/about-us/> (26/12/2020)

¹³² Gurukula; Öğrencilerin üstadlarıyla birlikte yaşadığı, üstadlarının öğretilerini izledikleri eğitim ortamıdır. Gurukula sistemi öğrencinin rol modeli olan guru ile sürekli temas halinde olmasını sağlar. Üstâd anlamına gelen guru ile gurunun biyolojik ailesi ve öğrenci grubunu kapsayacak biçimde aile anlamına gelen kula kelimelerinden oluşur. bk. Priyavrat Thareja, Mannu Thareja, *a.g.e.*, s.3.

Prasanthi Nilayam'da bulunmaktadır. Derginin Hintçe, Rusça ve Almanca sayıları mevcuttur. Heart to Heart dergisi basılı yayın üretmez, posta veya adrese teslim hizmeti sunmaz. Tamamen internet tabanlıdır. Sai Baba'nın isteğiyle, bu derginin ilk sayısı Ağustos 2003'te yayınlanmıştır. Sonra iki haftada bir, 1 Eylül 2004 tarihinden itibaren ise aylık yayınlanmak üzere günümüze kadar ulaşmıştır. Sri Sathya Sai Üniversitesi'nin eski Rektör Yardımcısı Profesör G. Venkataraman'ın rehberliğinde, Sri Sathya Sai Üniversitesi'nin eski öğrencilerinden ve gönüllülerden oluşan "*Heart to Heart Ekibi*" tarafından yönetilmektedir.

"*İnternet radyosu*" 17 Mayıs 2012 tarihinde yayın hayatına başlayan "*radio.sai.org*" adlı radyo alt yapılı internet sitesi, Sai Baba ve öğretilerine dair ses ve video kayıtları, ilahîler, makaleler ve hatta çocuklar için animasyon filmler gibi pek çok alternatiften oluşmakta olup zengin içeriğiyle halen oldukça aktiftir. İnternet radyosunda Prasanthi Nilayam'dan her Perşembe gün boyunca -hâlen devam etmekte olan- canlı radyo programları gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda dileyen dinleyiciler ilgili programları daha sonra dinlemek üzere kaydedebilme imkânına sahiptir.¹³³

Hareketin İstanbul'dan yayın yapan, duyuruların veya kitap satışlarının gerçekleştirildiği internet sitesinde¹³⁴ Sai Baba'nın "*Uvacha Serisi*" yani "*Sai Baba'nın Süptil Bedende Verdiği İlahi Diskurlar*" adlı kitabı ile ilahî öykü serisinin bazı cüzleri ve gelecekte basılacak olan kitaplarının sesli kitap formatı mevcuttur. Site dileyenlere bu kitapları e-ticaret yolu ile edinme imkânı sunar. Ayrıca her ay global ve yerel gönüllülük hizmet ve etkinliklerine dair haberler, harekete ait okulların, hastanelerin ve spiritüel merkezlerin gelişim raporları paylaşılır. Bunlara örnek olarak; İstanbul'da Her Pazartesi ve Çarşamba günleri yoksul kimseler için yemek dağıtımı, yine 24 Ekim 2018 tarihinde yoksul kimseler için yapılan yakacak yardımı, içerisinde Shirdi Sai Baba ve Sathya Sai Baba'nın resimlerinin bulunduğu Beyoğlu'nda bulunan bir klinikte yapılan şifalandırma seansı gibi Türkiye'de yapılan bazı etkinliklerin

¹³³ <https://www.sssmediacentre.org/#/> (05/01/2021)

¹³⁴ <https://www.saiprakashana.com/tr/> (08/01/2021)

haberleri ve görsellerini de bulmak mümkündür. (Bkz. Resim:6) Ayrıca sitenin ana sayfa kısmında bulunan ve Mevlevî Tarikâtı ile özdeşleşen "*semazen ve âyin*" gösterisine ait resimlerin bulunması dikkat çekicidir. Yine bu detayda Sai Baba Hareketi'nin kapsayıcı din anlayışının bir başka ifadesidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SATHYA SAİ BABA HAREKETİ’NİN SENKRETİK YAPISI VE DİĞER DİNLERLE İLİŞKİSİ

Geleneksel kadim dinlere bakıldığında inanç sistemlerini birbirinden farklı yöntemlerle başka coğrafyalara yaymaya çalıştıkları görülür. Bu yayılımı gerçekleştirirken ortaya çıkan tabloya göre “dinleri, misyoner karakterli olan ve misyoner karakterli olmayan şekilde tasnif etmek mümkündür. Aynı tasnif Yeni Dini Hareketler için de geçerlidir. Yeni Dini Hareketler’in bazıları aktif misyonerlik faaliyetleri yürüterek taraftar sayısını artırmaya çalışırken bazı hareketlerin daha kapalı bir grup görünümü arz ettiği ve aktif misyonerlik faaliyetlerine yer vermediği görülmektedir.”¹³⁵ Bu bağlamda Sai Baba Hareketi’nin aktif misyonerlik faaliyetleri yürüterek çeşitli propagandalarla üye elde etmeye çalışan bir hareket olduğu rahatlıkla söylenebilir.

1. Misyon ve Faaliyetleri

Hinduizm tarih boyunca yeni gelişmelere senkronize olabilmiş ve modernizmle uyum sağlamış bir dindir. Sai Baba Hareketi de Hinduizm’in daha geniş bir çerçevesi içinde gelişmiş modern Hindu geleneklerinin senkretik ve eklektik bir ürünüdür. Sai Baba takipçilerine geleneksel Hindu ritüelleri arasından seçtiği uygulamaları çağın ihtiyaçlarına uyacak şekilde revize edip modern reçeteler verir.¹³⁶

Sai Baba Hareketi’nin göze çarpan bir başka özelliği ve tüm dünyada hızla yayılmasının en belirgin sebebi de kapsayıcı yaklaşımıdır. Sai Baba taraftarları, Sai Baba taraftarı olmanın yanı sıra kendilerini Hindu, Müslüman, Budist, Musevî ya da herhangi bir dine ait olarak görebildikleri için hareket esnektir ve tüm insanlığa açıktır. Aslında hareketin bu özelliği köklerinin dayandığı Hinduizm’in de başlıca

¹³⁵ Turan, Uzun, *a.g.e.*, s.111.

¹³⁶ Angela Rudert, “Research on Contemporary Indian Gurus: What’s New about New Age Gurus,” *Religion Compass*, c.4, sy.10, s.634.

özelliklerinden biridir. “Öyle ki Hint felsefesinin metodu ve özü itibariyle bütün sistemleri birleştirici mahiyetiyle alâkalı şöyle bir rivayet vardır. Rigveda kadar eski olan bu rivayette, hakikati realize etmiş azizler (rişiler) " *Hakikat Birdir, fakat insanlar onu farklı isimlerle çağırırlar*" düsturuyla bütün dinler ihata edilmektedir. Buna göre Hint felsefesi, açıkça realite ve tecrübenin farklı yönlerini uzlaştırıcı yaklaşımıyla karakterize edilebilir.”¹³⁷

Bu noktadan hareketle Sai Baba da gerek söylemlerinde gerekse uygulamalarında sık sık bu uzlaştırıcı yaklaşım üzerinde durmuştur. Örneğin; paganizme karşı çıkmayan Sai Baba şu sözlerle desteklediğini dile getirmiştir: "*Her insan, dünyayı tanımaya nesnelere aracılığıyla başlar. İnsanlar, her nesnede ve her bireyde mevcut olan, her yerde hazır ve nâzır olan, her şeye gücü yeten bir Tanrı'yu bir kerede tasavvur edemeyebilirler. Tanrı'yu tanımayanlar için, Tanrı'yu tanıma yolu olarak putlar gereklidir. Tanrı'nın idrâkinden sonra putlar gereksiz hale gelir. Böylece bu tür bir tapınma yöntemiyle kişi, Tanrı duygusunu kendi kendine deneyimleyebilecek ve Tanrı ile iletişim kurmuş olacaktır.*"¹³⁸ Yine bu tolerans seviyesine verilebilecek bir başka örnek; Hindu taraftarları, kendi Hindu festivallerine ek Noel ve Kurban Bayramı'nı da kutlarlar. Aynı durum kendi bayramları dışında Hindu bayramlarını kutlayan Hıristiyan ve Müslümanlar için de geçerlidir.

Sai Baba'nın güncellenmiş Hinduizm anlayışı, insanların dünyevi kazançlarını ve refahlarını korumalarını mümkün hatta arzu edilir kılar. Sai Baba, adanmışlarının iş bulabileceği eğitim ve tıp kurumları kurar. Yani Sai Baba Hareketi çileciliği gerektirmez, aksine refâhı destekler. O, adanmışlarına Hint toplumundaki konumlarını korumaları için imkânlar sağlarken böylece onlarda adanmışları olarak yaşayabilir ve görevlerini yerine getirebilirler. Baba'nın her şeyi bilen, her zaman her yerde hazır bulunan ve her şeye gücü yeten olması dışında eğer o aynı zamanda takipçilerine faydalı olmasaydı, adanmışları için çok az şey ifade ederdi. Kasturi, Baba'nın "*Ben faydalı sonucu olmayan bir işi asla yapmam.*" dediğini aktarır ve ekler: "*Baba sadece*

¹³⁷ Ali İhsan Yitik, *Batıyı Aydınlatan Doğu: Hint Kültürü Yazıları*, Okur Akademi, İstanbul, 2018, s.264.

¹³⁸ https://swami-center.org/en/text/life-for-god/page_01.shtml (13/10/2020)

bizim iyiliğimizi düşünür." Lideri hakkında artan endişe verici suçlamalar korosuna rağmen hareketin saflarını nasıl genişletmeye devam ettiğini her şeyden çok aslında bu ilke açıklar. Baba'nın üstün kavrayışına ve her şeyi bilmesine duyulan güven neticesinde, yaptığı herhangi bir eylemin -gerçekte ne kadar korkunç görünürse görünsün- kişinin yararına olduğuna inanılır.¹³⁹

Ancak bu "*yardım eden/yardım edilen*" ilişkisi aynı zamanda karşılıklı bir menfaati de barındırır. Takipçilerinin Hindistan'ın yoksullarına sağladığı bu "*görkemli sosyal hizmet*" yalnızca yoksul halk için yapılan bir yardım olmakla sınırlı değildir. Yapılan hizmetlerin yoksul tabaka dışında hem yardım eden konumundaki elit tabakaya hem de dolaylı olarak Sai Baba'ya da faydası vardır. Nitekim Yeni Dini Hareketler'de karizmatik lider ile adanmış kitlesinin konumu, hareketin yayıldığı çevre açısından önemlidir. Sai Baba Hareketi'nde de Sai Baba'nın Tanrısallığı takipçilerinin statüsü ve şöhreti ile paraleldir. Sai Baba bu elit kesimin adanmışlığını kazanırken; elit tabakada kendilerinin Hint toplumundaki özel statülerini Hinduizm'deki çağdaş, en büyük guru ile ilişkileri neticesinde vurgulamış olurlar. Aslında Sai Baba, yeri zaten ayrıcalıklı olan takipçilerini, toplumdaki güçlü konumlarını pekiştirmeye çağırır ve böylece, sadece kişisel kurtuluşu değil, aynı zamanda sosyal onaylanmayı da sağlar.

Richard Weiss'in konuya getirmiş olduğu başka bir bakış açısına göre ise aslında bu adanmışların çoğu anti-marksist veya anti-komünist gruplardır. Bu sosyal hizmette bulunma dürtüleri de buldukları üst sınıfa yönelik suçlayıcı bakışlara bir yanıt veya kendilerine yönelik iddiaları meşrulaştırmak için izledikleri stratejik bir yol olarak okunabilir. Öte taraftan Sai Baba açısından da üst sınıf olmaları Sai Baba'yı daha kolay kabul edilebilir kılar. Nitekim bir konuşmacının iddialarının başarısı dinleyeninin kabulüne bağlıdır. Neticede Sai Baba kozmopolit bir kitleyi büyülemeyi hedeflediği için, adanmışlarının sosyal statüsü de ona küresel bir dinleyici kitlesi ve otorite sağlamış olur.

¹³⁹ Palmer, *a.g.e.*, s.104.

2. Senkretik Yapısı

"Tek bir din vardır. O da sevgi dinidir. Tek bir dil vardır. O da kalp dilidir. Tek bir ırk vardır. O da insanlık ırkıdır. Tek bir Tanrı vardır. O da her yerdedir." (Sri Sathya Sai Speaks, c.15,1981)¹⁴⁰ Sai Baba Hareketi'nde Tanrı'nın tekliğine inanılır. Dinler Tanrı'yı başka başka adlarla ansalar da özünde Tanrı birdir. Sai Baba bu noktada da bulunduğu bölgenin iki büyük dini olan Hinduizm ve İslâm olmak üzere diğer dinleri kendi öğretisi altında uzlaştırmaya çalışır. Bu dinlerin mensuplarının inandıkları dine bilinçli bir şekilde iman etmelerini ister. Kendi diniyle diğer dinlerin Tanrılarının farklı olmadığını, hepsinin aynı öze dayandığını, sadece isimlerin değiştiğini sık sık dile getirir.

Sai Baba, yukarıdaki gibi kendi ifadeleri sayesinde hızla mürit kazanmış ve hareketin genişlemesini hızlandırmıştır. "Sai Baba'nın şöhretinin Hindistan'ın ötesinde Güneydoğu Asya ve Japonya'dan Birleşik Krallık, İsveç ve ABD'ye kadar dünya çapında 160 ülkeye hızla yayılmasında hareketin etno-dini ekümenizmi vaaz edip uygulaması ve müntesiplerinin mevcut dinlerine olan bağlılıklarını sürdürmelerine izin vermesinin etkisi büyüktür. Sai adanmışları, mevcut dinleri ile bağlarını ve uygulamalarını sürdürmeye teşvik edilir. Sai Baba Hareketi'nin bir üyesi, geleneksel dinî bağlılık, din değiştirme, ritüel ve uygulamalar sorun olmadan hem eski dinine inanmaya devam edecek hem de yeni dinlere etkili bir şekilde dahil olabilecektir.¹⁴¹

2.1. Tek Bir Din Vardır O da Sevgi Dinidir

"- Ben sevginin yayılması için bir şeyler veriyorum. Benim başka hiçbir arzum yok. "Sevginin yolunda" yürüdüğün müddetçe sana rehberlik edeceğim. Sevgim hiçbir zaman azalmayacak. Ben Sevgi'yim."

"- Beni herhangi bir isimle çağırabilirsiniz. Beni herhangi bir biçimde hayal edebilirsiniz. Bütün isimler ve şekiller benim. Ben her zaman her yerdeyim."

¹⁴⁰ <https://www.sathyasai.org/sathya-sai-speaks>

¹⁴¹ Kutlutürk, a.g.e., s.237.

"- Sai'nin hayatı, Sai'nin mesajı, Sai'nin hayalleri, Sai'nin dünyaya öğrettiği ders, hepsi tek bir kelimedede saklıdır: Sevgi."

"- Tek bir din vardır; o da sevgi dini."¹⁴²

Sai Baba'ya göre sadece kendi dinlerine büyük bir sevgi besleyenler, kendi dinlerinin diğerlerinden daha üstün olduğu veya tek doğrunun kendi dinleri olduğu konusunda ısrar edenler yanlıya düşerler. Ona göre ister Hinduizm veya Budizm; ister Caynizm veya Sihizm; isterse de Hıristiyanlık veya İslâm olsun, ilahî kudret sadece tektir.¹⁴³

Hareketin bu kapsayıcı tutumuna en belirgin verilebilecek örneklerden biri de şüphesiz organizasyonlarında, dergilerinde ve web sitelerinde sık sık yer verdiği logosudur. Bu logo "*Hindu hoşgörüsü*" olarak nitelendirilen "*evrenselcilik*" adı altında dünya dinlerinden altısının sembollerinden oluşur. 1967 yılında Sai Baba tarafından bizzat tasarlanan logo ilk olarak dinlerin sembolleri yerine beş ilkeden oluşmaktaydı. Bu ilkeler: "*Truth*" (hakikat), "*Right Conduct*" (doğru davranış), "*Peace*" (barış), "*Love*" (sevgi) ve "*Non Violence*" (şiddetsizlik) idi. Daha sonra 1997 yılında yine Sai Baba tarafından logo beş dinin sembolleri ile değiştirilerek yeniden tasarlanmıştır ve son olarak da Yahudilik'in sembolü "*Davut yıldızı*"nın eklenmesiyle bugünkü halini almıştır. Logo bugün Prasanti Nilayam'daki Sai Kulwant Salonu'nda bulunan mermer Mahasamadhi'nin ön yüzünde herkes tarafından görülebilir.¹⁴⁴ (Bkz. Resim:1)

Baba'nın mesajı ışığında beş sembolün her birinin nasıl anlaşıldığıyla ilgili kısa bir açıklama yapmak gerekirse;

Hindu Om inancı: Evrenin kalbinde olduğu gibi siz de kalbinizde yankılanan ilkel Pranava'yı (Om) dinleyin.

¹⁴² Mason and Laing, *a.g.e.*, s.65.

¹⁴³ Michael James Spurr, "Sathya Sai Baba as Avatar: His Story and the History of an Idea," *University of Canterbury, Doctor of Philosophy in Religious*, 2007, s.252.

¹⁴⁴ <https://www.sathyasai.org/organisation/history-of-ssio-logo> (21/03/2022)

Budist çarkı: Sebep ve sonucun, eylem ve fiilin çarkını ve hepsinin hakkını veren dharma (doğru eylem veya görev) çarkını unutmayın.

Zerdüş ateşi: Kutsal ateş gibi siz de size gönderilen tüm acıları kabullenin ve daha güçlü, daha büyük bir şekilde yeniden doğacağınıza inanın.

İslam hilal ve yıldızı: Daima hilalden asla sapmayan, ona sabit bir imanla bağlı olan yıldız gibi olun.

Hıristiyan haçı: Benliğinizi unutun ve sonunda sonsuzluğun bahşedilmesi için egonuzun çarmıhta ölmesine izin verin.¹⁴⁵

Hareket küresel bir fenomene dönüştükçe, dinî konumu giderek daha belirsiz hale gelmiş ve bu belirsizlik muhtemelen devam edecek gibi görünmektedir. Çeşitli dini geçmişlerden gelen ya da hiçbir inanca sahip olmayan birçok potansiyel takipçinin başka bir dine katılmasında sakınca görmeyen hareket, "*dinî*" yerine "*manevî*" olarak anılmaya başlanmıştır. Örgütün logosu ile de somutlaştırıldığı gibi, farklı dinlerin sembolleri artık farklı yönleri gösteren işaretler değil, daha ziyade tüm yolları -şu anda Hindistan'da yaşayan- Tek Tanrı'ya götüren işaretlerdir.

2.2. Hinduizm ile İlişkisi

Schimmel'in de (1999) dediği gibi Hint alt kıtasında hem günümüzde hem de bu gelişmelerin öncesinde yaşayan halkların inanç biçimleri benzeşmiştir; son derece yüksek bir tolerans ve müsamaha sayesinde birbirine zıt görünen her yabancı unsur benimsenmiştir. Hinduizm'i diğer dinlerden ayıran en temel özelliklerden biri bu iken bir diğeri de doktrinlerin değil ibadet esas ve şekillerinin üzerine inşâ edilmiş olmasıdır. Hinduizm'de doktriner farklılıklara fazla önem verilmez. Çağdaş Hindistan'da sık sık ortaya çıkan uzlaşmacı (syncretist) dinî hareketlerin geri planında da en çok bu etki görülür.

Sai Baba Hareketi de en çok kendi çevresinin inancını yani Maharastra, Andhra Pradesh ve Karnataka'nın güney-orta Hint bölgelerini yansıtan dinî bir sistemdir.

¹⁴⁵ Palmer, *a.g.e.*, s.107.

Hareket, artık var olmayan veya baskın bir dinî sisteme sahip olduğu için artık inananı azalmış olan çeşitli dinî sistemlerden ve geleneklerden farklı ritüeller ve inançlar edinmiştir. Tarihsel gelişimi aslen Hindu kültürel geleneklerine dayanmaktadır. Örneğin, Sanskritçe veya Zerdüşt metinlerine karşılık gelen ritüeller ve inançlar, Caynizm, Hinduizm ve Budizm'de bulunan esaslar Sai Baba Hareketi'nin kutsal nesnelere ve ritüelleridir.

Sai Baba Hareketi kendi ifadeleriyle Hindu dinini daha uygulanabilir hale getirmiştir. Sai Baba'nın Batı dini ile Hinduizm'in bhakti geleneklerinin harmanlanması olarak sunulan öğretisi, rasyonalist, laik ve modernize olmuş Batı toplumu için de temel Hindu ilkelerini daha uygulanabilir kılar.

2.3. İslâmiyet ile İlişkisi

“Hindistan'da İslâmiyet'in hâkimiyetini pekiştirmesinden sonra Bhakti hareketi gibi birtakım Hindu akımlarının yaygınlaşmasının tamamen Hinduizm ile ilişkilendirilmesi yanlış bir anlayıştır. Her ne kadar Bhakti hareketinin ortaya çıkışı Hinduizm'e dayansa da en azından yayılmasında İslâm mutasavvıflarından etkilendiği de açıktır; ki bu etki sonraları zirveye ulaşmıştır. Böylece geniş çerçevede düşünüldüğünde Hindistan'daki dinlerin birbirlerinden karşılıklı biçimde çok şey aldıkları anlaşılmaktadır.”¹⁴⁶

Sai Baba Hareketi'nin de çoğunlukla Hinduizm öğretilerine dayanmasıyla birlikte bazı öğretilerinde Kur'ân'dan da faydalandığı görülür. Sai Baba, Hinduizm'in yanı sıra İslâmiyeti de harmanlayarak oluşturduğu karma tasavvuf anlayışıyla ciddi bir kitleye ulaşmıştır. Nitekim önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere Shirdi Sai Baba da zaman zaman Hindu inananları ile İslâm mutasavvıfları arasında aracılık etmiştir. Sathya Sai Baba da projesini "*evrenselci teosofi*" olarak adlandırabileceğimiz şeyin içine yerleştirmiştir. Hem Shirdi Sai Baba'nın hem de Sathya Sai Baba'nın kurduğu veya katıldığı kurumlar sayesinde ve birtakım ibadetlerin içine yerleştirilen bu uygulamalar ile zamanla toplumsal belleğin dönüşümü gerçekleşmiştir. Örneğin

¹⁴⁶ Demirci, *a.g.e.*, s.92.

İslâmiyet'e ait festival ve törenlerde zaman zaman Sai Baba'ya ait Shri Sai Satc ve Sunathatia Sarathi gibi yazılı eserlerin okunması, topluluk önünde gerçekleştirilen birtakım mucizeler ve yine törenlerde bhajan adanmış şarkılarının söylenmesi bu dönüşüme öncülük eden sebeplerden birkaçıdır. (Bkz. Resim:3)

Sai Baba, kendisinden yaklaşık 400 yıl önce yaşamış olan Müslüman mistik Hallâc-ı Mansûr (922)'un "*Ben Tanrı'yım*" sözüyle Upanishad'da geçen "*Aham Brahmaasmi*" ifadelerinin aynı olduğunu söyler. Bu tarz söylemleriyle her dinde benzer düşüncelerin olduğu mesajını verir. Oysa Hallâc (*Ene'l Hâkk*) ifadesiyle aslında bir Tanrılık iddiasında bulunmamıştır ancak döneminin idarecileri tarafından sapkınlık içerisinde olduğu düşüncesiyle idam edilmiştir.¹⁴⁷

Yine bir başka konuşmasında Sai Baba, İbn Kayyim el-Cevziyye (1350) ve İbn Arabî (1240)'den alıntılar yaparak İslâm dini ile uzlaşmacı tavrını belirginleştirir: "*14. yüzyılda yaşayan Bağdatlı ünlü ilahîyatçı İbn Kayyim el-Cevziyye 'İslam'ın kökeninin Allah sevgisi, O'nunla yakınlık ve O'na kavuşma özlemi olduğunu ve Allah'ın indirdiği tüm kitapların özünün aynı olduğunu söyler. Yine Müslüman sûfi mistik ve filozof İbn Arabî'de 'Ben aşk yolunun yolcusuyum ve aşk kervanının yolunu tuttuğu her yerde benim dinim, benim inancım vardır.'*"¹⁴⁸ Sai Baba bu tarz örnekleri sık sık vermiş ve bu sayede öğretisinin diğer dinlerle uyum içerisinde olduğunu altını sık sık çizmiştir.

Sai Baba tarafından Vladimir Antonov'a Rusça olarak yazdırılan "*The Christ Of Our Days*" (*Günümüzün Mesih'i*) adlı kitapta Sai Baba Hareketi'nin temel öğretileri yer alır. Kitap Hint ashramında Sai Baba tarafından kutsanmıştır ve adananların okuyup uygulaması konusunda titiz davranması istenmiştir. Kitap da yer alan öğretilerin pek çoğunda İslâm dininin esaslarından ve bizzat vahiyle belirlenen hükümlerinden esinlendiği görülür. Örneğin;

¹⁴⁷ Spurr, a.g.e., s.257.

¹⁴⁸ <https://www.sathyasai.org/about-us/interfaith/universal-teachings-of-sathya-sai-baba>
(21/02/2022)

- “Kulum bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir zira¹⁴⁹ yaklaşıyorum, o bana bir zira' yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşıyorum. O bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak giderim.”¹⁵⁰

- “Bana doğru bir adım gel, sana doğru yüz adım atarım; sadece bir damla gözyaşı dök, gözünden yüz damlayı silerim.”¹⁵¹

- “Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her an) Allâh'ı zikrederler; göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin tefekkür ederler.”¹⁵²

- Eğer boş zamanın olursa, onu boş şeyler konuşmak için harcama, Tanrı'ya meditasyon yapmak veya başkalarına hizmet etmek için kullan. (*The Christ Of Our Days*, s.3.)

- “Sizden biriniz kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe gerçekten imân etmiş olmaz.”¹⁵³

- Sana yapılmaması gerektiğini düşündüğün şeyleri sen de başkalarına yapmaktan kaçın. Kendin için istediklerini başkaları içinde iste. (*The Christ Of Our Days*, s.3.)

- “Allah hakkında yalan uydurup iftira edenlerden veya kendisine hak geldiği zaman onu yalan sayandan daha zalim kimdir?”¹⁵⁴

- “Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi, yaptıklarından sorumludur.”¹⁵⁵

- “Yine onlar ki, Allah ile beraber (tuttukları) başka bir Tanrıya yalvarmazlar, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler. Bunları yapan, günahı(nın cezasını) bulur.”¹⁵⁶

¹⁴⁹ Eski dilde dirsekten orta parmak ucuna kadar olan ve uzunluğu 75-90 cm arasında değişen bir uzunluk ölçüsü.

¹⁵⁰ Buhari, Tevhid 50; Müslim, Zikr 2; Tirmizi, Da'avat 142.

¹⁵¹ Mason and Laing, *a.g.e.*, s.1.

¹⁵² Â-li imrân 3/190-191.

¹⁵³ Buhârî, İmân, 6.

¹⁵⁴ Ankebût, 29/68.

¹⁵⁵ İsrâ, 17/36.

¹⁵⁶ Furkân, 25/68.

- Bu bildirdiğim günahlara karşı daima tetikte ol; yalan söylemek, başkaları hakkında kötü konuşmak, gıybet yapmak, çok konuşmak, adam öldürmek, zina, hırsızlık, sarhoş edici maddeler içmek veya yemek, cinsel istek, öfke, açgözlülük, dünyevi hazlar, sabırsızlık, nefret, bencillik ve gurur. (*The Christ Of Our Days*, s.3.)
- “Bir topluluğa imam olan kimse sadece kendisi için dua edip de onlara dua etmezlik yapmasın. Böyle yaptığı takdirde onlara ihanet etmiş olur.”¹⁵⁷
- Her insanın nihai amacı, Yüce Benlik’e¹⁵⁸ yani Atman’a ve Pramatman’a kısacası Yaratıcı’nın bilişine ulaşmak olmalıdır. Ancak bunun için, benmerkezci düşünen zihnin yarattığı benlik duygusu ortadan kaldırılmalıdır. (*The Christ Of Our Days*, s.3.)
- “Yine birbirlerine: “Siz siz olun, dininize uyanlardan başkasına sakın ha güvenmeyin” derler. Rasûlüm! De ki: “Uyulması gereken en doğru yol, Allah’ın gösterdiği yoldur. Birine size verilenin bir benzeri verilecek veya onlar Rabbinizin huzurunda sizinle münâkaşa edip aleyhinize delil getirecekler diye mi böyle söylüyorsunuz?” De ki: “Şüphesiz lutuf ve ihsân Allah’ın elindedir, onu dilediğine verir. Allah’ın lutfu pek geniştir ve O her şeyi hakkıyla bilir.”¹⁵⁹
- İnsanların sorunlarından biri, Tanrı’yı dinlememeleri, çeşitli sahte papazları, sahte guruları, sahte mezhep liderlerini dinlemeleridir. Onlardan kimi, Tanrı’dan başka bir mabud kabul etmeyi emreder, kimi de Tanrı hakkında konuşur ve onun öğretilerini, bile bile inkâr eder. Onların teknikleri bilinç yükselmesi diye adlandırdıkları çok tehlikeli yöntemlerdir ve bunu bilinçsizce ve henüz düşünme yeteneği tam gelimemiş kimselere özellikle bencilliğe vurgu yapan bir takım sapkın yollarla telkin ederler, daha sonra bu insanların demobilizasyonu (ruhsal çöküşü) gerçekleşir, en doğrudan anlamıyla: şeytan olurlar, şeytana dönüşürler, kendilerini çok fazla acıya mahkûm

¹⁵⁷ Ebû Dâvûd, Tahâret, 43.

¹⁵⁸ Yüce Benlik’ten maksat, Atman (bireysel öz) ile Pramatman (evrensel öz)’ün birliğidir. Aslında içimizdeki bireysel öz/ruh ile evrensel öz birdir ve derinlere indikçe baktığımız her yerde bu birliği görürüz. İçinde yaşadığımız evren “ben ve benim dışındakiler” olarak ayrılmaz; aynı kaynaktan doğan yan yana ilerleyen ırmaklar gibi evrende kendimizi/kendimizde evreni görürüz. bk. <https://swami-center.org/>

¹⁵⁹ Âl-i imran, 3/73.

ederler. Bu nedenle, Sai Baba bu tür "gurulara" güvenmemeyi, doğrudan Tanrı'nın öğrencisi olmayı şiddetle tavsiye eder. Tanrı sizin gurunuz olsun! Tanrı ile aranızda hiç kimseyi koymayın. Tanrı'ya güvenin, O size yardım edecek. Tanrı Sevgisi Doğru Yoldur! (*The Christ Of Our Days*, s.5.)

Burada bu başlık altında şunu da özellikle belirtmek gerekir ki; modernizmle uyum konusunda teosentrik bir din olan ve Yaratıcı'nın sözüne öncelik veren İslâm modernize olmuş ve rekabete dayanan bir din düşüncesini temelden reddeder.

2.4. Hıristiyanlık ile İlişkisi

Hareketin yine pek çok detayında Hıristiyanî unsurlardan beslenen bir senkretizm de dikkat çekmektedir. Sai Baba, Hindu kitapları dışındaki kutsal kitaplarda da kendisinden haber verildiğini belirtir. Mesela İncil'in "*İsâ, beni sizin aranızda gönderen tekrar gelecek dedi ve eliyle kuzuyu gösterdi.*" (*Vahiy Kitabı*) şeklindeki ifadesini bu yönde yorumlar: "*Kuzu burada bir sembol, bir işaretir. İşaret ettiği şey de kuzunun çıkardığı meleme sesidir. Bu da "ba-ba" şeklindeki sestir. Yani Baba'dır. Hz. İsâ, onun isminin "hakikât" olacağını söylemiştir. Benim ismim olan Sathya'nın anlamı da hakikâttir. Yine İsâ: "O kırmızı kuşak takacaktır." der. (Sai Baba kırmızı bir kuşak kullanmaktadır.) İsâ yine der ki: "O kısa boyludur, başında taç vardır."* (Sai Baba burada tacı da saç olarak yorumlar.) *Kuzu sevginin sembolüdür. Hz. İsâ kendisinin tekrar geleceğini söylemiştir ve onun sözünü ettiği 'ba-ba' işte Sai Baba'dır.*"¹⁶⁰

Sai Baba'ya göre Hz. İsâ da avatardır. İsâ "*Ben ve Babam biriz!*" demiştir. Sai Baba'da Shiva'nın enkarnasyonu olduğu için bazı müritleri Hz. İsâ'yı astrolojik Pisces Çağı'nın avatârı, Sai Baba'yı da Aquarius Çağı'nın avatârı olarak değerlendirirler. Sai Baba Hareketi'nin mabetlerinde Tanrı Shiva'nın yanı sıra Rama, Krishna, Vishnu ve Hz. İsâ'nın resimlerini görmek mümkündür. Ayrıca Sai Baba'ya göre Hz. İsâ on iki yaşından tebliğe başladığı zamana kadar Hindistan'da yaşamıştır. Yine benzer şekilde

¹⁶⁰ Köse, *a.g.e.*, s.154.

Sai Baba, New Age inancından gelen takipçilerine Hz.İsa'nın Filistin'deki görevinden önce Güney Asya'da ruhsal uygulamalar yapmak için çok zaman geçirdiğine dair teşvik edici anlatılarda bulunur ve onu da bir advaitin olarak sunar.¹⁶¹

Bazı ilahîlerin sözleri, karşılaştırmalar yapmaya veya daha doğrusu Sai Baba'nın evrensel tek Tanrıçılık fikrine dikkat çekmeye çalışan bir şekilde sunulur. Bazı bhajan şarkıları, doğrudan ismen veya bu Tanrıların sahip olduğu temel özelliklere dolaylı referanslarla, örneğin Buda'nın "*lotus ayakları*" ve İsa'nın "*kutsal kalbi*" gibi, dünya dinlerinin Tanrılarına atıfta bulunacak şekilde özellikle seçilir. Bu tür şarkılar aynı zamanda İsa Mesih, Meryem Ana, Krishna, Buda, Kuan Yin ve diğer dinlerin Tanrıları olarak Sathya Sai Baba'yla açıkça ilişkilendirilir. Örneğin aşağıdaki ilahîde olduğu gibi:

*“İsamız geldi ve o yine burada Sai Krishna, Sai Rama
Onun adı Sai Krishna, Sai Allah, Sai onun adıdır
Zorashtra Zorashtra, Mohammed,
Yehova Beytullahim'den İsa Mesih ve Sai de aynıdır
Şükürler olsun! Şükürler olsun! Zafer senin adıdır.
Sathya Baba, Sai Baba adın kutsal kılınsın.”*¹⁶²

Bu şekilde ilahîler aracılığıyla da diğer dinlerin Tanrılarına tapınmanın kabul edilir olduğu, özünde tümünün tek bir manevîyatın farklı yolları oldukları vurgulanır.

Dini günler bile ortaktır aslında. Noel, Shiva'nın doğum günü, Çin Yeni Yılı ve Sathya Sai Baba'nın doğum günü gibi belirli etkinliklerde şarkılar, kıyafetler ve bazı ritüeller değişse de katılımcılar bunların arasında hiçbir fark olmadığı konusunda hem fikirdir. Singapur'daki gözlemler, çok sayıda Çinli Taocu, Budist ve pek çok Hıristiyan'ın bu nedenlerden dolayı harekete aktif katıldığını kanıtlar niteliktedir.¹⁶³ (Bkz. Resim:4)

¹⁶¹ Spurr, *a.g.e.*, s.257.

¹⁶² Kent, *a.g.e.*, s.47.

¹⁶³ Pereira, *a.g.e.*, s.268.

Bir önceki bölümde hareketin İslâmiyet'in nasslarıyla "ayet ve hadislerle" örtüşen bazı örneklerine yer verilmişti. Bu bölümde de Hıristiyanlık'ta Hz. İsa'nın sözleriyle benzer nitelik taşıyan birkaç örneğe yer verilecektir.

İsa dedi ki: "Komşunuzun gözünde kusur aramayın, kendi gözünüzdeki noksanlığa bakın."

Sai Baba: "Başkalarındaki kusurları görmeyin, kendi içinizdeki eksikliği farkedin."

İsa: "Sadece Rab, Rab diyerek Cennet'e giremezsiniz, ancak Tanrı'nın isteklerini yerine getirenler Cennet'e girmeye layıktır."

Sai Baba: "Kurtuluşun sırrı mistik formüllerde ve tespihlerde değil, harekete geçmekte saklıdır."

İsa: "Yargılanmamak için yargılamayın."

Sai Baba: "Başkasını yargılama, çünkü bir başkasını yargılasan sen de suçlu olursun."

İsa: "Kendini bil ve kendine karşı dürüst ol."

Sai Baba: "En derininize, özünüze sadık olun."

İsa: "Ben her zaman, kıyamete kadar sizinle."

Sai Baba: "Benim lütfüm sevgiye ve imana sahip olanların daima yanındadır."

İsa: "Ne mutlu yürekleri temiz olanlara, çünkü onlar Tanrı'yı göreceklerdir."

Sai Baba: "Saf kalp aklın ötesini görür; o Tanrı'nın ilhamını almıştır."

İsa: (Erteleyenleri uyararak) "Kurtuluş zamanı şimdidir."

Sai Baba: "Kurtuluş beklemez, doğru zaman şimdidir."

İsa: "Ey yorgun ve yükü ağır olanlar bana gelin, ben size huzur vereceğim."

Sai Baba: "Ne kadar yanlış olursa olsun, acılar ve hayal kırıklıkları tarafından ne kadar tahrip edilirse edilsin, zihninizin derinliklerini bana getirin. Ben sizi reddetmem. Ben sizin annenizim."

İsa: "Düşmanlarınızı sev."

Sai Baba: "Nefret edilsen bile sevmeye ve bağışlamaya devam et."¹⁶⁴

2.5. Yahudilik ile İlişkisi

Sai Baba 4 Temmuz 1968'de Kenya, Nairobi'de yaptığı bir konuşmasında Haham Akiva'dan bahsederek şunları söylemiştir: "*Haham Akiva, I. yüzyılın sonlarında ve II. yüzyılın başlarında yaşayan büyük bir Yahudi bilgeydi. O, bütün bilgelerin başıydı ve gelenek tarafından Rabbinik Yahudiliğin en eski kurucularından biri olarak kabul edildi. Haham Akiva, Yahudiliği bir aşk dini olarak görüyordu.*" Ardından Sai Baba söylemlerini desteklemek için Tevrat'tan iki ayet okumuştur: "*Tanrını bütün yüreğinle, bütün benliğine ve bütün gücünle sevmelisin.*"¹⁶⁵ ve "*Başkasını da kendini sever gibi sevmelisin.*"¹⁶⁶ Baba ardından Talmud'da geçen şu hikâyeyi anlatmıştır: "*Talmud, ünlü bir Yahudi lider, bilgin, bilge ve İsa'nın zamanında yaşamış Yahudi tarihinin en önemli isimlerinden biri olan Haham Hillel'in bir hikâyesini anlatır. Bir pagan, Hillel'e gelerek bir gün kadar kısa bir süre içerisinde Tevrat'ın tamamını kendisine öğretebilmesi halinde Yahudiliğe geçeceğini söyledi. İbranice Tanah'ın bir parçasını oluşturan Tevrat, Musa'nın Beş Kitabından oluşur. Bunun üzerine Haham Hillel cevap verdi: -Kendine yapılmamasını istemediğin bir şeyi sen de başkasına yapma. İşte Tevrat'ın özü budur. Şimdi git ve öğren.*" Sai Baba: "*Bu bize "altın kuralı" hatırlatır. Ancak bu ilke, Hillel veya İsa'dan çok önce Yahudilik'in temel öğretilerindendi. Rabbi Akiva'nın Tevrat'ın özü olarak tanımladığı başkasını kendiniz gibi sevmek (Lev. 19:18) Tevrat'ın en önemli emirlerindendir.*" diyerek kendi hareketinin "*sevgi dini öğretisi*"ne vurgu yapmıştır.¹⁶⁷

¹⁶⁴ Mason and Laing, *a.g.e.*, s.154.

¹⁶⁵ Tesniye, 6:5

¹⁶⁶ Levililer, 19:18

¹⁶⁷ "<https://www.sathyasai.org/about-us/interfaith/universal-teachings-of-sathya-sai-baba>"

Hareketin web sitelerinde Yahudi kutsal bayramları olan *"Roş Haşanah"* ve *"Yom Kippur"* bayramlarının öneminden de sık sık bahsedilir ve kutlanır.¹⁶⁸

2.6. Budizm ile İlişkisi

Baba'nın *"Herkesi sev, herkese hizmet et"* ve *"Hiç kimseyi geri çevirme, asla incitme"* sözleri, onun sevgi içinde yaşamının önemi konusundaki öğretisini özetler. Sai Baba yine bir sohbetinde Budizm'e işaret ederek, *"Yüce Buda insanlığa sevgi, şefkat ve merhameti öğretti, onu eylemleri ve sözleriyle ilan etti."* demiş ve ardından konuşmasına Buda'ya ait olduğunu iddia ettiği şu dizeleri eklemiştir:

*"Hiç kimse bir başkasını aldatmasın ve kötü durumdaki hiçbir varlığı hor görmesin.
Hiç kimse öfkeyle bir başkası için kötülük dilemesin.
Bir anne nasıl canı pahasına çocuğunu koruyorsa,
Sizler de kalbinizle tüm canlıları gözetin;
Böylece dünyadan göklere doğru iyilik ve nezaket yayılsın,
Kin ve kötü niyetten arınmış bir dünya için."*¹⁶⁹

2.7. Zerdüştlük ile İlişkisi

Sai Baba'ya göre Hinduizm ve Zerdüştlük, kişinin içine doğduğu bir *"yaşam tarzı"* olarak kabul edilir. Sonradan dönüşülen bir şey değildir. Zerdüşt rahiplerinin yaşam biçiminin Hindu Brahminlerinin yaşam biçimine çokça benzer nitelikte olduğu söylenir.¹⁷⁰

Her yıl kutlanan *"Holi Bayramı"* aslında bir Zerdüşt bayramıdır.

Yine Hindistan Gujarat'ta *"Ahmedabad Parsi Tapınağı"* adında bir Zerdüşt tapınağı bulunmaktadır.¹⁷¹

(21/02/2022)

¹⁶⁸ <https://www.sathyasai.org/festival/jewish-high-holy-days> (18/02/2022)

¹⁶⁹ <https://www.sathyasai.org/about-us/interfaith/universal-teachings-of-sathya-sai-baba> (18/02/2022)

¹⁷⁰ <https://www.sathyasai.org/study-guides/taste-of-divinity> (27/03/2022)

¹⁷¹ <https://www.sathyasai.org/events/festival/zoroastrian-experience> (27/03/2022)

Pers İmparatorluğu döneminde yaşanan olumsuzluklar neticesinde bazı inançlı kesimler Ahura Mazda'ya inanarak ve Avesta metinlerine sahip çıkarak o çalkantılı dönemi atlattır. Sai Baba'ya göre bu durum bazı Hint-Aryanlar arasında yaşanan da durumla paralellik gösterir. Bunun gibi zor ve çalkantılı zamanlar ise gerçek imanı, umudu ve asıl kurtuluşu beraberinde getirir. Baba "*Zerdüştlük, bunun en eski örneklerindedir.*" der.

Logosunda yer verilmesinden de anlaşılacağı üzere Zerdüştlük Sai Baba Hareketi için önemli dinlerden biridir.

2.8. Sihizm ile İlişkisi

Sihizm'in Müslümanlar ve Hindular'dan esinlenerek oluşmuş sentez bir din olduğu bilinmektedir. Sihizm'de de Hinduizm'deki Bhakti hareketine benzer fikirlerin olduğundan ilk bölümde bahsedilmişti. Yine buna ek olarak Sihizm'de İslâmiyet'deki tek Tanrıcılık fikri de yer almaktadır. Sai Baba Hareketi'nin tek Tanrı inancına vurgu yapması ve bunun altını sık sık çizmesi de benzer bir düşüncenin tekrarıdır. "Yeni Dini Hareketler'in bu şekilde hareket etmesi aslında bilinen ve beklenen bir durumdur. Zaten tarih sahnesine çıkan dinî hareketlerin öncekilerden bağımsız tamamen özgün nitelikte olduğunu söylemek çok zordur. Onlar kendilerinden önceki mevcut zemin üzerinden şekillenir ve gelişirler."¹⁷² Bu bağlamda Sai Baba Hareketi'nin, Hint dinleri arasında önemli bir yeri olan Sihizm'den de belli ölçüde etkilendiği rahatlıkla söylenebilir.

¹⁷² Sümer, *a.g.e.*, s. 422.

3. Harekete Yöneltilen Tenkitler

Hugh B. Urban 2003 yılında "*Religion*" adlı dergiye yazdığı makalesinde (*Çağımızın Avatari: Sathya Sai Baba ve Geç Kapitalizmin Kültürel Çelişkileri*, s.74) "*Bugüne kadar Sai hakkında tek bir eleştirel çalışma yapılmamıştır.*" der. Ancak son yıllarda Sai Baba Hareketi hakkında bunca mucizevi şeyler nakledilirken, aleyhte de pek çok şey söylenip yazılmaktadır. Palmer (2005)'in ifadelerinde de yer verdiği üzere; Sai Baba, Hindistan'da ve dünyanın pek çok yerindeki milyonlarca takipçisi için -ki bunların çoğu gerçekten de oldukça entelektüel insanlardır- Tanrısallığı kabul edilmiş bir "*Tanrı/insan*" olsa da öte taraftan büyük bir çoğunluk için de takipçileri ve kendisi dini duyguları suistimal eden ve aldatmalarla dolu skandal bir tarikattır.

Sai Baba bir Tanrıdan beklenmeyen şekilde her ne kadar sık sık hataya düşmüş olsa da -gelecek hakkındaki iddialarının gerçekleşmemiş olması gibi- bu durum yine müritleri tarafınca ört bas edilmiş, Tanrılık iddiası zedelenmesin diye türlü bahaneler üretilmiştir. Müritlerine göre durum asla böyle değildir. "*Sai Baba yanılmazdır. Bu tür olaylar, takipçilerinin ona olan inancının derinliğini test etmek için şakacı bir şekilde sunduğu fırsatlardır, bir nevi "Tanrı'nın oyunu"dur. Baba ne zaman yanlış ya da kötü niyetli gibi görünse, bilmeliyiz ki aslında sınırlı anlayışa sahip olan bizleriz. Kişinin asıl kendini gerçekleştirme yolculuğu Swami'nin her şeyi bildiğini kabul edip onun iyiliğine güvenmesiyle başlar.*"¹⁷³

Bazı eleştirmenler onu zararsız bir sahtekardan biraz daha fazlası, saf kitleleri el çabukluğuyla kandıran bir illüzyonist olarak görürken, diğerleri "*kara para aklama, çeşitli dolandırıcılıklar, çocuk tacizi ve cinayet*" gibi daha önemli suçlamalarda bulunmuşlardır. Bu iddialar, bu çalışma ile ne kolayca doğrulanır ne de tamamen reddedilebilir. Ancak "*eski adanmışlardan/mağdurlardan*" gelen şikayetler şayet doğruysa, hali hazırda devam eden davalar soruşturma aşamasındadır ve birkaç ülkede Sai Baba'nın aleyhine sonuçlanabilir. Fakat öte taraftan Baba'nın Hindistan'daki önde gelen yerel ve ulusal sivil liderlerle arasının iyi olduğu gerçeği göz önüne alındığında

¹⁷³ Palmer, a.g.e., s.102.

ise, bu davaların neticesinde Baba'nın suçlu çıkması ve yargılanması pek de olası değildir.

Tüm bu suçlamalar karşısında müritlerin geliştirdikleri birkaç savunma mekanizması vardır. Bunlardan ilki basit bir inkârdır. Bu tür adanmışlar ilk olarak *"Gerçekleri yanlış anladınız."* derler. Baba'nın hakkında suçlamalarda bulunanların *"eski adananlar"* olduğunu, *"sadece bir hafta önce, Baba'nın onların her şeyi iken, O'nun hakkında harika hikayeler anlatmaktan asla bıkmazlarken sonrasında sırf hak ettiklerini düşündükleri bir şeyi Baba onlara vermedi diye"* hoşnutsuz olduklarını bundan dolayı intikam almak istediklerini söylerler.

Bir başka savunma mekanizması ise şöyledir, *"Evet, sahtecilik ya da cinsel taciz gibi bazı suçlamaların doğru olduğu kabul edilebilir ancak sonuçta, biz kimiz ki Tanrı hakkında yargıda bulunalım? İlâhî filleri anlayamayacak bir idrakle sınırlıyken nasıl buna kalkışalım. Tanrı'nın eylemleri, ölümlülerin noksan anlayışının ötesindedir. Biz, Baba'nın yaptığı her şeyi kavrayabilseydik, o zaman ya biz de Tanrı olurduk ya da Baba Tanrı olmazdı."*

Özellikle internet aracılığıyla yayılan bu tür haberlerle ilgili olarak Baba: *"Bu dünyada karşılaşılan tüm sınamalar ve sıkıntılar, bilim ve teknolojideki sözde gelişmeden kaynaklanmaktadır. Bu teknoloji değil, "hile bilimi"dir. Böyle bir teknolojinin kölesi olmayın."* der ve internetin *"yanlış propaganda"* yapmadaki rolünden bahsederek *"yayılan bu tarz haberlerin gerçeği yansıtmadığını"* iddia eder.¹⁷⁴

Öte taraftan Sai Baba *"mucizeleri"* ile ilgili olarak da oldukça sık tenkid edilmiştir. O, bir gruba göre peygamber iken, birçok insan tarafından ise sahtekâr bir illüzyonist olarak görülmektedir. Sai Baba'nın gösterdiği kerâmetleri *"kerâmeti kevnîyye"* sınıfına dahil etmek isabetli olacaktır. Zira keramet-i ilmiyye'yi, Allah'ın lütfu tahakkuk ettirirken, keramet-i kevnîyye'yi insanın cehdi, gayreti, riyazâtı ve yoga teknikleri gibi yöntemler tahakkuk ettirebilmektedir. Keramet-i kevnîyye olayları,

¹⁷⁴ Palmer, a.g.e., s.116.

Hindistan'da yogiler ve gurular arasında bol bol görülmektedir. Bunun için bu gibi olaylara fazla itibar edilmemesi doğru olacaktır. Diğer yandan Sai Baba ile ilgili ağızdan ağıza yayılanlarda objektifliğin olmadığını hareketin kendi mensupları, hipnoza yakın bir zihinsel şartlandırmanın olduğunu söylemişlerdir. Sai Baba'yı eleştirenler onun bir şovmen ve şarlatan olduğu, mucize dediklerini de el becerisiyle gerçekleştirdiği kanaâtindedir. Bu mucizelerin gerçek olsa bile bir amaca hizmet etmediğini düşünmektedirler.

Yine "*Indian Rationalist Association*" (*Hindistan Rasyonalist Derneği*) onun, bâtıl inançlara yatkın cahil Hintlileri kandırdığını iddia eder. Müritleri dışında çoğu kimse onun olağanüstü güçlere sahip olduğu iddiasına şüpheyle yaklaşmaktadır. Sai Baba, kendisinin de bâtıl inançlara karşı olduğunu, fakat kendisinin kesin delile dayalı bir manevî yol sunduğunu söyler. Bununla birlikte, mucizelerini kayda alıp gerçek olup olmadığını araştıran birkaç komite kurulmuş ve hepsi de mucizelerinin sahte olduğuna karar vermiştir.¹⁷⁵

Netice itibariyle Sai Baba Hareketi gösterildiği kadar masum bir hareket değildir. Gerek Türkiye'de gerekse yurt dışındaki Sai Baba ile ilgili müşahedeler bazen korkunç boyutlara varmaktadır. Fakat şu ana kadar Baba'ya yöneltilen suçlamaların hareketin büyümesi üzerinde çok az bir etkisi olmuştur. Hareket, küresel varlığını sürdürmeye devam ederken, -sözde yanlış anlamaların- önemli bir engel teşkil edip etmeyeceğini ise zaman gösterecektir.

¹⁷⁵ Aydın, *a.g.e.*, s.292-294; Köse, *a.g.e.*, s.159.

SONUÇ

Bu çalışma Sai Baba Hareketi adı altında Yeni Dini Hareketler'in uzlaşmacı ve kapsayıcı bir metod kullanarak toplumda kabul görüp yayılmasını üç bölüm halinde incelemiştir. Buradan hareketle, ilgili bölümlerde bahsedilen noktalara bir bütün halinde bakıldığında aşağıdaki değerlendirmelerde bulunmak mümkündür.

Kapitalizmin yoğun olarak yaşandığı günümüz dünyasında din, bireyler tarafından tüketim nesnesine indirgenmiş ve pek çok kadîm yapı gibi dinî inançlar da pazar ekonomisi çarkında yerini almıştır. Bununla beraber iletişim araçlarındaki baş döndürücü hız ve ulaşılabilirlik, bugün pek çok toplumsal değer ve inancı da değişime uğratmıştır. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler neticesinde "*modern insan*" dinî inançlarından uzaklaşmış, tabiatla arasındaki bağı, kendisi dışındaki dünyayla ilişki kurma imkânını kaybetmiştir. Öte yandan bireysellik kişiyi, toplumdan izole olmuş yalnız bir varlığa dönüştürmüştür. Netice itibariyle politik ideolojiler ve kapitalizm gibi küreselleşen yapılar içerisine din de dahil edildiği zaman görülmektedir ki; önceden yerel ve daha dar bir alana ait olan inanç konuları, artık küresel ölçekte yankı bulmakta; fikirler ve akımlar kısa sürede büyük kitlelere ulaşabilmektedir.

Bahsi geçen bu değişimler neticesinde çağımızda, "*yaşayan dinler*" diye adlandırılan büyük dinlerin dışında dünyanın birçok farklı yerinde çok sayıda senkretik dinî hareket meydana gelmiştir. Sadece Avrupa'da 20.000'den fazla dinî hareketten söz edilmektedir. Özellikle Batı'da Hıristiyanlığın insanların ruhî ihtiyaçlarını karşılamada eksik kalışı, bu rakamların hızla yükselmesine neden olmaktadır. İnanç dünyasında meydana gelen boşluk hissi ve arayışında yeni çağ akımları bir kurtarıcı veya destek mekanizması olarak görülmektedir. Özetle, katılanların temel motivasyon kaynakları; seküler hayat tarzından tatmin olmamaları sonucunda materyalist ve rasyonel dünyanın kendilerine kaybettiği manevî duyguyu bu yeni akımlarla tekrar elde etme umududur.

Bu tarz hareketlerin eğitim seviyesi yüksek, ekonomik açıdan müreffeh sayılabilen ve genellikle din ile bağı zayıflamış ya da hiç kurulamamış bireyler

arasında yaygın olduğunu söylemek mümkündür. Yine özellikle genç nüfusun ilgisini cezbeden başat konular arasında bulunan mistik ve meditatif akımların gençler üzerindeki tesiri de yadsınamayacak derecede büyüktür. Bunlarla bağlantılı olarak bahsi geçen bu akımlar faaliyetlerini yoga, meditasyon ve alternatif tıp gibi çeşitli şifa bulma yöntemleri üzerinden gerçekleştirip söylemlerine gizem katarak daha çekici hale gelirler. Bu tarz yaklaşımlar dinî açıdan arada kalmış ya da yeni bir arayışta olan kimselerce cezbedici bulunsalar da daha radikal yaşayan kesim için endişe verici ve yabancıdırlar.

Bu akımlar kutsalla bağı kopmuş bireyler için kendilerini din olarak adlandırarak hızla yayılmayı başarmaktadırlar. Ancak bununla birlikte aslında çoğunlukla Hinduizm, Hıristiyanlık ve İslâm gibi dinlerden etkilenerek geleneksel dinin içerisinde yeni bir fraksiyon olmaktan öteye gidememişlerdir.

Yeni Dini Hareketler içerisinde Doğu menşeli akımlara katılımın daha hızlı ve görece fazla olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebi olarak Doğu'nun felsefesinin daha mistik ve ruhanî olduğunu söylemek mümkündür. Doğu mistisizminde Tanrı aşkın değil içkin bir varlıktır ve daha kuşatıcıdır, bu da Doğu ilahîyatını daha kabul edilebilir kılar. Ayrıca Avrupa ve Amerika gibi yerlerde inandıkları kurumlar tarafından hayal kırıklığına uğrayan insanlar Hinduizm'e ve Budizm'e ait yoga, reenkarnasyon, karma ve nirvana gibi bazı düşünce ve kavramların Batı inanç dünyasına girmesiyle aradıkları anlamı Hindu değerlerinde ve sembollerinde bulmuşlardır.

Zengin ve büyük bir Amerikalı takipçi kitlesine sahip olan "*Rajneesh*" diğer adıyla "*Osho*"; Beatles ile olan ilişkisi sayesinde dünya çapında ilgi gören "*Maharishi Mahesh Yogi*" gibi isimler Hint kökenli olup dünya genelinde geniş takipçi kitlesine ulaşmış örneklerden sadece birkaçıdır. Bu çerçevede Sai Baba Hareketi'nin lideri Sathya Sai Baba da günümüz Hindistan'ında kutsal bir şahsiyet olarak ortaya çıkmış ve kendi ülkesinin sınırlarını aşmış, dünyanın birçok yerinde takipçi kazanmış bir Hint gurusudur.

Katı bir riyâzâtı savunan klasik Hindu kurtuluşunun uygulanması modernitenin etkisinde kalan orta sınıf Hindular için zamanla zorlaşmıştır. Bu noktada alternatif yollar arayanlar için Sai Baba'nın geleneksel din anlayışını günümüz dünyasına uyarlanmış bir formda sunması ve yeniden yorumlanabileceğini göstermesi manevî boşluk sorununu çözmüş ve aynı zamanda toplumun bu kesimi için yeniden kabul görerek sosyal onay almalarını da beraberinde getirmiştir.

Hindular tarafından kabul görmeyi başaran Sai Baba, misyonunun faaliyet alanını sadece Hindistan değil, tüm dünya için gerekli görmektedir. Nitekim ona göre, rasyonalizmin ve bilimin mutlakiyetçi hegemonyası sadece Hindistan'ı değil, tüm dünyayı tehdit etmekte ve Sai Baba da sadece Hindistan'ın ya da Hindular'ın Tanrısı değil, tüm dünya insanının tek ve biricik Tanrısı olduğu için sorumluluğu tüm dünya halkına karşıdır.

Zorlayıcı ve baskıcı olanın tutunamadığı günümüz dünyasında "*sevgi ve aşk*" bireyin kutsal olanla irtibat kurmasını sağlayan manevî kavramlardır. Bu bağlamda Sai Baba'ya göre her bireyin içinde yaratıldığı günden itibaren ilahî bir potansiyel bulunur ve bu potansiyel açığa çıkmalıdır. Bu gücün keşfedilmesi için insanlar Baba'nın öğretilerini dikkate almalı, din, dil, ırk hiçbir ayırım gütmeden *'Bir'e* yönelmelidir. Böylece Sai Baba'nın öğretilerini takip edenler, kendi dinî inançlarına da daha çok bağlanabilecek ve bunun sonucunda asıl mutluluğa ulaşabileceklerdir. Neticede kişi "*ailesinin dini*"ne yüz çevirmiyorsa, o zaman tüm dini kökenlerden gelen kişilerin Sai Baba'yı takip etmesi çok daha kolaydır ve eğer tüm diğer dinler nihaî olarak "*Tek Gerçek Tanrı*" için referanslarsa, o zaman Tanrı'ya hangi isimle hitap edildiğinin de pek önemi yoktur -nasılsa Baba karşılık verecektir.-

Sai Baba Hareketi'ni doktrinel bir din olmaktan ziyade bir hayat felsefesi olarak kabul etmek daha doğru olacaktır. Hareket bu haliyle hem liderinin yaşadığı zaman diliminde hem de onun vefatından sonra kendine özgü yapısıyla pek çok kişiyi etkilemiştir. Sai Baba'nın kendisini Tanrı enkarnasyonu olarak nitelemesi ve bu yönde bazı gösterilerde bulunması onun popüler olmasına katkıda bulunan diğer önemli hususlardır. Yine Hint alt kıtası gibi çok Tanrıcılığın hüküm sürdüğü bir bölgede

ötekilerden ayrışarak tek Tanrıçılığı savunan ve sofistike bir hareket ortaya koyan Sai Baba, “*insanlığa yardım ve hizmet*” parolasıyla da farklı pek çok kesime ulaşmayı başarmıştır.

Nihayetinde Sai Baba, -ister guru ister Tanrı ister sahtekâr densin- kabul edilmelidir ki; dünyada milyonlarca insan tarafından kabul gören, takip edilen popüler bir şahsiyettir. Hareketinin etkisi gerçekten de küresel ölçekte şaşırtıcı bir biçimde yayılmıştır. Örneğin dünyaca ünlü pop yıldızı Michael Jackson, Sai Baba'nın takipçilerinden biri olarak bilinir. Yine dünyaca ünlü restoran/cafe zincirleri "*Hard Rock Cafe*" t-shirtlerinin ve beyzbol şapkalarının üzerinde yazan "*Love All, Serve All*" (*Herkesi Sev, Herkese Hizmet Et*) sloganı Sai Baba'ya aittir ve hareketin ana sloganlarından biridir. Ayrıca bahsi geçen Hard Rock Cafe'nin sahibi "*Isaac Tigrett*" isimli işletmecinin, Baba'nın Hindistan'daki hastanelerinden birini finanse etmek için 20 milyon dolarlık bağışta bulunduğu ve son derece sadık takipçilerinden biri olduğu söylenir. Adanmışlarından olarak bilinmeseler de başka pek çok ünlü ismin de Sai Baba'ya saygı duyduğu ve en az bir kez ziyaret etmeye değer buldukları anlatılır. Bahsi geçen isimler arasında; "*eski York Düşesi Sarah Ferguson*", ünlü pop yıldızı "*John Lennon*" ve içerisinde "*eski bakan A. B. Vajpayee*" ve "*eski Başbakan P.V. Narasimha Rao*" gibi Hindistan'ın önde gelen politikacılarının da bulunduğu söylenir. "*Times of India*" adlı gazete de yer alan 1993 tarihli bir habere göre Baba'nın takipçileri arasında "*valiler, başbakanlar, çeşitli politikacılar, iş adamları, hukukçular, sporcular, akademisyenler ve evet, hatta bilim adamları*"nın olduğundan bahsedilir.¹⁷⁶

Netice itibariyle tüm bu anlatılanlar ışığında Sathya Sai Baba Hareketi'nin, Yeni Dini Hareketler adı altında dünyada hatırı sayılır bir kitleye ulaşmayı başarmış, bunu yaparken de en çok "*sevgi dili*" özelinde kapsayıcılık metodunu kullanmış, senkretik bir yapılanma olduğunu söylemek mümkündür.

Son olarak çalışma boyunca Sai Baba'nın dünyasının objektifliğini kaybetmeden anlatılması çabasıyla hareketin kendi içinde kullandığı argümanlar,

¹⁷⁶ Palmer, *a.g.e.*, s.98.

terimler ve ilkeler korunmuş; olduğu haliyle tarafsız bir biçimde aktarılmıştır. Olumlu veya olumsuz herhangi abartılı bir anlatımdan kaçınılmıştır. Baba'dan bahsederken "o, ona veya onun" zamirleri büyük harfle yazılmamış, ancak kaynak eserlerden faydalanırken orijinal haliyle kullanılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA

AHMAD, Sayyid Maqbul, "Hinduizm," *DİA*, İstanbul, 1998, c.XVIII, ss.69-73.

ARSLAN, Mustafa, "Değişim Sürecinde Yeni Dindarlık Formları: Yeni Çağ İnanışları Örneği," *Değerler Eğitimi Dergisi*, c.4, sy.11, 2006, ss.9-25.

AYDIN, Mehmet, *Din Fenomeni*, Din Bilimleri Yayınları, Konya, 2000.

AYDIN, Mehmet, *Dinler Tarihine Giriş*, Literatürk Yayınları, Konya, 2015.

AYDIN, Mehmet, *Türkiye'ye Yönelik Batı Kökenli Dini Cereyanlar*, NKM Yayınları, Konya, 2010.

BABB, Lawrence A., "Sathya Sai Baba's Magic," *Anthropological Quarterly*, c.56, sy.3, 1983, ss.116-124.

BAHADUR, Merve, **ÇAPCIOĞLU**, İhsan, "Yeni Dini Hareketler'de Çevrimiçi ve Çevrimdışı Yönelimler: Sahaja Yoga Örneği," *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâmi Araştırmalar Dergisi*, c.32, sy.2, 2021, ss.372-386.

BATTAL, Emine, *Kıyametin Gölgesinde Yeni Dini Hareketler ve Şiddet*, Okur Akademi, İstanbul, 2018.

BUDAK, Selçuk, *Psikoloji Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 2000.

BİÇER, Ramazan, *Küreselleşen Çağda İslam*, Gelenek Yayıncılık, İstanbul, 2010.

CARDEN, Paul, *World Religions Made Easy*, Rose Publishing, b.y.y., 2008.

ÇOBAN, Hacer, "Transandantal Meditasyon, İçeriği, Amacı, Türkiye'deki Faaliyetleri," *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, 2005.

DAS, Manoj Kumar, "Televising Religion: A Study of Sathya Sai Baba's Funeral Broadcast in Gangtok, India," *Anthropological Notebooks*, c.21, sy.3, 2015, ss.83-104.

DAWSON, Lorne, "Yeni Dini Hareketlerin Anlamı ve Önemi," *Tarihsel, Teorik ve Pratik Boyutlarıyla Yeni Dini Hareketler*, (ed.Süleyman Turan, Faruk Sancar), İstanbul, Açılım Kitap, 2014, ss.47-71.

DEMİRCİ, Kürşat, "Hinduizm," *DİA*, İstanbul, 1998, c.XVIII, ss.69-73.

DERİN, Serkan, "Sahaja Yoga: İçeriği, Amacı, Türkiye'deki Faaliyetleri," *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, 2011.

DOĞAN, Hilal, "Batı'da Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketler: Hare Krishna Hareketi," *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, 2009.

ERİNÇ, Sırrı, "Hinduizm," *DİA*, İstanbul, 1998, c.XVIII, ss.69-73.

GÜNAY, Nasuh, *Günümüz Türkiyesi 'nde Misyonerlik Faaliyetleri*, Tuğra Matbaası, Isparta, 2006.

KAYA, Korhan, *Hinduizm*, Dost Kitabevi, Ankara, 2011.

KENT, Alexandra, "Divinity, Miracles and Charity in the Sathya Sai Baba Movement of Malaysia," *Journal of Anthropology*, sy.69, 2004, ss.43-62.

KÖSE, Ali, *Milenyum Tarikatları*, Timaş Yayınevi, İstanbul, 2019.

KUTLUTÜRK, Cemil, *Hinduizm'de Avatar İnancı*, Otto Yayıncılık, İstanbul, 2017.

MASON, Peggy and **LAING**, Ron, *Sathya Sai Baba: The Embodiment of Love*, Pilgrim, 1987.

MCLAIN, Karline, "Be United, Be Virtuous: Composite Culture and the Growth of Shirdi Sai Baba Devotion," *Bucknell Digital Commons*, c.15, sy.2, 2011, ss. 20-49.

OLIVER, Paul, *New Religious Movements: A Guide for the Perplexed*, A&C Black, New York, 2012.

ÖZCAN, Azmi, "Hinduizm," *DİA*, İstanbul, 1998, c.XVIII, ss.74-75.

PALMER, Norris W., "A Global Guru and His Movement: Baba's World," *Gurus in America*, (ed. Thomas A. Forsthoefel and Cynthia Ann Humes), Suny Press, 2005.

PEREIRA, Shane, "A New Religious Movement İn Singapur: Syncretism and Variation in the Sathya Sai Baba Movement," *Asian Journal of Social Science*, c.36, sy.2, 2008, ss.250-270.

RUDERT, Angela, "Research on Contemporary Indian Gurus: What's New about New Age Gurus," *Religion Compass*, 2010, ss.629-642.

SAHOO, Ajaya Kumar, "Reconstructing Religious and Cultural Identity of Indians in the Diaspora: The Role of Sri Sathya Sai Baba Movement," *Sociological Bulletin*, c.62, sy.1, 2013, ss.23-39.

SARIKÇIOĞLU, Ekrem, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2000.

SAYIM, Huzeyfe, "Sih Dini", *DİA*, İstanbul, 2009, c.XXXVII, ss.166-168.

SCHIMMEL, Annemarie, *Dinler Tarihi'ne Giriş*, Kırkambar Yayınları, İstanbul, 1999.

SCHIMMEL, Annemarie, *İslâm'ın Mistik Boyutları*, (Çev: Ergun Kocabıyık), Kabalıcı Yayınevi, İstanbul, 1999.

SEVGİ, ABDULLAH, "Yeni Dini Akımların Temel Görüşleri ve İslâm," *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, 2011.

SPURR, Michael James, "Modern Hindu Guru Movements," *Hinduism in India: Modern and Contemporary Movements*, (ed. Will Sweetman and Aditya Malik), b.y.y., 2016.

SPURR, "Sathya Sai Baba as avatar. His Story and the History of an," *Yeni Zelanda Canterbury Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Doktora Tezi*, 2007.

SRINIVAS, Smriti, "Sai Baba: The Double Utilization of Written and Oral Traditions in a Modern South Asian Religious Movement," *Journal Diogenes*, c.47, sy.187, 1999, ss.88-99.

SÜMER, Necati, "Kutsal Bir Hindu Figür: Sathya Sai Baba," *Social Sciences Studies Journal*, c.5, sy.29, 2019, ss.418-424.

TOKDEMİR, İdil, "Günümüz Sanatında Mistik Etkileşimler ve İçseli Bulma," *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu*, 2013.

TURAN, Süleyman, "Yeni Dini Hareketler'in Üye Kazanma ve Kazandıkları Üyeleri Elde Tutma Yöntemleri," *Din Bilimleri Dergisi*, c.18, sy.3, ss.294-300.

TURAN, Süleyman, **UZUN**, Sema Nur, "Yeni Dini Hareketler ve Online Misyonerlik," *Journal of International Social Research*, c.14, sy.79, 2021, ss.110-116.

- TÜMER**, Günay, "Budizm," *DİA*, İstanbul, 1992, c.VI, ss.352-360.
- TÜRKDOĞAN**, Orhan, *Sosyal Hareketlerin Sosyolojisi*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- TÜRKER**, Merve, "Hint Kökenli Yeni Dini Hareketlerden Sai Baba Teşkilatı," *Süleyman Demirel Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi*, 2019.
- ULUÇ**, Özlem, *Yeni Dini Hareketler*, İstanbul, Yarın Yayınları, 2012.
- URBAN**, Hugh, "Avatar for Our Age: Sathya Sai Baba and the Cultural Contradictions of Late Capitalism," *Religion*, c.33, sy.1, 2003, ss.73-93.
- WEISS**, Richard, "The Global Guru: Sai Baba And The Miracle of The Modern," *New Zealand Journal of Asian Studies*, c.7, sy.2, 2005, ss.5-19.
- YEŞİLTEPE**, Songül, "Yeni Dini Hareketler Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme," *Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Dergisi*, c.1, 2018, ss.60-75.
- YILDIZ**, Arzu, "Hinduizm ve İslam Arasında: Şirdi Sai Baba Örneği," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.6 sy.2, 2021, ss.545-565.
- YİTİK**, Ali İhsan, *Batıyı Aydınlatan Doğu: Hint Kültürü Yazıları*, Okur Akademi, İstanbul, 2018.
- YİTİK**, "Yeni Dini Hareketler ve Misyonerlik: Türkiye Örneği," *Tarihsel, Teorik ve Pratik Boyutlarıyla Yeni Dini Hareketler*, (ed. Süleyman Turan, Faruk Sancar), Açılım Kitap, İstanbul, 2014.
- YÜCEL**, Dilek, "Reiki'nin Oluşumu, Gelişimi ve Türkiye'deki Yansımaları," *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, 2007.

Web Siteleri

<https://www.sathyasai.org/events/2021-calendar>

<https://www.sssmediacentre.org/>

<https://www.srisathyasai.org/pages/sai-projects.html>

<https://www.sssihl.edu.in/about-us/>.

<https://www.saiprakashana.com/tr/>

<https://www.sathyasai.org/aboutus/organisation>

<https://swami-center.org/en/text/life-for-god/page01.shtml>

<https://www.theguardian.com/world/gallery/2011/apr/27/sai-baba-india-funeral-pictures>

<https://nationaltoday.com/ram-navami/>

<https://www.sathyasai.org/festival/easter>

<https://www.sathyasai.org/festival/jewish-high-holy-days>

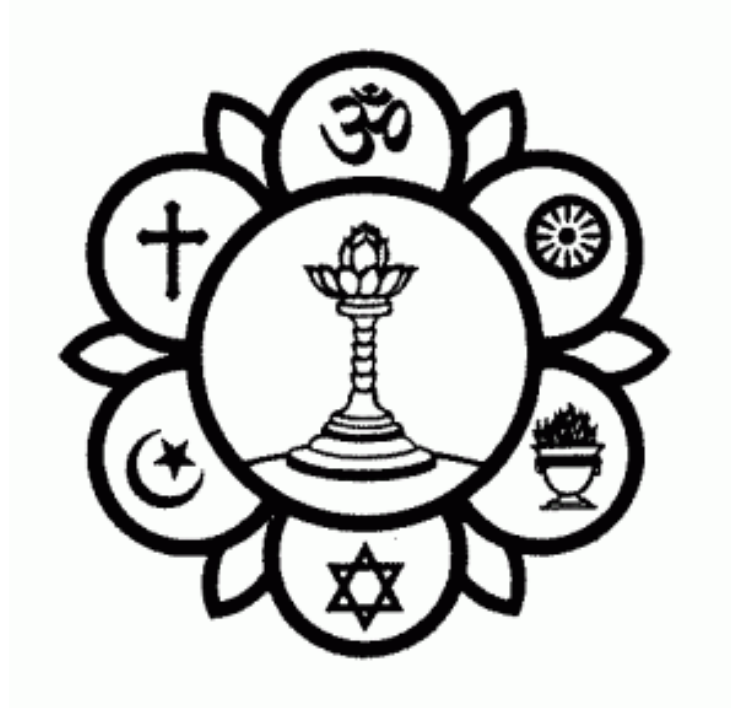
<https://www.sathyasai.org/events/festival/makara-sankranti-2019>

<https://isha.sadhguru.org/mahashivratri/significance-of-mahashivratri/>

<https://www.sathyasai.org/festival/holi>

<https://www.sathyasai.org/festival/ugadi>

EKLER

Resim 1: Sathya Sai Baba Hareketi'nin Logosu

Kaynak: <https://www.sathyasai.org/organisation/history-of-ssio-logo>

Resim 2: Sunak ve hareketin logosu

Kaynak: <https://www.sathyasai.org/organisation/history-of-ssio-logo>

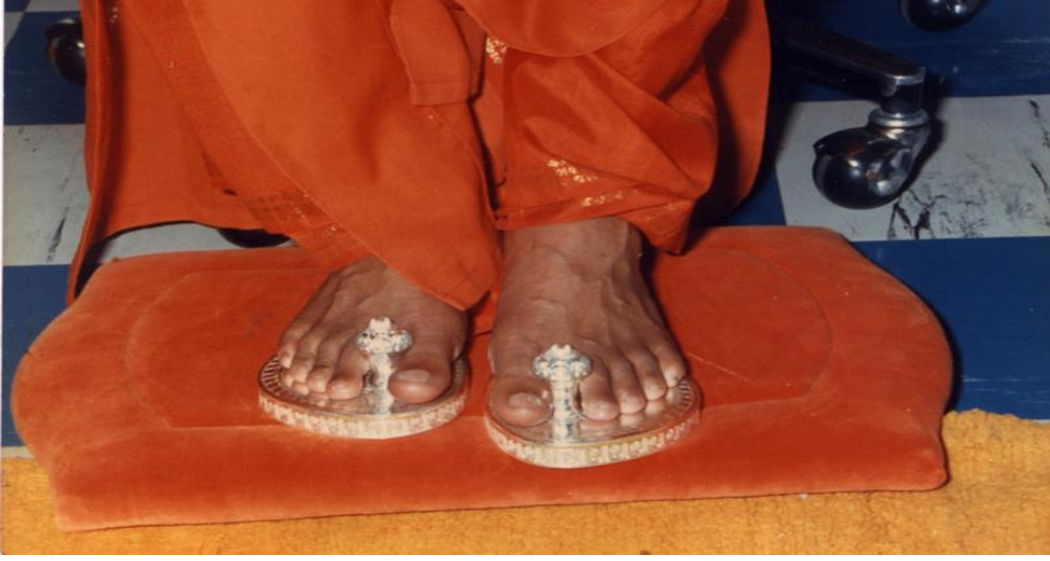
Resim 3: Ramazan Bayramı'nda Prasanthi Nilayam'da bayram namazı

Kaynak: <https://www.sathyasai.org/festival/ramadan>

Resim 4: Özel ihtiyaçları bireylerle birlikte Paskalya Bayramı, SSIO Macaristan, 2017

Kaynak: <https://www.sathyasai.org/events/festival/easter-2018>

Resim 5: Sai Baba'nın kutsal lotus ayakları

Kaynak: <https://www.sathyasai.org/imagecol/Feet/index.html>

Resim 6: İstanbul Sai Merkezi 2019 yılı Ramazan paketi dağıtımı

Kaynak: <https://www.saiprakashana.com/tr/local/item/259-yemek-dagitimi>

Resim 8: Sai Baba'nın üç gün boyunca halkın gösterimine açık, cam fanusta bekletilen cenazesi

Kaynak: <https://www.theguardian.com/world/gallery/2011/apr/27/sai-baba-india-funeral-pictures#img-8>

Resim 9/10: Yüzbinlerce kişinin katılımıyla Sai Baba'nın cenaze töreni

Kaynak: <https://www.theguardian.com/world/gallery/2011/apr/27/sai-baba-india-funeral-pictures#img-9>